

ענינה שאינה מלאכה כלל
אלא שבות פי' בעדינה
אחרים מטום שבות וכיון
דלון שבות נמקדש ה"ל
דבר כמותו ומשך נהנו לך
ו"ל דלכרחי דמתי דקאמר
ר"ש שלא התייר לך וכו'
והנהו להלוק את"ל
דקשרי יומא חבל טעמו
הוא כולל בכל הגמ'
דשבו נמקדש ולא נמדינה
דלית אלא מעלי דשבות
וה"ל ר"ש כי התייר
דנמחשך דין לתמוס נמו
לך משך ה"ל נתימא
כומר שהי לא התייר לך
עוד דבר נמקדש אלא
מטום שבות ומש"ל א"ל
ד"ל קאמר כן לת"ל עבר
לוי כ' עד הכא משך
דכולל לכל מהי דתנן
לש"ל. (קול הרמ"ז):

עוור לבד; ובהשתין או לרוק אסור אפילו לברסלית, ואפילו הוציא
אמתו ופיו להוציא ורוק שנתלש ומוכן לרוק יש אסורים להלוק בו ד"א
בר"ה; מוחילה, שהוא עוור ארוך לאורך הגג תוך ג"ס, אסור לאדם
שב"ה להחבר ידו להמוחילה למעלה או למטה מי"ט לקבל הים
הנימשים, אא"כ המוחילה בולטת ג' וסחם עוור בולם ג' ואין בו רע"ד,
או אפילו רע"ד ולמעלה מי"ט, ולקלוס מאויר אפילו למטה מי"ט ואפ"י
ידו תוך ג' המוחילה ואינה בולטת מותר: מ"ו. בור בר"ה וחוליא
כביבו רה"י שהוא בתוך ד"ס מותר למלאות סמנו, וברחוק ד"ס רוקא
בחוליא גבוה י"ט; אספה של רבוב בר"ה גבוה י"ט ורחבה ה' מותר
לירוק לה מרה"י, משא"כ בהיא של יחיד: מ"ח. כל מחיצה שאינה
לחור, אלא לצניעות או לשמור מה שבתוכה, או לישוב בה כדי לשמור
השרות ראינו לחור בה יומם ולילה, היא מחיצה לסלסל מה שבתוכה
המשולל בו שהוא יותר מבית סאתים, ואילו שענפיו יורדים למטה תוך
ג"ס לארץ, ועיקרן במקום שסחוברים לאילן גבוה י"ט נאו שנבנה
י"ט רק באמצע, שעשויים בקשת, ורחבים במקום שנבנה י"ט ד"ס,
וימלא הענפים בעצים או בקש וקשרם, שלא ינידם חרוח מותר לסלסל
בתוכו עד בית סאתים; שרשי אילן אינו מותר להשתמש בהם, אלא
באין גבוהין מארץ ג"ס, ואם באים למעלה יורדים למטה, עכ"פ
במקום שנבנה ג"ס אסורים; ה"י גבוהים שלשה וחלל תחתיהם, אפ"י
בגד שאין חלל ושוה לארץ אסור; רחבה שאחורי בתים ותלה בה
סחצלה מקנים נובן פרצה שגדרה בקוצים בעין דלת או שעשה בה
דלת ונעשו מקרשים הרבה יש לה אסקופה לאפוקי בלוח א'. או באין לה
אסקופה התחתונה, או, אעפ"י דאין נכנסים ויוצאים בה תריר דמתי
בבונה, נועלין בתן בניכר שהיה להם ציר, אפ"י אין להם עתה ו"ב"ש
ביש להם עתה, מיהא או צריך ליוחר, שלא להחזיר ציר למקומו

כשהציר למעלה ולמטה, ורק כשהוא באמצע מותר, ואפילו נגדרים
כארץ, בקשרם ותלאם לנעול בהם. ובאין להם ציר ולא היה להם ציר
נוה"ה בפקק החלון שאינו עשוי לפתוח אלא לעתים רחוקים, אין נועלים
בהם, אלא אם כן היו גבוהים מן הארץ. מיהא בפתח העשוי לבני סה
ויצאה חידו, נועלים בו אפילו לא היה לו ציר מעולם ונגרר:
כ"ט. מותר לעמוד בר"ה, וליוטל מפתח בר"ה ולפתוח שם, ולהיפוך,
כלעיל מ"ד: מ"י. ו"א. דיון נגר. ע' שבת פ"ו מ"ו: מ"ב. דין
החזרת ציר, ע"י שבת פ"ב מ"א. ויש למתח לפסק החלון ע"י עובד
כוכבים בשבת דבישראל חייב הפאת, ועובד כוכבים שבות, כרס"ו:
מ"ג. רשיה שנפלה מע"ג מכה אינה מותר רק כשנפלה ע"ג כלי
החזרת ציר, [לא חסירה כמסוד וע"י עובד כוכבים בספקת חולי מותר
להניחה לכתחילה, ולעשה רשיה ע"י עובד כוכבים, דוקא בחלה כל נופו
או שיש סכנת אבר. מלכה קצת רשיה ופקנה פי' המכה, וחזור
ובמלה מקצתה השני ופקנה, ולא יקנה הרשיה עצמה. מכה שנתרפא,
נואזני עליה רשיה שאינה אלא פשמה ואינו כהול לשחיקת סממנים
וורוקא ברשיה עשויה, דלעשות ע"י עובד כוכבים הדין סבורא לעיל].
אסור לתתך יבלת לו או לאחר, ביד או בכלי ונלחה בכלי חייב
הגזוז בין מן הבהמה וחיה ואפילו מן השלה וכלומר מהעור
הנפסם והתולש מכנה העוף חייב, כשא"כ מהו מתי דפסור, דאין
דרך גזוז, ניסוף ומייה בכך, ובא"צ לצמר או לשער הוי כלאבה
שאצלנ"ו. ובתולש צמר מבהמה לרמב"ם פסור, ולד"א חייב משום
עוקר דבר מנדול, וכן לרס"ז ח"ב של"ו בתלש אדם מעורו
קצחו. נותנים עלה ע"ג מכה כשבת חוץ מעלי גנבים וכל
עלים המרפאים ולא גמי דמרפא. ומותר לקשור קשר שאינו
של קיימא לדרב מצוה, כלקשור למדור שיעור משיעורי תורה, נימת
בגור רק כנפסק ולאפוקי לכתחילה מותר לקשר במקדש, לא במדינה:

ציונים תוספת יו"ט אור לארבעה עשר פרק א פסחים ר"ע מברטנורה

כתב הרמב"ם שסידר פסחים אחר שבת ועירובין. כי היא מצוה שניה לשבת כפ' המועדות והיא תחלת המצות
הנתונות על ידי משה ע"כ:

פסחים זה השם בקבוק. מפני שיש פסח ראשון ופני. ומכיים לפי' ב' דתוספות בר"פ בתרא. דאילו לפי' א' [ערב שזחמין
בו פסחים. הכא לאו על שם קרבנות קרי לה אלא ע"ש המועד. ור"ל קרי לה פסחים כלומר] פסחים דעלמא והרי שבת
סוכה והגיגה ור"ה. והרבה שלא נקראו על שם דעלמא אלא ר"ל דמסכת זו מפורשים פסח ראשון עד פרק מי שהיה עמא ואותו
פרק טלו כפסח פני. ובדפוס הגמ' קרי פסח ראשון לארבעה פרקים ראשונים דמייירי בדיני חמץ ומלח דנהגי בכל זמן ופסח
פני קרי מפ"ה עד פ' בתרא דמייירי בדיני הקרבן של פסח:

פרק א א אור לארבעה עשר. כתב הר"ב ליל וכו' ולישנא
מעליא נקט. מסיים הרמב"ם שלא היה פתיחה
הספר בשם ההעדר. והר"ז והר"ן כתבו עוד על שם פסח
דברך יאיר (הגלים ק"ט): בודקין את החמץ. כתב הר"ב והע"ג
דביטול בעלמא סגי דילפי' מדכתיב
השכיבו ולא כתיב טבערו והשכבה
לכך היא השכבה. כדפירש"י דף ד'
ע"ב. ומ"ש שמה ימלא וכו' וימלך
על בטולו ויחשב כו'. כלומר דכמו
שבביטול בעלמא דהיינו בלב שיחשוב בלבו כלילו הוא עפר סגי
בנק

פסחים נוסחאות
פ"א א אור ליד
רש"י כתב אור
לי"ד נרטינן ואלו היתה
לפניו טמאה אור י"ד
כמו במטה ג', ע"ש
כ"ג וקול הרמ"ז.
תוספות חדשים
בשם כבוד אדונינו
מו"ר הרב הגאון
הגדול גוילא קדישא
נפוס"ר לוי יצחק ז"ל
אכ"ד דק"ק נרדיטוב.
פרק א משנה א
מעם ליה קראו החכמים
שם המט' פסחים וגם אלו
קוראים את החמץ בשם
פסח ובכל התורה קורא
אותו בשם חמץ הנהגות
וזריך להרין למה שיש
הכמים ח"י המורה, ונ"ל
בעור ארון כל ע"פ מ"ש
רש"י ז"ל פרט כהנהגות
על פסח וישעו בני ישראל
את הפסח כמנהגו וי"ל
ולמה לא פסח בנו מפני
שהוא נטמן של ישראל
שכל מ' שנה שהיו ישראל
במדבר לא הקיימו אלא
פסח זה בלבד עכ"ל ע"ש
ועפ"י יבא על נכון דלפי
לא קראו התורה בשם פסח
כי הטי"ת אובח את ישראל
ומחבתו אותן ונחמלתו
עליהן לא רצה לנסר
בנתתן כי נמדדך שם
פסח

מסכת פסחים

פרק א א אור לארבעה עשר * בודקים
מן העולם ואית דאמרי טעמא דבדיקה גזירה שמה ימלא חמץ
בביתו

י כ"ן תפארת ישראל י כ"ן

פ"א א) ליל שנמחרתו יהיה י"ד בניסן, אחר אלה הטככים [א"י]
ת"ג רע"ו א'; וי"א ביה"ט [פ"מ. אב"י כ"כ הרן בשם רחלכ"ד,

אור

פרק א משנה א אור לארבעה עשר. בנמי' (ג' א') ותנא רידן מאי
טעמא לא תני לילי לישנא מעליא נקט וכדריב"ל דאמר ריב"ל
לקולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו כו' תני דבי ר' ישמעאל לקולם
יספר אדם בלשון נקי' כו' ומסקינן בנמי' דכל היכא דכי הרדי ניהו
משתעי בלשון נקי' וכל היכא דנפישין מילי משתעי בלשון קצרה. ועיין
פירש"י שם. ועיין בביתמ"א דיש לו שימה אחרת. וכאל דתרו
להמיעין הוא דיש ג' דרכים בזה. דהיכא דהלשון מגונה אפילו נפישין
מילי של לשון אחר לא ישנה בקצרה לשון מגונה והיינו דעיקר הכתוב
דהתם הוי לשון מגונה. אבל היכא דאנו מגונה רק דאינו לשון נקי'
ג"כ ייש לשון אחר נקי'. בזה יש חילוק בין כי הרדי ניהו דאו צריך
לומר בלשון נקי' דוקא. והיינו דנפישין מילי משתעי בלשון קצרה
דוקא. והיינו דכתיב שמה באוריייתא. וניהא בזה מאוד לשון הגמ'
משתעי בלשון קצרה דהוי דוקא. דלש"י צ"ל דכוונת הגמ' אף
בלשון קצרה. כמ"ש המהרש"א. ולא הוי דומיא דמשיקרא דקאמר משתעי
בלשון נקי' דפירושו דוקא. וגם ניהא מאוד דא דפירך הגמ' ובאוריייתא
מי לא כתיב שמה לבתר דהביא תני דבי ר' ישמעאל ולא הקשה מיד
על ריב"ל דעל ריב"ל לק"מ דטעם אינו לשון מגונה בחני דכתיב באוריייתא
אבל על תני דר"י מקשה שפיר דקאמר דצריך לנסר בלשון נקי' אף היכא
דאינו מגונה וא"ש הסוגיא ברווחא. וכן נדאף דעת רבינו יונה בספרו
המוסר שערי תשובה (סי' ד"ל) סמוך לשער הרביעי בחלוקי הכפרה ע"ש.
והארבתי

ר"ע מברטנורא אור לארבעה עשר פרק א פסחים תוספת י"ג פו שניי נוסחאות

בזיכו בפסח ויחלנו כיון שאין רגיל ליהוה כדל ממנו כל שאר ימות השנה : לאור הגר . בגמ' יליף בדבוקת חמץ לריכה שהתא לאור הגר מדכתיב הכא (שמות יג) שאור לא ימלא . וכתיב הסם (בראשית מד) וימלא הגביע . מה מליאה האמורה שם ע"י חפוט .

כך. אע"פ שלא הוליא בשפתיו כלום ה"נ במחצבה בעלמא חוזר מביטולו וזכה בה דמחצבה מבטלת מחצבה : כל מקום שאין מכניסין בו חמץ. מפרש בגמ' לאחיי הא דת"ר הורי פבית העליונים והסחוטנים וגג הליע וגג המנדל [משום דמשופעין] ורפת בקר ומתכן ולולין ואלורות יין ואלורות

תוספות חדשים

פסח מורה ענין פסח הקריטורו שם והמורה יתנה כמדבר וע"כ קורא אותו כהורה תג המלות אבל אמת טעמו הוא שיה ויקרינו ישראל פסחים או נקרא גם הגם כשם פסח כי פסח מורה ע"פ שם שפסח על בתי בני ישראל והגם היה צ"ע צליל ע"ו וגם מפתח ארץ מורה על גזרון כיון שיקרינו פסחיים ומעטם זה קראו התכמים מ"ס' זו פסחים ועפ"י ישתק קושיא הראש"ע מונח ביהו"כ

את החמץ לאור הגר (ב). כל מקום שאין מכניסין בו חמץ (ג) אין צריך בדיקה ולמה אמרו (ד) שתי שורות ולמה אמרו (ה) שתי שורות ומשני ומשני מלויין ואלורות יין ואלורות מפי שצליה כל העם מלויין בצחיים ואור הגר יפה לצדיקה צליה יותר מניו לדרגה צעירה למאי מהניא . ומיאו חס לה בדק לוי י"ד וזדוק צ"ד שתיים לר"ד שיבדוק גמי לאור הגר : ולמה אמרו. לקמן במתני' : שתי שורות של חביות הסדורות זו ע"ג זו במרתף של יין לר"ד לצדוק ציעין . אחר שאמרנו כל מקום שאין מכניסין בו חמץ א"ל לצדוק . למה הלכינו לצדוק . ומשני לא אמרו אלא במרתף שמכניסין בו חמץ . כמו מרתף במסחפק ממנו יין לשלחט ופסמי' שהשם עומד למוזג ופחו בידו וכשהיין בלה

י כ י

תפארת ישראל

בועז

אור הסוכנים : (ב) צנר של טעוה ויחדי , אכל צנר של חלב או שומן שירא שיפוטק ואינו צדוק יפה לא יבדוק לכהילה . ואם צדק בצדוק דמקטף קטיף נהוים . או בשל שמן שאינו יכול להכניסו צתרון ובסדקין , אפי' צדיעבד לא מהני . ואפילו צדק ציוס י"ג צריך לחזור לבדוק צליה , וכן כשלא צדק צליל י"ג וצדוק ציוס י"ד צריך לבדוק צנר טעוה לטעיל [תל"ג] . והנה מדאורי' חמץ צביטול סני ליה דממסקירו בלב טוב אינו עובר עליו כפסח צבל ויאה , ואפ"ה הלכינו חכמים בדיקה , שמה יבא לאכלו , דלא דמי לשאר האורים , דחמץ לא צדיל מיניה כולה שהא , ותו , דחמיר גמי משאר אורים , טעובר עליו צבל ויאה , להכי הלכינו צבל ימלא אחר זמן אסורו הריכח חמץ גדולה , שאינה צללה חללה , מדי כשימלחה , בזמן אסורו לא מהני בטול , מדאינו ברשותו דהרי

פ"א (א) אב"י ואף דהמשהה כדי לצנר אינו עובר ? כבר תי' ע"ר אהמ"ו הנ"ל לקמן סוף פ"ג . אמנם לרמנ"א (רס"י תמ"ב) אינו עובר על צ"ב עד הלילה , ולמנדל עונו מו' שעות ולמעלה עבר ; וכן הוכיח ח"י (רמנ"ג) מרש"ב צ"ק דכ"ט ב' , ואינו הוכיחו כן מרש"י ספח"י ג"כ (ד"ו ב') ד"ה דלר"א וכו' להחיות עליהן , וד"ו ד"ה כיון וכו' עבר עליה , עכ"ל . ואני תמה על רבינו מהרש"א (ד"י ע"ב) גרס"י ד"ה לאחר המועד , דלרש"י אינו עובר עד הלילה , והכי רש"י כ' בסיפור . השבר"י לצני הרב המה"ר , שני"א , יש ליישב דלענין עשה דמצינו כ' רש"י דחייב ועבר , וכן לר"ד גמי לפרש ב"ש' דעשין כרששונו :

לצדוק אחריו ולצנרו לגמרי . מיהו בצדיקה לחוד לא סגי , שמה ואי משהי ל' פורתא , עובר עליו צבל ויאה . (א) ואף שיצטלה אסורה לו , להכי אחר הצדיקה יבטלו מיד : (ג) כל השנה : (ד) בנשנה לקמן

ראשון לציון

פרק א משנה א (הר"ב ד"ה) לאור הגר כ"י חפוט הוא נגד דכתיב נר ה' כ"י כ"ל גם צנמנ"א ו' הועק פסוק זה כמה פעמים צ"ל ג"כ נר ה' כ"י צמנ"א כ' אהא נר ה' כ"י כ"י חפוט כ"י :

תוספות רעיק

א נאות א' בהרע"ב ר"ה ולמה אמרו לקמן במתני' . ובס' הכריתות כ' שקדם ר' ה"י סררי משנה (פמ"ש בגליון סוף מס' כלים) ושם ה"י שונים ב' שורות במרתף :

גדול

היה דעת באו לנו ועד אותו היום היו בוצרין ומוסקין כפומאה א"כ לא שיה למפרך ממעשים בכל יום דמוסקין כפומאה דרא מעשים בכל יום היה גם בבצירה . ואי משום דברי שמאי הוא לא אמר דמוסקין כפומאה דהא לא הוכיז מיתים כלא . רק דמקשה לה הא נוספי דמוכרי עבדים ואינו מוכרי ויתים . א"כ שיהן הלשון מפני מה קאסרת בוצרין במהרה . ולא קאסרת מוסקין במהרה . ויהו דקאמר מפני מה נזאת גזרין בוצרין במהרה ואין [את גזר] מוסקין במהרה . משא"כ הנהו תרי תלמידי דהווי זמן רב בהר הכי דמקשה ממעשים בכל יום דמוסקים כפומאה . ואשה"ס . ויתיישב ר"ה הא דשינה מלשין רבו דאין הביאור שיה ובני"ל : ובהא דתני במשנתו אור הביא ה"ן בשם הראב"ד עוד מעט דהתנא לא לומר שמתחילת הלילה שיש בו אור עדיין ראוי לבדוק . והכי מסקינן בש"ע (ריש ס"י ת"א) . ונ"ל להביא סמך לזה מהירושלמי (ריש פסחים ר') מנא לא אמר כן ושמתם כו' שיהא היום והלילה משומרין ויבדוק בלי"ג והוא היום והלילה משומרין אף הוא צריך להא דרי' שאין בדיקת הגר יפה אלא בלילה יעושה"ס . וא"כ לראי מ"ד משיא פסחים ר' מנא לא אמר כן ושמתם כו' שיהא היום והלילה משומרין . ויבדוק בלי"ג והוא היום והלילה משומרין אף הוא צריך להא דרי' לולא הא דאין הבדיקה יפה אבל בתחלת הלילה תיכף מחייב לבדוק . ואף דבגמ' דידן לא סבר להאי סעמא מ"ס לא מצינו שנחלקו לדינא ולא נחלקו אלא בסעמא ובמ"ש הראשונים בעין זה בכמ"ד : שם במשנה בוצרין את החמץ . בגמ' (ו' ב') אמר רב יהודא אמר רב הבורק צריך שיבטל . ועיין ברין שהאריך לפרש מהו ענין ביטול . ובדברי הר"ן שם יש מקום ערו . דמיש דמוכח בגמ' דביטול סדון הפקר והיינו דמיתנין עלה הורא דפוסה נגמ' כו' באורה ליכא ראי' מה דלא מיתיה לה רק דלא השיבא הא דמינרא אנב ביתא . וממילא דלא הוי קשיא כל מה שקשה הר"ן על הא דביטול . ויש לעי' . ומ"ש עוד שם שמה האמר למפרע עבר עלי' ליהא כו' וא"א לפרש כו' שא"כ אפילו בדיק מחייב מיה"ל לבטל כו' . דבריו המוחין דא"כ יש לנו לומר דמאורייתא אין לנו לחוש משום דמוסקין על החוקה , ואפ"ה כל שבטא אפ"ה עבר למפרע בשוגג . והוי ככל מילי דמוסקין על החוקה ורוב . ואפ"ה כל שנשחכה אה"כ מהמיעוץ עבר למפרע . דאפילו היכא דאיכא לבדורי מדאורייתא איצ' לברר . רק הכי ה"ל לאקשויה דהא מרבנן כל היכא דאיכא לבדורי אין מוסקין על החוקה ורוב . וא"כ מדרבנן מחייב לבטל שלא יעבור למפרע ומאי פריך כי משכחת לבטלה . ודברי הר"ן צ"ע .

אין צריך דר' וצמנ"א י"ג . ולמה צמנ"א וצמנ"א וצמנ"א .

פסח מורה ענין פסח הקריטורו שם והמורה יתנה כמדבר וע"כ קורא אותו כהורה תג המלות אבל אמת טעמו הוא שיה ויקרינו ישראל פסחים או נקרא גם הגם כשם פסח כי פסח מורה ע"פ שם שפסח על בתי בני ישראל והגם היה צ"ע צליל ע"ו וגם מפתח ארץ מורה על גזרון כיון שיקרינו פסחיים ומעטם זה קראו התכמים מ"ס' זו פסחים ועפ"י ישתק קושיא הראש"ע מונח ביהו"כ

ד' ושורפין בתחלת שש. והע"ג לכל טעה ו' מלאוריחא שריא. גזרו רבנן עליה דלמא טעו וסבור על הו' שהיא ו' אבל הו' לא טעו למימר על הו' שהיא ה' ומותר: תולין כל ה'.

ואינו אוכל גזרה משום יום המעון דטעו וסבור על הו' שהיא ה' ושיעור. ומיהו לשרוף אינו לריך ואמילי לבהמה. אבל שטיה חף בהנאה אסור מדרבנן גזירה משום ו' והלכה כר"י: ה' שתי חלות. על חמץ של תודה: פסולות. שנפסלו בלינה שמתוך סקן מרובות לחמי תודה ב"ג ציטן בכל מי טעם לו תודה להביא מביאה ב"ג נפסלות בלינה לצוקר של י"ד. לחמי תודה הרבצים הנות עברה מהן חמץ ותודה נאכלת ליום ולילה. והם היו מביאים אותם ב"ד אין נאכלת כל המזן אלא עד שש שעות ואסור להביא קרבן ביום שיחמטט זמן אכילתו שאין מציאין קדשים לבית הפסול הילכך כל מי שהיה עליו קרבן תודה מביאה ב"ג דב"ד לא יוכל להביאה וכל סקן בפסח ונפסלו בלינה ליום י"ד לפי שלא היו להם אוכלים כ"כ ומשום הדי דפסולות היו נתונות שם שהם היו כשרות לא היו נוחים אותם סס לפסולת צידים: שמונחות. שם עד זמן הביעור ומשפוח: על גג האצטבא. שהיה בהר הבית כדי שיראו אותם שם לסימן: נישלה אהת בוחן. בתחלת טעה ה' בא שליח ב"ד וטפל ה' החת. וכל העם מכירים שהגיע טעה חמישית ותולין: ותרומה כל המש. להסור להפסיד קדשים צידים כל זמן שיכול לאכלם: ושורפין בתחלת שש. דהשתא ודאי רובא טעו בין ו' לו'. ואין הלכה כר"ג: מיימיהם

לאות דמפרשי דכברי דכי הוה דקנסוהו רבנן משום דעבר על כל יראה להסרו בהנאה טעו חזוק לדבריהם כשל תורה. להסריבו חף בדיקה ע"כ. אבל הכריח פירוש דאית מפרשי מחז קטיית הסוספות דלר' יהודה קני טעת הביעור. ולמה שינה לטעו למקרי ליה מועד. ואני חומר דרש"י

המועד יבדוק לאחר המועד (י) ובה שמשיריה) יניחנו בצינעא (י). כדי שלא יהא צריך בדיקה אחריו (ט); ד' רבי מאיר אומר אוכלין כל המש ושורפין בתחלת שש (י). ורבי יהודה אומר אוכלין כל ה' ותולין (י) כל ה' (י) ושורפין בתחלת שש: ד' ועוד אומר רבי יהודה שתי חלות של תודה (ב) פסולות (א) ומונחות על גג האצטבא (ב). כל זמן שמונחות כל העם אוכלים. נישלה אחת (ב) הולין. לא אוכלין. ולא שורפין. נישלו שתיהן (ב). התחילו כל העם שורפין. ר'ג אומר הולין נאכלים כל ה'. ותרומה כל ה' (כ). ושורפין בתחלת שש (כ):

לומר משום דחייב אדם לומר בלבן רבו כדתנן פ"ק דערוס ור' קבל הלשון מר' יהודה שגיה לתלמידיו בלשון ביטור וקבל מהחכמים שגאלו כל' מועד וקבען במשנתו כלשון איש ואיש: ומה שמשירי. בלינה לררנו שיאכל בלינה גם בבקר. הר"ן: כדי שלא יחא לריך בדיקה. דהא דתנן לעיל דאין חוססין היינו מספק. אבל הכא איכא למיחש שמא תפול חולדה בפנינו והיא לריך בדיקה. גמרא ד"ט ע"ב: ד' ושורפין בתחלת ו'. כתב הר"ב והע"ג דכל טעה ששית מלאוריחא שריא שנאמר (שמות י"ג) אך ביום הראובן תכביתו שאור מציחם. ומפי השמועה למדו שהרחקן זהו י"ד. ר"ייה לדבר זה מה שכתב בתורה (דברים ע"ג) לא תאכל מפי השמועה בפירוש דבר זה. לא תאכל חמץ משעה שראויה לכחיטת הפסח שהוא בין הערבים והוא חלי יום. הרמב"ם בפ"ק חמץ: תולין כל ה'. פירש הר"ב גזירה משום יום המעון. ע"י מ"ג פרק ה' מסנהדרין: ה' של הודה פסולות. פי' הר"ב כל מי שהיה עליו קרבן תודה מביאה ב"ג וכו' ולשהוי עד אחר הפסח עובר בעשה דובחת שמה והבאתם שמה (דברים י"ג) כמ"ש הר"ב בריש מסכת ר"ה: על גג האצטבא. הכי גרסי'. וע"י פ"ד דסוכה

עליו חמץ. כלומר על קרבן הפסח. כך למדו מפי השמועה בפירוש דבר זה. לא תאכל חמץ משעה שראויה לכחיטת הפסח הוא בין הערבים והוא חלי יום. הרמב"ם בפ"ק חמץ: תולין כל ה'. פירש הר"ב גזירה משום יום המעון. ע"י מ"ג פרק ה' מסנהדרין: ה' של הודה פסולות. פי' הר"ב כל מי שהיה עליו קרבן תודה מביאה ב"ג וכו' ולשהוי עד אחר הפסח עובר בעשה דובחת שמה והבאתם שמה (דברים י"ג) כמ"ש הר"ב בריש מסכת ר"ה: על גג האצטבא. הכי גרסי'. וע"י פ"ד דסוכה

ד' בהר"ב ד"ח תולין כו' והלכה כר"י עכ"ל וכ"ס בש"ע סי' תמ"ג דהוש אוכל רק עד שלש היום ורמ"א הביא י"א עד כ' שעות קודם חמץ ע"ש: ה' בשנתו ועוד אמר ר"י כו' וק"ט מ"י ועוד דהוא הדבר הקדום רק שהיא מביאה רחוק ממשה לדבריו גם למה היתה שם דוקא תודה וכו' שרי' כל לומר לא מביאה בחולין יש להחליט שמה יעשו אלא חלילו בקדשים ובמקום זריחם כיו מתחייבים ולכן היו מניחין של תודה להיות דלמיא תודה לא יאכל בעשה ה' אבל שאר מנחה דלחת מ"ה (ממנהרות"ם י"א):

תפארת ישראל יכ"ן

(ג) כך הוא מסקנת הש"ס. והע"כ ק' הלשון במתני', למה נקט ר"י לישב כי כך, דמשמע שפי' שבודק נאמת ג"פ ו' וכו' למה הדבר ונקטו תו רבנן לא דק אור וכו' הרי כה"ג גם ר"י מודה ו' ולא הו"ל למימר רק וכו"א חף ביוך המועד ולאחר המועד בודק אם לא דק מקודם ו' וכו' דלמסקנת נקט ר"י כי הך לישנא לאשמע' אגב, דאפילו דק דקניו, ואח"כ נאבד שם ודאי חמץ, אפ"ה דוקא קודם הביעור יבדק ולא אח"כ; ואי"ל מה דבואה, הכי בין שימא או לא ימלא מה לי ודאי נאבד או ספק ו' י"ל דע"פ ספי רמי עליה חז"ל בדיקה בודלי חמץ, והרי שמה יאכלנו אינו רק ספק, ולהכי קמ"ל דאפילו בכה"ל לא אמר' אין ספק אכילה מניחא מידי ודאי חז"ל בדיקה; ורבנן קמ"ל דאפילו מחמש ספק חמץ, כגון שלא דק אור י"ד, אפ"ה מותר לבדוק אחר זמן הביעור — וד"ק:

עליו חמץ. כלומר על קרבן הפסח. כך למדו מפי השמועה בפירוש דבר זה. לא תאכל חמץ משעה שראויה לכחיטת הפסח הוא בין הערבים והוא חלי יום. הרמב"ם בפ"ק חמץ: תולין כל ה'. פירש הר"ב גזירה משום יום המעון. ע"י מ"ג פרק ה' מסנהדרין: ה' של הודה פסולות. פי' הר"ב כל מי שהיה עליו קרבן תודה מביאה ב"ג וכו' ולשהוי עד אחר הפסח עובר בעשה דובחת שמה והבאתם שמה (דברים י"ג) כמ"ש הר"ב בריש מסכת ר"ה: על גג האצטבא. הכי גרסי'. וע"י פ"ד דסוכה

עליו חמץ. כלומר על קרבן הפסח. כך למדו מפי השמועה בפירוש דבר זה. לא תאכל חמץ משעה שראויה לכחיטת הפסח הוא בין הערבים והוא חלי יום. הרמב"ם בפ"ק חמץ: תולין כל ה'. פירש הר"ב גזירה משום יום המעון. ע"י מ"ג פרק ה' מסנהדרין: ה' של הודה פסולות. פי' הר"ב כל מי שהיה עליו קרבן תודה מביאה ב"ג וכו' ולשהוי עד אחר הפסח עובר בעשה דובחת שמה והבאתם שמה (דברים י"ג) כמ"ש הר"ב בריש מסכת ר"ה: על גג האצטבא. הכי גרסי'. וע"י פ"ד דסוכה

ר"ח סגן הכהנים.
 י"ד ש"ס. עדים פ"ג מ"ה.
 מ"ד. יתנוני חמסם פ"ה
 מ"ד. פסחים פ"ה. ח"ה.
 מימיהם של כהנים. מ"ו.
 פ"ט מ"ט פסולי מוקדשין ה"ו.
 הוסיף ר"ע. עדים ט"ז.
 פ"א אפר ר"ט. י"ז ע"ה.
 ט"ו יתנוני חמסם פ"ה כ"ד.

שנויי נוסחאות

ר' הנינא ב"ר
 אומר כ"מ אמר
 ר' הנינא; נכש"ל ר'
 ח'נני'ה... האבשר
 נכש"ל ב ש"ר.
 שמוסיפין ב"ד ונכש"ל
 שמוסיפין לו וכן
 כסמך; כ"כ טוספין
 לו וכן כסמך. (ואמר)
 ב"ד ונכש"ל ונכש"ל
 פ"ב, (א) ליתא.

ראשון לציון

ה'ר"ב ר"ה [ה] בנר
 טעמה כ"ו נעשו כמותה
 א"כ א"כ א"כ כ"ו עין יס"ל:

אור גדול

משה ו לא נמנעו
 מלהדליק את השמן
 כ"ו. עין רש"י בגמ'
 נ"ד ב"י ב"ה נוקמא
 בנר של הרם דר'
 עקיבא בשמן של
 תרומה קא דא"ל ש"ן
 קודש אנו אלא של
 מנחת ונאכל הוא
 ואינו ראוי להדליק נר
 ואם נמסא קודש שנתנו
 במנחה משקדש בבלי
 אין לו היתר לכהנים
 כ"ו. דברי רש"י תמחין
 מאיר דלמי הנראה
 סודר רש"י סבורא
 דכוונתו דשמן של
 קודש שיהא לו היתר
 לכהנים לא משבחת
 כלל שיהא ראוי להדליק
 דאימת יש לו היתר
 לכהנים לאחר שקרב
 הקומץ וא"כ אז הוא
 נ"לע במנחות בקמח
 ובמלת וכוונא דאינו
 אלא דבר מאכל לאינו
 ראוי כלל מצד עצמו
 להדליק אף לולא שום
 איסור. ולא משבחת
 כלל שיהא שמן של
 קודש בעין בסני עצמו
 שיהא ראוי להדליק
 מסגור קודש שנהגירו
 למנחה ואז עדיין אין
 לו היתר לכהנים והוא
 מאי"נ. והוא תמוה
 מאד דהא איכא לוג
 שמן של מצרע
 שמתחלק לכהנים ברא'
 בובחים בפשטה פ"ט
 כל התמיד נרף צ"א.
 וגם מותר רקוקי מנחה
 ישראל (שם) ומנחות
 פ"ב ב"י לר"ש. וגם
 במגלה שמן (שם)
 בובחים ובמנחות. וא"כ
 איכא שמן טובא במנחה
 דקודש דיותר לכהנים.
 אמרין דברי הגמ'

דכוסה מ"ד [וזמנה ח' פ"ג דתענית]: ון השמן. פי' הר"ב
 של תרומה מדקתני מלהדליק בנר. דלילו שמן של קודש כנפסל
 נטרף בקדש צבית הדשן ואין לכהנים היתר זהם אכל שמן
 תרומה הניס מוליקין בו דכתי' (במדבר י"ח) והני נתתי לך משמרת
 הרומותי בשתי תרומות הכתוב מדבר

לחת טהורה ולחת טמאה ואמר
 רחמנא ש"ך ההא להסיק חתח
 תכטיק. רש"י: בנר שנטמא בטמא
 מח. אכל כשנטמא בשרץ דנטעה
 ראשון הע"ג דשוקן לשמן שהם משקין
 להיות תחילה ללעולם משקין נעשין
 תחילה כדפי' הר"ב צ"ח דבר דריש
 מש' שבת ונמלא שהוסף חרדכי
 חנינא שנטעה שלישי ראשון מאי
 אמרה דהאי דנעשין תחילה מדרבנן
 היא. הא כך דאכל מטמא אוכל
 נמי מדרבנן היא. ועי' במשנה ב'

פרק ה' דטוטה. אלא הייט טעמא דדייק לומר שנטמא
 בטמא מח. משום דליתו סבירא ליה דמן התורה משקין
 מטמאין אוכלין ואשמעינן השהא דכשנטמאו בנר שנטמא בטמא
 מח. הוסיפו על טומאתן שנטעה ראשון ומטמאין אוכלין מדאורייתא
 גמרא. והביאו הרמב"ם בפירושו. ועי' בסמוך לקמן. והא
 דמפרש הר"ב דר"ע הוסיף להחזיר הג' ראשון ליטמא דגמרא
 נקט ובכלל זה דלר"ח לא נעשה [שני] אלא מדרבנן ע"י אוכל
 ולר"ע נעשה ראשון מדאורייתא ע"י כלי ומה שכתב הר"ב דכל
 הכלים דינם שוים לכלי מחכת וכן כתב הרמב"ם עי' בריש מסכת
 הלכות: ון מדבריהם לדעתו. מ"ש הר"ב שנטמא במשקין שנטמאו
 בכלי שנטמא בשרץ דהא אוקמינן לעיל שנטמא בולד ולד וכ"כ
 רש"י והקשה דסוף סוף כיון דאין אוכל מטמא אוכל אלא מדרבנן
 [כדפי' הר"ב לעיל] מה קא מהני ליה האי צבר לצבר שלישי
 אי לשייה שני מדרבנן מעיקרא נמי בני מדרבנן הוה דלילו משקים
 שנגע בהן תחלה הוה מדרבנן דהא נגע בראשון. ואפי' ע"י שני
 סבירא ליה אוכל מטמא אוכל בקדשים מדאורייתא. ואשמעינן
 ר"ח דשני דרבנן עבדינן ליה שני דאורייתא ולרבי מאיר ש"מ
 שני דרבנן סהור מעליא דאורייתא מותר לעשותו שני דאורייתא.
 והוא הדין לתרומה טהורה כשטרפת עם הטמאה ולר"ח אשמעינן
 דשני דרבנן והוא שלישי דאורייתא עבדינן שני דאורייתא. הלכך
 אינה היא המדה. ולמ"ד אין אוכל מטמא אוכל א"ל לאוקמא
 כשנטמא במשקים וכו' ומדבריהם מדר"א ורבי יואב ע"כ.
 (* דפ"ה להשונים, ראשון' והכ"ד הנינו כלפניו .

ן מימיהם של כהנים לא נמנעו. משום דבני למתני סופא
 מדבריהם למדנו שטרפין תרומה טהורה עם הטמאה [נקט] לה
 הכא: מלשרוף את הבשר שנשטמא בוולד הטומאה. בולד
 של וולד קאמר. כלומר הכשר שהוא שלישי שנטמא בשני לטומאה
 שהוא וולד של וולד לא נמנעו מלשרפו

עם הכשר שנטמא צ"ב הטומאה
 שהוא ראשון לטומאה. וכשנגע זה
 הכשר שזיה מחלחו שלישי בשכר
 שנטמא צ"ב הטומאה חוזר להיות
 שני שהרי נגע בראשון ונעשה שני
 ונמלא שהוסיפו לו טומא' על טומאהו
 דמעיקרא שלישי והשהא שני ואעפ"כ
 לא נמנעו מלשרפו עם חמור ממת
 דהואיל ואף זה הקל לשריפה עומד
 לא חזו חס מטמאין אורו יותר ממה
 שזיה. ואעפ"כ שאין אוכל מטמא אוכל
 מן התורה שגאמר בטומאה אוכלים

(דברים י"ד) טמא הוא. הוא טמא. ואינו מטמא אוכל כיוצא בו. מ"מ
 רבנן גזרו שיהיה אוכל מטמא אוכל: השמן של תרומה שנפסל
 בטבול יום. הוא שלישי לטומאה דטבול יום פוסל את התרומה מן
 התורה ועושה אותה שלישי לעולם. לא שגא אוכלין ולא שגא
 משקין: בנר שנשטמא בטמא מח. האי נר של מחכת הוא.
 וכל כלים חוץ מכלי חרס שנגעו בטומאת מח נעשו כמותם.
 חס א"כ. חס ראשון. ראשון. דכתיב (במדבר י"ט) כחלל
 חרצ ודרשינן חרצ הרי הוא כחלל שהחרצ שנגע. במת נעשה
 א"כ חרצ א"כ וזהו הדין לכל שאר כלים חוץ מכלי חרס.
 נמלא הנר של מחכת שנגע בטמא מח. נעשה א"כ הטומאה.
 והשהא הוסיף ר"ע על דברי ר' חנניה סגן הכהנים שר'
 חנניה לא היתר אלא להחזיר הג' שני ור' עקיבא היתר להחזיר
 הג' ראשון. שהשמן שנפסל בטבול יום שהוא שלישי כשמדליקין
 אורו בנר שנטמא בטמא מח. שהנר עלמנו נעשה א"כ כמו
 שאמרנו. נמלא שחוזר השלישי להיות ראשון ואעפ"כ לא נמנעו.
 דהואיל ויש עם טומאה עליו לא חיישינן ליה ומותר להוסיף בידים:
 ון מדבריהם למדנו. בין רבי מאיר בין רבי יוסי תרומה
 סבירא להו דכשר שנטמא בולד הטומאה דאמר רבי חנניה.
 מיירי בשכר שנטמא במשקים שנטמאו בכלי שנטמא בשרץ. ורבי
 מאיר סבר טומאת משקים לטמא אחרים לאו דאורייתא שאין
 משקין

והשהא הר"ב שפי' לעיל אליבא דמאן דס"ל דאין אוכל מטמא
 אוכל

י ב י תפארת ישראל י ב י

בז' ר"ל הף כשנטמא בשר הקודש רק בשני לטומאה: (כה) דכשר
 שנטמא בשני, נעשה שלישי, וכשנגע עכשיו זה השלישי בכשר שנטמא
 צ"ב, שהוא ראשון, נעשה השלישי שני, דאף דאין אוכל מטמא
 אוכל מדאו', עכ"פ מדרבנן מטמאו, ואפ"ה שרי, מדב"ל שניהן
 נ"רכין שריפס. ונקט רק מלחא הכא, לאשמעי' סופא דמלחא,
 דמדבריהם למדנו וכו': (בא) שמן של תרומה, דאי של קודש הרי
 אסור בהנאה כשנטמא, וככרף צבית הדשן בעזרה, ולא להדליק
 בנר (להחזיר: ל) ר"ל בחדש או בכלי שנטמא ונטבל ולא העריב
 משום עדין, דלא דינו כשני לטומאה, והשמן שנגע בו אז נעשה
 שלישי. והא דנקט שמן שנטמא בטבול' ולא שנטמא בשני, הי"ט
 משום דחכמים גזרו בכל ז' משקין שנגעו אפילו בשני שיהיו תחלה
 (ככתב י"ב ב') חוץ מנכסבי' ולהכי נקט הכא טבול' לרבותא (וש'
 רמז'ס פ"י מא"ס ה"ג): לא [לאמפ"ע] שאינה של חרס, דכל כלי

שנגע צ"ב הטומאה שט"ו מח, נעשה כמותו חוץ מכלי חרס:
 (בב) דמת הוא א"כ חצות, והנטמא בו הוא א"כ, והנר כשנגע
 בהטמא מח, נעשה א"כ כמותו, וכשנגע עכשיו השמן שהוא שלישי
 בנר זה, נעשה זה השמן השלישי ראשון, וקמ"ל ר"ע טפי מר'
 חנינא, דאפילו ראשון מותר לעשות את השלישי. [והא דלא נקט נר
 שנטמא בשרץ, או נר חרס שנטמא בטמא מח, דכשנינו הו"ל הנר רק ראשון,
 והשמן כשנגע בו, נעשה ג"כ ראשון, דהרי משקין נעשין תחלה בכל טומאה
 שנגעו, ואף דזכו רק מדרבנן, אפ"ה יוסיף אדר' חנינא, דכרי ר' חנינא
 נמי רק מדרבנן קמ"ל, דמותר להוסיף טומאה דרבנן, דכרי מה שנטעה
 השלישי שני, נמי עומצ' דרבנן היא, דאכל מטמא אוכל רק מדרבנן, י"ל
 דכאמת ר"ע ס"ל דאפילו טומאה דאו' מותר להוסיף, ולהכי קמ"ל דאפילו
 לעשות לשמן ראשון דאו' מותר:] (ג) של ר"ח ור"ע, דמדודו בבב'א
 דכשר שנטמא:

משקין מטמאין אחרים ואפילו אולבין אלא מדרבנן. ומשום הכי קאמר מדברי רבי חנניה דאמר בשורפין בשר שנטמא במשקין דהוי ליה טמא מדרבנן. דמדאורייתא טהור משליה הוא. עם צבר שנטמא בצב הטומאה שהוא טמא דאורייתא: למדנו ששורפין תרובה טהורה עם הטמאה. משהגיע טעה שטית שהיא חסורה מדרבנן כמו שורפין בשר שנטמא במשקין שהוא טהור גמור מן הטורה עם צבר שנטמא בצב הטומאה שהוא טהור דאורייתא: אמר לו רבי יוסי לטעמיה דסבירא ליה. טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא וצבר שנטמא במשקין טמא דאורייתא הלכך אמר ליה אינה

היא המדה כלומר אי אהא יכול ללמוד זאת מדבריהם אם התיר לשרוף טמא טומאה קלה עם טמא טומא' המורה. התיר לשרוף טהורה עם טמא'. והלכה כרבי יוסי שאין שורפים תרומה טהורה עם הטמאה בפסח וטומאת משקין לטמא אחרים אינה מדאורייתא אלא מדרבנן כר' מאיר: ומודים רבי אליעזר ורבי יהושע. רבי יוסי קאמר לה דאף על גב דרבי אליעזר ורבי יהושע אפליגו בשריפת תרומה בהא מודים ששורפים זו לעלמה וזו לעצמה: על התלויה ועל הטמאה. רבי אליעזר סבר דמוזהר על שמירתה של תלויה דכתיב (נמדבר יח) את משמרת תרומתי בשתי תרומות הכתיב מדבר אחת תרומה תלויה ואחת תרומה טהורה: ורבי יהושע אומר שתיהן כאחת. כיון דתלויה היא אי אהא מוזהר על שמירתה. ועל התלויה והטהורה לא נחלקו שורפין דהואיל ולא הומוקא טומאה אין נרא' כמטמא בידים:

למדנו. ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח ליה. אמר לו רבי יוסי אינה היא הבה לה. ובודים רבי אליעזר ורבי יהושע ששורפין זו לעצמה. וזו לעצמה. על מה נחלקו על התלויה ועל הטמאה. שר' אליעזר אומר תשרף זו לעצמה. וזו לעצמה. ליה. ורבי יהושע אומר שתיהן כאחת ליה:

אוכל מדאורייתא הדרה קשית רש"י לדוכתא. וכן קשיא להרמב"ם דמפרש לעיל והכא כפירוש הר"ב וז"ל דס"ל כמ"ם הטובות צדק ט"ו ב"ה ולד טומאה כו' דאומר ר"י דאכתי לא נגדה גזירה לכל הפוסל התרומה מטמא משקין להיות תהלה ע"כ. ולפי זה הך כוגיא שהבאתי לעיל דייק בגמ' אדר"ע ממשקים שנעשו לעולם תהלה אחיה אליבא דמ"ד אוכל מטמא אוכל בקדשים מדאורייתא דלא לריך לזוקמי למהניטין דנטמא במשקין וכו' דמדבריהם אדר' אליעזר ור"י קאי ור"י ס"ל דלאחר גזירה אחרו לדבריהם שהרי היו לאחר צ"ט וב"ה שגזרו לגזירה זו. וקשיא להרמב"ם שהביאם בפירושו ומפרש אליבא דמ"ד אין אוכל מטמא אוכל.

שנויי נוסחאות
 וְ כַּהֲרֹהַת עִם הַטְּמֵאָה.
 כְּפִי' טְמֵאָה עִם
 הַטְּהוֹרָה וְכִי' כִּשְׁ.
 אָמַר (לו) ר' יוֹסֵפִי
 לֵימָר. דִּימָר הַמֵּוֹרָה כְּפִי' מִן
 הַמֵּוֹרָה. וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.

תוספות רע"ק
 וְ כַּהֲרֹהַת עִם הַטְּמֵאָה.
 כְּפִי' טְמֵאָה עִם
 הַטְּהוֹרָה וְכִי' כִּשְׁ.
 אָמַר (לו) ר' יוֹסֵפִי
 לֵימָר. דִּימָר הַמֵּוֹרָה כְּפִי' מִן
 הַמֵּוֹרָה. וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.
 כְּפִי' וְכִי' מִן הַמֵּוֹרָה.

למדרבי עקיבא דאמר דפסול מדאורייתא מותר לעשות ראשון פריך לה וקאמר למ"ד בולד טומאה דרבנן לא צב רבי עקיבא אלא לפחות הפחת בציבור יום דבית הפרס שהוא מדבריהם ע"כ. והבאתי אחי שפיר לישנא דמדבריהם. דמדבריו מיבטי ליה [כדפרין בגמ' למאן דמוקי מדברי אליעזר ורבי יהושע] דהא רבי עקיבא לא קאמר אלא בשלישי דאורייתא. אלא ודאי רבי עקיבא גמי בשלישי דרבנן מיירי: התלויה. פי' הר"ב דכתיב משמרת תרומתי כו'. עי' מבנה ח' פרק שמיני דתרומות:

דאליבא קודם בגזירה מיירי [דחי לאחר כך לא לריך לזוקמי למהניטין דנטמא במשקים וכו' דמדבריהם אדר' ור' קאי] ומיהו אשכחנא בתוס' דף י"ד ע"א בד"ס עם צבר וכו'. הקשו בצוגיא דההם דהוי מני לדרקק גמי דברבי הנינא מהא דמשקים נעשים לעולם תהלה כמו דייק לר"ע. ויתרנו משום דרבי הנינא קאמר מימיהם של כהנים משמע במעולם כך הוא אף קודם י"ח דבר דגזרו על המשקים להיות תהלה. ע"כ. הרי שלא חלקו בין הסוגיות כמו שהלקנו אלא כולה כוגי' כמאן דאמר אין אוכל מטמא אוכל. וז"ל דלא גרסי בדברי רבי עקיבא מימיהם של כהנים ור"ע לאחר גזירה מיירי ולהכי מדקדק תלמודא דבדרבי: ששורפין תרומה טהורה כו'. כתב הר"ב דרבי מאיר סבר טומאת משקים לטמא אחרים לאו דאורייתא וכו' [עי' בפירושים הר"ב במ"י פ"ד דטהרות] וכתבו התוספות בדבור המתחיל התם פסול וכו' והם האמר א"כ ר"ח נמי מוכיף אדרבי עקיבא' לא שמעינן שהיא שלישי דרבנן מותר לעשות שני. וצירושלמי לפחות הפחת בציבור יום דבית הפרס שהוא מדבריהם ע"כ. ומדבריו מיבטי ליה [כדפרין בגמ' למאן דמוקי מדברי אליעזר ורבי יהושע] דהא רבי עקיבא לא קאמר אלא בשלישי דאורייתא. אלא ודאי רבי עקיבא גמי בשלישי דרבנן מיירי: התלויה. פי' הר"ב דכתיב משמרת תרומתי כו'. עי' מבנה ח' פרק שמיני דתרומות:

אור גדול

אחיו בשופו דשן של קודש שנפסא אף שיש לו היחוד לבנינים עב' אור (להלכה) דאמר שבת כ"ה א' ויבנות נענ ב' א' כונות רש"י בודאי נראה מבואר דלא כיון לוח פצר הרין מרכבת דאינו אלא של מנחות. וגם מרכבת ונאכל הוא וגם

לקומים
 בתו"ש ד"ח מדבריהם כו' וז"ל דס"ל וכו'. כתב כ"ד המינה דגמרא שהביא הוא עצמו לשל מוכח דלמ"ד אין אוכל וכו' מני כנג גזירה דהא קאמר מיה אמת דהאי דנענין וכו' מיה על הוי' לך מוכס דנתר הכי מיהו ח"י אחר וליכא לנימור דביתו מוכס שהגיעו צב אכל להי"ע ודאי

תפארת ישראל יבין

לד' א"ט"ג דלא דמי, דבני כך דר' חנינא טמא וטמא, משא"כ כך דרבי מאיר טהור וטמא, י"ל דסבירא ליה לר"מ דמההיא כ' חנינא וקאמר בשר שנטמא צולח [שני], משמע ודאי אפי' נטמא הבשר צולח הטומאה דרבנן כגון שנטמא הבשר במשקין שהיו שני, והיו ס"ל לר"מ דמשקין מטמאין אחרים רק מדרבנן, ולפיכך הך בשר שנטמא ממהמשקין, טהור גמור הוא מדאורייתא, ולא די שגזרו שישמאלו המשקין להבשר, אלא גזרו ב"כ שהיו המשקין תהלה, כמלא כך בשר שהיה שני רק מחרי דרבנן, לר' חנינא מותר לעשותו שני דהו דרבנן, כשישרפו עם הבשר שהוא ראשון, דאוכל מטמא אוכל ג"כ דרבנן. לפיכך קאמר שפיר ר"מ, דכמו בצבר שנטמא במשקין הטמאים, ומדאורייתא טהור גמור הוא, אפ"ה מדאשכוחו חכמים שרי להוסיף לו טומאה דרבנן, לשרפו בדי בשר שישטוהו שני דרבנן, כמו כן מותר לשרוף חמץ טהור משהגיע טעם ו' דאסור רק מדרבנן, עם חמץ טמא (ד' לה) דס"ל דמשקין מטמאין לבשר מדאורייתא, וכבר קודם שישרפנו עם הבשר הראשון טמא הוא, ואין ילפת מנה לחמץ מתחלת ו', שהוא מותר מדאורייתא (לו) ר"ל ואפי' ר"א ור"י שנחלקו לקמן במהני, בהא עמוד: (לו) ר"ל תרומה חמץ טמא' מספק: (לח) דס"ל דהייב צמיחת התלויה: (לט) דס"ל דאינו חייב צמיחתה:

ב"מ. כ' הגאון הגדול מהו' עקיבא שליט"א, ח"ל, בשער המלך פ"ד ה"ב מנירושין הקשה, הא בת"ס דקאי לשרפה כחתי מכתת טעוריה, והוה כפחות מכבינה דאינו מטמא, וכמו שהקשה תוס' [סו"ק כ"ה ב'] מערלה וכלאי כרס דמטמאין וכו' דת"ס רק מדרבנן בצריפס [כתו' שבת כ"ה א' ד"ה ק]. א"כ לנבי דאו' לא מכתת טעוריה' דהקשו תוס' [סוכה ל"ה ג'] צהרומה טמאה דאסור לאתרוג מ"ה מלאין צו היתר אכילה, נומא כחתי וכו' ? י"ל דכונתה דהא גם טעם היתר אכילה רק מדרבנן, דהרי תרומה פירות מדרבנן, וכן הוורה י"ב צו היתר אכילה, ומשוא"ה הקשו שפיר הרי בלא זה פסול מדרבנן משום כהויה. אף ק"ל למ"ד אין אוכל מטמא אוכל מה"ה שפיר ק' קו' טעמיה, דהרי לנבי דרבנן מכתת טעוריה. ולא יתמא להתרומה הטהורה עכ"ל. והנה קול דממס, מאפשרוחו באלמה, מה שהקשה הגאון, ה"ל לשפיה, דלכתי תרומה טמאה מטמאה, דלנבי שימאלו לאוכל אחר, דהוה דאו' לא מכתת טעוריה, מדא"ל לשרפו רק מדרבנן, והקשה מהוב' סוכה ה"ב שהקשו דנימא כחתי מכתת, ואמאי הרי לנבי דאורייתא פסול מכתת ? י"ל לשיטה, דה"ק תוס', דקא פסיק ומלא דאורייתא פסול ל"ש י"ש א' א' צ', והרי טעם היתר אכילה מוכס לכס לא פסול רק ציוס א', והו"ל ל"ש לנב"ס נמי משום כחתי, דאע"ג דאינו רק מדרבנן, עכ"ל פסול מה"ס גם ציוס ג', דלחא רבנן ומקע דרבנן. אולם כל עיקר הירוש' בגאון הג"ל המוס, דחמץ יתדותיו אחרים' שנת הג"ל, והרי רנעהו' שם לא החליטו דשריפת תרומה טמאה מד"ס, ורק מסופקים שם צום, ע"ש, ומה נענה להך תי' שם שכתבו דמדאורייתא צריכים תרומה טמאה שריפה, מדליקרי קודם ? [אב"י מנבד דהרומה טמאה פירות מדאורייתא ? וכו' מהוב' ר"פ כי"ל מנבדן ד"ה דבר דפסק דהרומה טמאה פירות מדאורייתא ? ולא בערלה וכלאי כרס ותרומה טמאה]

פ"ב א כל שעה... פ"ב א כל שעה... פ"ב א כל שעה...

פרק ב א כל שעה שמותר לאכול... כל שעה שאוכל מאכיל ונקט לה בתרי... ליטני משמע דחרי גברי קאי...

פרק ב א כל שעה שמותר לאכול... כל שעה שאוכל מאכיל ונקט לה בתרי... ליטני משמע דחרי גברי קאי...

שנוי נוסחאות פ"ב א שמותר... דג"ג ונכש"ג... שהוא מותר ונ"ע דיוקא...

פרק ב א כל שעה שמותר לאכול... מאכיל ל) לבהמה לחיה ולעופות... ומוכרו לנכרי ומותר בהנאותיה...

פרק ב א כל שעה שמותר לאכול... מאכיל ל) לבהמה לחיה ולעופות... ומוכרו לנכרי ומותר בהנאותיה...

תוספות חדשים פ"ב א חומ"ס דיה... כל שעה... לדיוקא כו' להכיל ע"ל...

להכיל כו' ה' הן פרק קמא משנה ג' ומה שמשייר ישימו... בלעגא ומפרש ר"ש... דמאח הטוב חולדה וכו'...

להכיל כו' ה' הן פרק קמא משנה ג' ומה שמשייר ישימו... בלעגא ומפרש ר"ש... דמאח הטוב חולדה וכו'...

תוספות חדשים פ"ב א חומ"ס דיה... כל שעה... לדיוקא כו' להכיל ע"ל...

פרק ב משנה א עבר ומנו אזור בהנאותו... עיין ברע"ב... עיין ברע"ב... עיין ברע"ב...

פרק ב משנה א עבר ומנו אזור בהנאותו... עיין ברע"ב... עיין ברע"ב... עיין ברע"ב...

תוספות חדשים פ"ב א חומ"ס דיה... כל שעה... לדיוקא כו' להכיל ע"ל...

פרק ב משנה א עבר ומנו אזור בהנאותו... עיין ברע"ב... עיין ברע"ב... עיין ברע"ב...

פרק ב משנה א עבר ומנו אזור בהנאותו... עיין ברע"ב... עיין ברע"ב... עיין ברע"ב...

יאלכו חמץ זקרינו צלוי וגל צחולס. משמע לא יאכלו בו חיטת
חילה וכחם הנהגות לוי חילה הם בזה שמוקח בדמים דבר
מאלו. ואיכא טעמא אחרינא. ובהך כ"ע מודו: וחכמים
אומרים. בצוף מסכת המורה פסק הר"ב כמוס: או משיל לים.

תנור וכירים. לרבי יהודה אלמריק דאמר אין ציפור חמץ
אלא שריפה. מהו דתימא בבדי דקא שריף ליה לתני מיניה
קמ"ל דלא. דאפילו כורך ציפורו לאור ליהנות ממנו מצי מטא
מן חיסוריה: ר"י אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה. דלויף
מנוטר דאכורי צבאה ועטע כרת

פירוש שאינו יס המלח דבים המלח
אין שפניה עוברת וה"ל פירור אלא
מיירי בשאר ימים וה"ל בכל
נהרות והכי קטני מפרר וזורה לרוח
מפרר

בו תנור וכירים. רבי יהודה אומר אין
ביעור חמץ אלא שריפה. וחכמים אומרים
אף מפרר וזורה לרוח או משיל לים:)
באילה

ר"י אומר. ל"ב ע"ב
צ"ב הנהגות לוי חילה:
וחכ"מ. מ"י ע"ב
המז' ח"א ט"ז ע"ב ח"א ט"ז
ח"א ט"ז ע"ב ח"א ט"ז

שנוי נוסחאות
(אף) שפרר כתיב
במש"כ' ליהוש' ח"א ט"ז.

תוספות חדשים
בשם כבוד אדונינו מו"ק
הרב הגאון הגדול
בוניא דקדישא מוה"ר
לוי יצחק ז"ל אב"ד
דק"ק ברדיסבוב:

י כ"ן

תפארת ישראל

בו ע"ג

(ח) אפי' לר"י דמלריכו שריפה אסור ליהנות משריפיהו):
(ט) דלויף [ג"ס] מנוטר, שאסור בצבילה ובהנהגה ועטע כרת כמו
חמץ, ומנוטו בשריפה, ח"כ ס"ה חמץ (א): י' ר"ל או מפרר
ומטיל לים אף שאינו יס המלח, דס"ל חלב שור הנסקל יוכיח,
בניב אסור בהנהגה והאכולו בכרת, ואפ"ה ח"כ לשרשו מכה הילפותיה
מנוטר, על כרחק משום דלא דמי לנותר בצבל תותירו, ח"כ ה"ב
בחמץ. וקיי"ל כרבנן, אבל נובחין לשרפו. מינה אחר זמן איסורו
י' ע"י בננו ב.

(א) וכו' הר"ב. וכו' ע"ג הנגון הגדול מהו עקובא טע"א,
ו"ל. ק"ל הא מסקינן דמחא פריא דחלב שור הנסקל יוכיח
חור ר"י ודן דין אחר, דלויף מה מניט חמץ מנוטר, דשיתין ככל
תורתו וה"ל שני בשריפה. ורבנן סביניו אש חמץ ומטא עוף שסק
יוכיחו, שכן ג"כ בצל תותירו, ואפ"ה ס"ל לר"י בפרק זהרור' דתמוה
דיקדקו? אפי' מלאהו קו' זו בנ"ב בשם א"ד הנגון מפר"ל ז"ל, ובהנהגה
דשנינו רבנן מטא עוף שסק יוכיח, ק"ל מה לחפא עוף שאין בו מלות
ביעור מהעולס, וקבורה הוא מהשם חקלה, אבל בחמץ כ' חשבינו,
לערך נעטרו מהעולס, ויולפינן' מה מנינו להכשור יהי' בשריפה, והע"ג

עבלה"ס. ויקרא האזוב קציר, לא אוזנין קושי' זו, וכי שריפה והכשור הא
ותו, אפי' נאמ' דתלוז זה בזה, ק', הרי נותר דלא כ' נבי' תשיבו ואפ"ה לר"י שריפה,
אחמ"כ הנגון הנ"ל אין ממשות בקו' זו רק אם נאמ' דילפותיה דר' יודא הוא,
אלו הרי נש' [כ"ז ד"ו ז' ל' דלופתא דר'] יא מחא ג"ס, דלא כחוס' [שם ד"ס אין]
ס"ל חתום, והכי מפתח כרס"י, דהרי אי נאמ' כחוס' דילפותיה הוא מה מנינו,
להקל אט' דין, כדהדרו ליה בקדמות' כשלתו בקו', כ"ס ש"ס להשיב כן כדלויף
דעל כרחק הילפותיה הוא ג"ס, וגמרינן בין לקולא בין להומרא [ויפה
שנינו ח"א ו"ל לא זכוי להדין, דע"כ"ל לרש"י לשפתיה] [פוסק ד"ל ח"א],
נס מה מנינו הוא נקבל, ולא מהו רבנן למחדר ל' כל דין וכו', דלויכו
מה מהדרו ל' רבנן לר"י דס"ל דלש חמץ בקבורה, ולעילי' ע"כ משע' לרש"י
אמרן. ולפע"נ נאמ' דלש חמץ משע' לעילי' דר' ל' דלש חמץ משע' לעילי'
רבנן להשיב טעוה זו שהיא אליבא דרשסייה, והכינו תשיבה עטוי' ר' ר' ר' ר'
דברי' אליבא דרשסייה, כיון דג"ס אין חמץ ל' ע"כ מנעמו והס' לא קבליה מרבנן,
ע"כ ל"ל דס"ל דילפותיה דר' ג"ס היא, דלתי"כ י' דיהי' חמץ רבנן, דלויכו
צטט, ופסקו נמי שם בצוף האוסקה כרבנן דלש חמץ משע' לעילי' דר' ל' דלש
מה מנינו מאש חמץ ל' לרשסייה, וקדקדק"ל דלש חמץ משע' לעילי' דר' ל' דלש
כוותיו דחמץ ח"כ שריפה, ואפ"ה איפשר שפיר למסק דלש חמץ משע' לעילי'

הבית והביתו
ל' וכו' הכי והכתיב
המ"ל כדמין תימ' סק"ה.
וקמ' ליהנות מנהג
ק"ל צוף המורה דכל
הקבירין לא ישרו וכו'
דלתימא יס מן הקבירין
היה מתיירן לשרפו וכן
הקמ' כמ"ל על הכרמ"ס
ע"ש וז"ל לתוך כע"ה
דס' העטע דכל הקבירין
לא ישרו אפילו לא רוסה
שלא ליהנות נאפרו. הוא
מבוסס והקבירין אפי'
אסור בהשפיתן אפי'
מותר ומיישין שאל יבא
לוי חקלה ליהנות בשלש
ולפ"י שפיר יס לתוך בין
חמץ נפשה לשאר הקבירין
דכל הקבירין אפי' אסור
איסור עולס ושי"ך שפיר
לתימא לתקלה וזוה"ל
דאיסורו הוא לזמן מרובה

תוספות ר"ע

אור גדול

ד"ח לקידושין דזה לא נשמע מדיוקא דרש"א, ועל זה בייתי שפיר
ראיה מד"ג כ"י ח"כ דחמץ דרבנן בשעת דאורייתא א"ח לקידושין ה"ג
חמץ דאורייתא בשעת דרבנן, והכי דיוקא לישנא דהרשב"ב. כנלע"ד:
[אור [ה] בהרשב"ב ר"ח ר"י דלויף מנוטר דאסור. תתנהי הא מסקינן
במניין. ומכח הפירכה דחלב של שור הנסקל יוכיח חור ר"י ודן דין
אחר דילוינן כמה פשינו מנוטר דיותר ישנו בכל תותירו וחמץ בכל
תותירו מה נותר בשריפה אף חמץ בשריפה ורבנן השיבו דהפאת ע"ף
הבא על הספק יוכיח למה דס"ל לר"י כפי' בתרא דתמונה יקברו.
אפי"ן רב מאמתי בתשובה נודע ביהודה ה' יוד' ה' ל' שהק' לו
כן מסרמי אר"י דבי עילאח הרב הגאון מיה יהודה לוב אינר זצ"ל
אב"ד האליכסמאטס, ובשל ג"ב כתב לתרץ דהא באמת קשה לר"י
לישתייה נימא הפאת עוף וכו' אלא דיל' דר"י מחויק בלימוד דמה נותר
אסור באכילה וכו' ולא חש לשירכת חכמים דחלב של שהנ"ס יוכיח
משום הו' אינו חייב על החלב משום אכילת שור הנסקל אבל ע"כ
דמ"ש דר"י מחויק בלימוד דמה נותר וכו' הא עדיין קשה דנימא הפאת
עוף הוא עה"ס יוכיח. וגם מ"ש דר"י ס"ל דאין אחע"א. הא מ"ס
אסור בהנאה משום שהנ"ס ועי' ברמב"ם בפי' המשניות דבריות וכומו
דאמרין זו אקדשיה מנו דאחוסף איסור הנאה. הרי דאיסור הנאה
דלא חיל ויהא העטע כסברת הרמב"ם שם ביוק דהתקדש חל על כללות
הבהמה בודאי החלב אסור בהנאה, ה"נ בחלב שהנ"ס וא"כ עדיין שייך חלב
שהנ"ס יוכיח דאסור באכילה משום חלב ובהנאה משום שהנ"ס וחייב כרת:

וא"כ מרחשיב עשה על אכילתו מקרא לבד ועשה על ביעורו מקרא אחרינא
מכח ע"כ דתשבייתו לא נפקא איסור אכילה דא"כ יחשוב אכילה וביעורו
מחד עשה ומחד קרא דמובח עשה לתרתייהו. וא"ל דתשבייתו לא נפיק
איסור אכילה רק לחמץ דירי' משחויבו לבקר משא"כ על חמץ של
אחרים, ז"א דהא הובחנו זה מ"א דאמר ומשעת שאסור באכילה
אסור בהנאה אחאן לח"כ סבל דר"ש ז"כ מודה באיסור אכילה כמבואר
בתוס' (כ"ח ב') וע"כ דגם חמץ של אחרים נאסר מהו קרא דא"כ חמץ
קו' לדכות' דאחיא אף לר"ש ומשעת שנאסר באכילה היינו אף חמץ
דאחרינו וע"כ דגם חמץ דאחרינו נאסר מתשבייתו באכילה. ואפשר שהמעט
משום דבאכילה לא משבחת דאחרינו כמ"ש התוס' (וכ"ח א'). אמנם
יותר נראה דתשבייתו היינו שלא בדרך אכילה. ומוכח מה דבאכילה
אסור דא"כ אמאי לא צינתה התורה לבקר באכילה. וכיון דמוכח דאסור
לענין אכילה אין לחלוק בין דירי' לאחרינו, ואיך שיהיה מוכח לש'י
דאף חמץ דאחרינו נאסר מתשבייתו וקמ"ל מירי' הגיל. ומוכח כשי'
הר"ה. שוב ראיתי בירי' (פ"ב דפסחים) גבי חמץ של עכ"ס שעבר עליו
הפסת דס"ל דאף לר"י אינו אסור רק חמץ של ישראל והוא כר' אחא ב"י
בבב' דירי' וא"כ משימא דלמ"ז הו"ל למנעם העשה דתשבייתו. כיון דמך
סוף אינו אלא של ישראל וע"כ כנ"ל. אמנם יעו"ש דבתב דרב דמך
מודה שרוא אסור וחד אמר איסורו ד"ח וחד אמר איסורו דברייהו וישני'
בריה' דתי' דקאי על לפני הפסת אחר שש. וא"כ אפשר דבתב פליגי
אם מתשבייתו נאסר. [אף דלכאורה נראה מותריו כאן דתליא וכו' דאם
תשבייתו קאי על לאחר שש גם הלכו עובר דלא תאכל עליו חמץ. אפשר
ד"א אלא למ"ד איסורו מדבריהם אבל למ"ד איסורו ד"ח פליגי ע"ו ואפשר

הא דליק מתשבייתו משום דלמ"ד איסורו מדבריהם קאי האב לדירי'
[ד"ח]. אמנם הרמב"ן בלחמתו מפרש לה לענין אחר הפסת אבל קודם
בירושלמי הובא בש"ס א"ח (סי' תס"ח ספ"ו) דאסור להאכיל חמץ
דאסור ג"כ בהנאה י' ובריו' ספיק' ל' מלא יאכל אף דאינו נהנה כלל
ואכול חמץ ואינו מודע כמו ביון נסך. וקשה כיון דאסור להאכיל
דנראה דאף בשאר איסורי הנאה אסור להאכיל לבהמת חמץ. ומהירי'
בבב' דירי' (פ"ב דפסחים) גבי חמץ של עכ"ס שעבר עליו ואפשר

ראשון לציון
ח"ב ד"ח ר"י אין
כו' ולא דובר אחר כו'
עין יס"ל:

כל שעה פרק ב פסחים

ו ואלו ירקתו י"ט כ"א
 ט"ו כ"ב כ"ג כ"ד כ"ה כ"ו
 כ"ז כ"ח כ"ט ל' ל"א ל"ב
 ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז
 ל"ח ל"ט ל"י ל"א ל"ב
 ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז
 ל"ח ל"ט ל"י ל"א ל"ב
 ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז
 ל"ח ל"ט ל"י ל"א ל"ב
 ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז
 ל"ח ל"ט ל"י ל"א ל"ב

שנויי נוסחאות
 (עשואן) גדל וכו' י"ט
 ל"ח ל"ט ל"י ל"א ל"ב
 ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז
 ל"ח ל"ט ל"י ל"א ל"ב
 ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז
 ל"ח ל"ט ל"י ל"א ל"ב
 ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז
 ל"ח ל"ט ל"י ל"א ל"ב
 ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז
 ל"ח ל"ט ל"י ל"א ל"ב
 ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז
 ל"ח ל"ט ל"י ל"א ל"ב
 ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז
 ל"ח ל"ט ל"י ל"א ל"ב
 ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז
 ל"ח ל"ט ל"י ל"א ל"ב
 ל"ג ל"ד ל"ה ל"ו ל"ז
 ל"ח ל"ט ל"י ל"א ל"ב

כמ"ו פ"ק דתלה: ו ידי חבטו. כתב הרמב"ם דאכילת מרור
 מלות עשה בזמן שהכבש נאכל כדכתיב (במדבר ט) על מלות
 ומרורים יאכלוהו ע"כ. ומיהו מדבריהם אף בזמן הזה חייבים
 באכילת מרור. וכדכתב סוף פ"ו מהלכות חמץ: [יבתמבה.
 פ"ו הר"ב סיב הגדל טו. ודבר

חימה הוא. ודגמי אמר רבה בר
 בר חנה המכחא שמיא ועל התחביתא
 אמר ריש לקיש אלווא דדיקלא וכן
 העתיק הר"ף. ולי איתא דתמכא
 הוא מעטין דיקל כדפי' הר"ב הוא
 לרבה בר בר חנה נמי לפתרו על
 שם מה שהוא בדקל. ואנו רגילים
 לפתרו לתמכא שהוא מה שקורין
 בל"א קריין. וכן הוא מפורסם בדברי
 האחרונים ז"ל: (בבב"שין) [שלוקין]
 וכו'. ע"י צמחיה ט' פרק שני
 דנזיר: ובדמאי. וכו' אבל בטבל
 לא. ואע"ג דמעשר ירק דרובן הוא
 ליה מלוא הבאה בעצירה לשון רש"י:
 וכו'. וכתב הר"ב אע"ג שהמים
 טופחים וכו'. וכן כתב רש"י. ופי'
 הרא"ש דרובא לומר הזעה אבל אל

דר"ל מים ממש והיינו אחר שנחטפה בחמין או בטון דהא גראה
 ודאי אכור ע"כ. וע"פ זה גראה לי להקין מאי דקשיא לכאורה
 דלמאי תנא כלל לא השרה וכו' לא היו ליה למתני אלא האשה
 ששה מורסן בצשרה ישב במרחץ דאיסורא דלא השרה מרישא
 שמתת לה. אלא דהכי קאמר דכל שריי' דמים אפי' לנזיר האדם
 אכור. ואם כן ממילא ודאי דהא דשפה היינו בלא מים וקא משמע לן
 על צשרה וכן הגירסא בסדר המשנה בצירובלמין: לא ילעום וכו'. מפני
 שהם רותמים אינו יכול להחמין והאיך נהוג עלמא איסורא

לשם מלוא. ילאו אלו שאין משמרות לשם מלוא אלא לשם
 זבח: למכור בשוק יוצא בהם. דכל למכור בשוק אמר רזי
 מודבנא מודבנא. ואי לא אילגא לה האז למלוא של מלוא:
 וכו' חזרת. בערבי חס"א לטוג"א בלע"ז א): ובעולשים.
 בערבי הגדל ובלע"ז אנדיב"א ב)

והערן פירש שהוא ירק שקורין
 לו בלע"ז קרשפ"ל ג): ובתמכה.
 סיב הגדל סביבות הדקל:
 ובחרהבינא. אלקרלפניג"א בערבי:
 ובמרור. מין כוכברתא הוא מר
 ביותר: בין לחים בין יבשים.
 דוקא בקלה שלהן. כדאמרין בסופא.
 ויוזאים בקלה שלהן. אבל עלין לחים
 אין יבשים לא: שלוקים. מבוסלין
 יותר מדאי עד שנמחים: כבושים.
 בחומץ: מבושלין. כדרך צבול:
 ומצטרפין לכבית. ללאה ידי חובת
 מרור והוא הדין בחמשת מיני דגן
 שמצטרפין בכבית ללאה ידי חובת
 מלוא והאחרוניו קאי: ו אין שורין
 את המורסן. במים קרים וכל שכן
 פשרין כדי לתת לפני התרנגולים:
 אבל חולטין ברותחין. שכל זמן

שהמים רותמים אינו יכול להחמין והאיך נהוג עלמא איסורא
 אפי' בחליטה ברותחים: לא תשרה את המורסן. לטוף בו
 צשרה מפני שמחמין בצרייתו: אבל שפה היא. מורסן על
 צשרה ישב אף על גב שמים טופחים על צשרה: לא ילעום
 לא
 אפי' בחליטה ברותחים: לא תשרה את המורסן. לטוף בו
 צשרה מפני שמחמין בצרייתו: אבל שפה היא. מורסן על
 צשרה ישב אף על גב שמים טופחים על צשרה: לא ילעום
 לא
 אפי' בחליטה ברותחים: לא תשרה את המורסן. לטוף בו
 צשרה מפני שמחמין בצרייתו: אבל שפה היא. מורסן על
 צשרה ישב אף על גב שמים טופחים על צשרה: לא ילעום
 לא

(א) לפע"ס אלא קרוי. איה שין כ"ל פסח סי' הפ"א סוף ט' ונמ"א ס"ק ט"ו: (ב) אנדיב"א למינית קרויט. ג) קרשפ"ל קערכל קרויט: (ד) ע"פ רש"י

י כ ין תפארת ישראל בועז

בעצירה [י"ן]. ואיל"ק הרי בטבל דרגנ נמי לא נפק. והרי ככל דרגנ
 שרי מהכ"ט. כלוג גזול ביום ב' [כסוכה דיל ע"א]. כל זמן כשהמלוא
 דרגנ, אבל כשהעצירה מדרנגן לעולם שייך מהכ"ט: [א] מדרגין משהמרות
 לשם מלוא רק לשם זבח: [א] דבעשין למכור, אומר ב"ב שכלא
 יזכרם יהיו למלוא של פסחא ואי"ל דהו"ל ע"כ מלוא עשירה [דהא גילוסה
 צמחין דמהו"ק רק מעט, דרביעית הוא ומתהלך במלוא ה"ל כ"ש"ס
 דל"ח ב'] לא הו"ל כמלוא עשיר: [א] ידי מרור: [א] [לחטונג], ויש
 אומרים [קאפך זאלהט]: [א] [קירבעל]: [א] [מחא"ר רעטערן]:
 ט) [אינדיווע] וי"א [פסעפסער קרויט]: [א] [זוערמוט קרויט]:
 כב) [פריש]: [א] בעלין יולאין רק בלחים, ובקלאן אפי' ביבשי:
 כג) כמים מעה לעה, ובחומץ וזיר י"א [מיטוטען] [י"ד קי]:
 כד) מבוסל ביותר [א] מוכח נעקאין פי' מ"ו וע"ש: [א] מהרבה
 מינין, וכן נמי דגן מיני דגן מלשרף למלוא: [א] הוא כחאי בילא
 הרנגולת, אחר שידחק העלין יהדיו. והכולל פחות מזה, לא יבדק
 [ח"י ח"ג סק"פ]: [א] [מח] ע"י סי' כ"ח: [א] אבל בטבל ואחרתו
 דנקט לעיל [מ"ה] לא ילא. (ב) [א] [קלייטע]: [א] ואפי' אינו
 שוהה שיעור מיל: [א] [ב] לנטור עליהן רותחין דכס"ל לא יחמין.
 מיהו אין אנו בקיאין בחלוטה, ולהכי רק לרפואה ברי, וזו יתן הקמח
 [ח"י ח"ה]: [א] [א] לנקות את עלמא בן: [א] וקיי"ל דאכיר,
 דמתא יתלהא [א]: [א] [קלייטע]: [א] מן הרקן [מיהו מחמץ של
 המן יסנו בקום אכול מלוא [כשחיי' דמ"ז ב']. ואי"ל דכמו דאמר' אין הקס

הוספות רע"ק ואליו לא קרא עליה שם ואימתי איתא לה היתר כו' השתא נטי נפיק. וכתב בתוס' ד"ה אבל חלתו זו הוסיגו כמ"ד מחיצה
 לקלות

פרק ב משנה א. היתר להאכיל החמץ לבהמה היה ושם בשעת ה...
ע"י כפ"א, מ"ד: ובשרפו בה' ואפילו רק חיכו עד שאני...
ראוי לכלב מותר ליהנות ממנו בפסח, וכ"ש בשעת שריפה כה', וטוב...
שלא ליהנות. ובשרפו בחתלתל שיש אסור בהנאה, ואפילו בד עבד שבישל...
או אפה בו אסור הפת והתבשיל בהנאה ואפילו היה שם ג' עציץ דהתיירא...
ונלמכו לטובד כוכבים הוין סדמי איסור רק בהפסד מרובה אפשר דשרי...
בפרט ביו"ג, ברמנ"א סת"ה סק"א, וכן הפחמין דחמץ אסור בהנאה...
מצות ביעור חמץ בשריפה או מפררו וזורה לרוח או זרקו לים, ובחמץ...
קשה בחימין צריך פירור קודם זריקה לים, והמנהג לשפרו, וטוב לשורפו...
ביום דומיא דנותר, ויכול ג"כ לשורפו בערב אחר הדביקה, ואסור בכל...
מלאכות כשיגיע זמן שריפה בו. וכלא מצא חמץ כשברק ישרוף הכלי...
שלקח בדביקה: ב"ב. חמץ דעובד כוכבים שעבר עליו הפסח מותר...
אפילו באכילה. ודישראל אפילו היתרו שונג או אונס אסור בהנאה...
ובנתערב בשל כשישם, ובפחות מששים מני ליה בהשלכת הנאת איסור...
ליים המלה ונאופן היתר מכירת חמץ קודם פסח לעובד כוכבים שיועד...
שישמרו לו עד אחר הפסח, ע"י באחרונים: ב"ב. עובד כוכבים...
שהלוח לישראל על המצו ומשכנו בידו ואל' מעכשיו יוא לך, אם לא...
הגיע לך עד זמן פלוני והגיע הזמן אפילו לאחר הפסח ולא פרעו ונאם...
הגיע קודם פסח, אפילו לא אסר לו מעכשיו מותר. וישראל שהלוח...
לעובד כוכבים על המצו ומשכנו בידו ואל' מעכשיו ונולדמ"א בא"ל מעכשיו...
אפילו אין משכנו בידו והגיע הזמן אפילו לאחר פסח, אפילו אין אחריותו...
עליו אסור ועכ"פ בפסח אין הישראל מחוייב לבערו, דשפא ידמו, וכלא...
ובלא אל' מעכשיו ואין אחריותו עליו מותר. כותל שנשתמש בו חמץ...
בחורין שנפל ועשה כל אפילו אינו נבזה ג' כרי חמישה הבלב במקום...
שיש בכנה עקרב א"צ לדוק, כממ"ק בידוע שיש תחתיו חמץ באין...
עליו נבזה ג"כ צריך להוציאו מכל אפילו במים, כותל שבלבו דדיו:
מ"ד. האוכל תרומת חמץ בפסח מפורש שהשלוטין ואפילו מרמי עציס:
ב"ה. יצא ירי מצה בה' מיני דגן ומיאה לא כמובין ומרסין שלהן ורק...
בלש היצא שביה כמובין ובמורסין ש"צא. משא"כ בארז ושאר מיני קמניות...
ומאמרקי נהידעננרטיק דאינם מחמיצים, ולעשות מהן תבשיל בפסח

הכרי לרמב"ם [ס"י ממאלכות אסורות ה"כ] אינו חייב מיתה רק אטכול...
לח"ג. ואפי' לרש"י שם ור"ף [גדרים דפ"ד ז'] דלע כל טבל חייב מיתה...
וכ"כ חו"ס' שם צינמות שגראים כמסתפקים בזה. ועל"פ הרי ג"ס קאמר...
למחני' קמ"ל אפי' עבד דרננן. ואי"ל דלע"ג דבכל עשה ול"ת לזרוני...
עשה דוחה ל"ת, ועל"פ בחד מנייהו דרננן, הדין אייכא, דיע כח זיד...
חכמים לעקור דבר מהורה בשב ואל"ת ולא נקט ועשה [כיצמות פ"ט א']....
על"פ ק"ל הרי נקט צמחני' מעשר שני והקדש שלא נפדו, שאין רק...
גלאו לחוד, ואפי' עבד דרננן נהני מהעשה למטה. [אחר חו"ס ר"ת...
שהנאון בעל ש"ל נגע בכמה דברים שדברנו בזה, והלך בדרך אחרת...
וגם פה כחז שמע"ש צנזולין הוה עשה ול"ת, דכתיב לא תוכל לאכל...
בשטרין הרי ל"ת, וסיכא דקרא כי אם לפני ד"ל חתכלנו, לפני ד' חין...
נמקום אחר לא, והו"ל לאו הבא מכלל עשה עשה. עכ"ל. ובמח"ס...
הגדול מלבד שהרמב"ם בספר המעלות [ל"ח קמ"א] לא מנה רק הלאו ואפי'...
העשה בעלמא טיאל צירופי' לא מנה, מדהוה רק חלק מהמעלה כמו...
שהעדים לנו שם בשורש ו' שאין למנות כל חלק מהמקני המעלה לעשה או...
ל"ת, וכ"כ ג"כ הגאון מני"ח [שם דע"ג ז'] ואין מנה הלאו...
הבא מכלל העשה, ומו כנר כ"י הגאון מני"ח [שם דע"ג ז'] שנתנה...
הרמב"ן על הרמב"ם שהשמים לאו הבא מכלל עשה בהרומה פמאה [שם]....
וחי' של לאו הבא מכלל עשה אינו ממש עשה, רק דקמ"ל דאין לוקין על...
לאו כזה. וכ"כ בספרנו לרוב, ול"כ נפיש לכו עשה שלא מנא"ה הרמב"ם...
עשה כשמתעטל, וכדומה לרוב, ול"כ נפיש לכו עשה שלא מנא"ה הרמב"ם...
אמנם ל"ל דעמ"ל דלא נפיק בסבל ואיך מסוס דמטה הראוי. לו' בעינן...
[כספיקים דל"ח ז'] וזאת אינה ראוי' לו' מנד איסור עבד שבו, ואפי' עבד...
דרננן, ע"כ' ומדקאמרה תורה שצריך שיהי' ראוי לו', והך מלתינו ראוי...
מנד איסור דרננן, ובהא מתורץ קי' רלח"מ לרמב"ם בס"י...
ממלה ה"ו י"ע. ועי' מ"ש בס"ד בפ"ג דסוכה.

מקום אהיה ריבול שאני מוציא אף מ"ש ונס יקשה על האמת וכל יקשה לקלוס דרבנן איך יתרוך הברייתא ה"ל דקמני יבול שאני מוציא אפי' דמ"ס בלא שרייה אינו נאכל בכל מושבות וצריך ליה ריבוי דקרא והקשה רק אחר שאמר ומה ראית בו דאמ"ר הו ליה לומר דמשכחת לה שויצא ויפדה. מ"ה עדיין קשה אימא דהריבוי רק במה שבידו לפרות בחוץ אבל הסברא דמשכחת לה אם נמסא לא שמעינן. וא"כ לבתר דאחיל דמחיצה לקלוס מניל דמכח דאלו נמסא מקרי נאכל בכל מושבות וצ"ע, והי' יפתח לבני בחורתי:

מנהגינו לאסור, ובדיעבד בנפלו לתבשיל מותר, וכן מותר ליהנות מהם, וכן...
שמלהחין קודם כתישה אסור להשותתן ואינו יוצא במצה שנו, משא"כ בגול חמים או קמח ועשה מצה דיוצא: ב"ב. כותל מרור שחייב אכיל...
בב' לילות ראשונות והוא מ"ע מדרבנן בזה"י מצוה בחורת ובאין לו יחזור אחר ראשון ראשון כפי הסדר השני במשנה, דהיינו חרות...
עולשין, חטבא, תרחבינא, מרור, ויוצא בעלין לחין שלהן ובקלחן אפילו בשיון והשרש הגדול שבו עומד הירק, הוא בכלל קלה, משא"כ שרשים...
הקטנים והמפוצלים לכאן ולכאן אין יוצא בהם, וכולם מצטרפים לכיוו, ואינו יוצא בכבושים מע"ל ואפילו במים, כמבשילי שלוקים, ומנהגינו...
ליקח מאהררעספין נהריין ובאין לו יקח לענה או שאר ירק מר, גם יבול בחושש שמא זיקלו, ליקח הייפל שלאטטין נב"צ, שהוא חרות או...
קרעספס: ב"ב. אין שורין מורסין לתרנגולין ולא חולטין ברותחין, דאין אנו בקאיין בחליפה, וכשנותנים להם שעורים או חמים, יזרח לכלי השליכים...
במקום לח. ואין אשה שפה מורסין על בשרה אפילו יבש דשפא יתלחלה אח"כ. ונבששפו מורסין באווז מנהגינו לאסור גם אין אנו בהכתיב עומות...
בקשין, ובדיעבד בותר. לא ילעוס אדם חמיין ליתן ע"ג מכוו שרוק מחמיין וכן בנתן שעורים לבהמה ומצא בהם כהו ריר צריך ביעור, ויש מחמירין...
לבער כל הנותן, אפי"ו שאין רואה עליו ריר, ויזרח ליתן מעט מעט, שלא ישיירו וכן סל ומי רגלים, ונמי פרו, והחפס ועין, ואוזן, משא"כ דם,...
חלב, ויעת אדם דאינו מחמיין, ויעת חומה, בשק מלא קמח שנתלחלה, יש לאסור ונויעת בהם בדיעבד אין לאסור, ויזרח שלא לחינה שק...
קמח על הבהמה, בלי אוכף או עור מספקין: ב"ב. הרדל ושאר מיני מיובל שבו מיין אין נותנין בהם קמח ובדיעבד בחרים יאכל מיד בלי שדחה...
שיחמין, ובאינם חדים צריך לשורפו כהוא אחר זמן איסור, ומנהגינו שלא לאכול הרדל כלל בפסח, ואפילו נתערב דיונו בקמניות לעיל מ"ד, ע"ש.
בלש אהר זמן איסור ונלפ"א אפילו קודם זמן איסור, המים שטחה בהם פני החררה וזאתם שצמנת בהם יוים נוצרין מים מיוחדים לזה לצונן קודם...
שפתחו על השאר שרוחצים בהם ערובות ישקן במקום מרוון שלא יתקצו ויתחמו ונהכלים שמתקנים בהם המצות והסמין שחותרין בו העיסה...
יגדל חמיר בשעת עשיה, ואחר העשיה יגדלו וידהין ובי"ם יעשה ע"י עב"ם, ובאין עב"ם יסילם לצונן עד שיהיו תחת המים, לא צפים...
עליו, או יתנם לתנור לאפות ויהצק הנאפה אסור והעריכות יריר ושאר דיני לישא עיין באחרונים: כ"ב. ודוקא ביון שמן ורובש, ומסקין ומי פירות:

תוספת יום טוב אלו עוברין פרק ג פסחים ר"ע מברטנורה

פרק ג א אלו עוברין בפסח. פירש הר"ב אלו מתבערין מן...
העולם. דלע"ג דאין עוברין עליהן על כל יראה...
וכו'. דהכי תנן וכו'. ולעיל במ"ב פ"ק דחלה פי' דעוברים עליהן...
בכל יראה. התם כפי' הרמב"ם קניט לשמעתיה וכפירש"י צ"כאן...
ודבריו דהכא מדברי הר"ן. וטעמיה...
דהא לאיסור חילה בעינן לקרא...
לרבותיהו כדלקמן ח"כ כל יראה מנה...
לן. ומכל מקום קשיא דעוברין שהוה...
מהקל מפרש ליה מתבערים שהוה מההחפעל וללא לורך. שהרי היה יכול לומר אלו עוברים מן העולם. וכ"כ בתוספות בשם...
ריב"א אלו עוברין מן העולם. ואין להקשות התינה לטעמא דכתב הר"ב ברפ"ק דדביקה חמץ משום דלא בדילי איכתי...
כו' שפיר דהני אע"ג דאין בהם כל יראה מתבערין מן העולם דהא נמי לא בדילי כו' וכ"כ הר"ן צ"כאן דהלכיתו לבער...
הכל אפי' נוקשה דילמא אחי למיכל מיטה. משמע דמשום ה"ט דוקא הלכיתו לבערין. אבל לטעמא קמא שכתב הר"ב לעיל דדביקה...
הוא כרי שלא יעבור על כל יראה כו' הני דלית בהו כל יראה אחי הלכיתו חממים לבערם מן העולם. וכ"כ הרא"ש דלחיותו

פ"ג א אלו עוברין...
מ"כ ע"ל, מ"י פ"ד...
מ"ה חמ"ה ס"ג א"ל...
ע"כ מ"ש ל"ח ס"ג...
המ"ג כ"י ח'...

שנוני נוסחאות...
פ"ג א אלו עוברין...
ובמסכת ואלו...

תפארת ישראל יכ"ן

יכ"ן חיישינן דילמא אתא למיכל מנה, ובהכי חייבי ס"ק [מ"ב: ב] ל"שוי...
מון [מאלקטן] ומלח מעורבין עס פת שניעפס קאת שלא נפסל מאכילת...
כלל

פ"ג א) מתבערין מן העולם מדעובד עליהן בכל יראה ואפי' נוקשה...
דאפי' הוה בעיניה לא עבר עליה בכל יראה, עכ"פ בדחזי לאכילה

פ"ג א) מתבערין מן העולם מדעובד עליהן בכל יראה ואפי' נוקשה...
דאפי' הוה בעיניה לא עבר עליה בכל יראה, עכ"פ בדחזי לאכילה

החומץ האדומי. חומץ שעשוי בארץ ארום שנותנים שעורים
(א) [צ"ן] ומסרין אותם שם כדי שיחמיטו: וזיתום המצרי. תלתא
שערי ותלתא קורטמי הוא כרכום מדברי ונקרא בערבי קרטום
ותלתא מלחא ועושין אותו לרפואה. ע"כ חמץ הראוי לאכילה

ע"י תערובת מלאן וחילך חמץ נוקשה
בעיניה: וזומן של צבעים. מים
שנותנים בהם סובין ומשתמשים בהם
הלנבים למלחכתן: ועמילן של
שבחין. [פת] שעושין מקמח תבואה
שלא הביאה שלים בשולה ומכסים בה
את הקדרה לשאוב את הזוהמא וקולן
של סופרים. עפר הרחים מנבלין

אוחו במים וסופרים מדבקים בו נירוחיהם: רבי אליעזר.
מוסף דחילו תנא קמא ליה לאלא חמץ דגן גמור על ידי
תערובת או חמץ נוקשה בעיניה ור' אליעזר מוכף חף תכשיטי
נשים שהן חמץ נוקשה על ידי תערובת סממנים אחרים.
ובגמרא פריך תכשיטי נשים ס"ד לאלא אימא חף טפולי נשים
פולת שנים טופלות ומחברות על בשרן עם סממנין אחרים
להסיר את השער או להלבין ולעזן את הבשר. ואין הלכה
כר"א: כל שהוא מין דגן. מחמשת המינים ומעורבין בהן
מים דלי אין בהם מים אלא מי פירות קיימא לן דמי פירות
אין מחמיטין: הרי אלו באזהרה. אם חבלן עובר בלאו:
ואין בהם כרת. דעל חמץ גמור עונש כרת ואינו עונש כרת
על התערובת אבל לוקה על חילתו אם חבל כזית חמץ בתוך
התערובת בכדי חילת פרס אבל אם לא חבל כזית חמץ בתוך
התערובת בכדי חילת פרס אינו לוקה מן התורה. מיהו
איסורא מיהא איכא דחמץ בפסח אומר בתערובתו בכל שהוא:
בצק שבסידקי עריבה. ועשוי לחוק שבריה וסדקה אם
יש כזית במקום אחד חייב לבער. פחות מלאן בטל במיעוט
ואם

טעם מותר להשהותם. ואלו עוברים דתק היינו כפירוש רבינו חס
דמפרש עוברין מעל השלחן ללא בני מיכל נהו. והר"ב מחמס
הסם משמע דלכולו עמי מתבערים מן העולם. לא קשיל ולא
מידי דאין הכי נמי דהכי סבירא ליה וכמו שכתב התוס' ברפ"ק

בשם הרשב"א דאפי' לאותו טעם
דמשום כל יראה ט' החמירו בכל
חמץ אפי' נוקשה ודיק מדתן שיאור
ישרף והרי נוקשה הוא ואמאי ישרף
ישחא אותו עד אחר פסח והיא מותר
אפילו לרבי יהודה וכו': וחובץ
האדומי. כתב הר"ב שנותנים שעורים
צ"ן כו' וכן פירש". וחומץ הסם
היינו דין. וכתב הר"ק מגמרא דבני מערבא דכולו ע"י

מיו דמי פירות אינן מחמיטין כדכתב הר"ב לקמן: וזיתום
המצרי. פי' הר"ב תלתא שערי כו' ובגמרא תרו להו וז"ש
הרמב"ם ולשון אותו במים: וזומן של צבעים. פי' הרמב"ם
לצעי הלכא. בגמרא. ובפרק ב' דחולין [כתב] פירש"י
לכט עיר ארום: זה הכלל כל שהוא מין דגן כו'. תנא קמא ליה
ליה האי כללא דהא איכא תכשיטי נשים שהן חמץ נוקשה דהיינו
מין דגן ואין עובר בפסח אלא ר"א הוא דקאמר ליה. תוספות
בד"ה למה מנו כו': דרי' אלו באזהרה כו'. כתב הר"ב ואינו
עונש כרת על התערובות אבל לוקה אם חבל כזית כו' וא"ת
ומאי טעם משאר איסורי כרת כמו חלב ודס דתק בהו במ"צ
פ"ג דנריחות דיש בהן עונש כרת האוכלן כזית בכדי חילת
פרס. ואפשר דשאני הסם שאכל האיסור בלא תערובות. אבל
הכה שהוא ע"י תערובות פטור מכרת וכן כתב המסך משנה
בפ"א מהלכות חמץ והביא ראייה לתק בךך משמע שכתב
הרמב"ם בפ"ו מהמ"א שאם תערב כזית חלב בכסלם ביניה
גריסין האוכלן לוקה ע"כ משמע דכרת אינו חייב אבל דהו זה
הפירוש משום דבגמ' דתנא אימא חילת הגח לכותח הבבלי כו'

דאי משטר שטר ליה פירוש מטבלי בחורו כדרכו ליה ביה כזית
פ"ס או מחייבי. ומפרש דהכא דכתב רחמנא כל מחמלת לרבייה ולי
דליון דלית ביה שיטרא אין לחייבו אלא כי איה קרא לא אחא [אלא] ליש בו
לומר דאע"ג דבשאר איסורין כרת נמי חייב.
בפ"א פטור מכרת וטעמא מדכתב גבי אוכל חמץ ונכרתה וגבי
דמחמלת מיירי בצ"ן בו דא"ל לחייבו כלל כמ"ם הילכך ע"כ לומר
דאחא לפוטרו מכרת אע"פ שיש בו וגזירת התורה היא
להקל בו בךך ובשאר איסורין ע"כ וכזה עוד תירוצ' אחר ולינו
עולה כפי דברי הר"ב לךך לא כתבתיו והשפא חתי שפיר מה
שכתב הר"ב אבל אם לא חבל וכו' אינו לוקה מן התורה מיהו
איסורא איכא כו' אוסר בתערובתו כו' ומשמע דמן התורה אינו
לוקה אבל איסורא מן התורה מיהא איכא וכדכתב במשנה ב'
פרק שמעתי דומא דקיימא לן דהני שיטור אסור מן התורה. ואע"ג
(א) ברע"ב ד"ר במים והמ"ע הגיה כלפניו וכוון הוא בגמון [שן הרע"ב ועי' במל"א וכו']
דכתרובת

ררי אלו. מ"י פ"א מה
מן ה"ו. ב בצק. מ"ה
ע"א מ"י פ"ג מה' חמץ
הפ"ו פ"ג ע"ג ל"ס ע"ג
ה"ה מ"י פ"ג ע"ג ל"ז

שנויי נוכחות
והיותם כצ"ק ויחום;
בני"מ ב' ובני"א ויחום;
והובן בני"מ ב' ובני"א
ויומא; דג"ז ויומא;
כצ"ק חמי, ועמילן
כצ"ק ואמילן (ע). ר'
אליעזר, י"ג ר' אליעזר
ועי' בס' קול הכותם.
תכשיטי נשים דג"ז
ובצ"ק טפולי. כצ"ק
מ"ב (ב) תכשיטי נשים
ס"ד לאלא אימא חף טפולי
נשים כו' ובירושלמי אית
היא תמי תכשיטי ואת
תילת תמי טפולי מ"ד
טפולי כ"ס תכשיטי כו'
ועי' בפ"ו הרמב"ם.
במין דגן. דג"ז ובצ"ק
ובמשנ"ל מ"י ..

תוספות רע"ק
פ"ג א [אות י] בתו"ס
סוף ד"ה א"ר
עוברין ודיק מדתן
שיאור ישרוף במתניתין
דפרקין משנה ה' חמץ
שיאור ישרוף והאובלו
פטור. ובאמת התוס'
לא דייק פהך מתני'
אלא מכרייה' בךך פ"ג
דשיאור ישרוף והתו"ס
לא דקדק בזה כיון דגם
במשנה יש לדייק אך
צריך להבין למה באמת
שבקו התוס' מתניתין
והביאו ראיה מהברייתא
ובתשובה כתבתי ישו"ב
לוח: [אות יא] שם
במשנה וזומן של
צבעים. לכאורה היה
אפשר לומר דרובא
מ"י שעות ולמעלה.
כיון דבאיתו זמן חמץ
דכיון אסור מדאורייתא
כזו נוקשה אמו חמץ
גמור. אבל בשעת ו'
דחמץ גמור נמי עדיין
מותר מדאורייתא ורבנן
הוא דגמור לאסור י"ל
דנוקשה לא גמור דהוי
כעין גורה לגורה
ובהכי היה מתיישב
מאד האי דרב נידל
בריש סבתין דאמר
הפקדש מ"י שעות
ולמעלה אפילו בחיטי
קורדניא א"ל לקדושי'
דמשי' אמר מ"י שעות
ולמעלה. משום דבתוך
ו' אין איסור כלל בחיטי'
קורדניא אך התוס'
דדייקי מזה דאמר משש
ולמעלה רבשעות דרבנן
והמך דרבנן מקורשת
ע"כ לא ניהא להו כבך.
ולא ידענא למה מיאנו
לומר כן ור' יאיר עיני:

לקושים
פ"ג א במשנה רבי
אליעזר
מכרת דגמס' ל' אלעזר
(כ"מ)

י"ב תפארת ישראל י"ב

כבז, ופובלין צו פת כשיאכלוהו: (ג) עשוי משכר תמרים ששרו
בהם ששירים, דה"ל נמי חמץ גמור שע"י תערובות. אבל שכר
שלנו שכל עיקרו משעורים, לרוב פוסקים חייב כרת על שתייתו
[כג"ש פאן, ותי' תמ"ב סקע"י, ואש"ל רסמ"ב] וא"כ האך סיים כאל
במשנה ואין בהם כרת [וג"ל דשכר שלנו חף שמועב עם הכנה מים,
לא מחשני קרטי חמץ שבו כחמץ שע"י תערובות, דניל דל המים שלרכים
לחמומו, הן סן כהחמץ ממש, ודומה לבו"ח דכל חמץ וכו' ובהדדי אסור,
וס"ג הגרשנין והמים ודוק. ואש"כ ל"ע ל"ד שכר שלנו אם הוא נכרת,
כשאין בו שום ממשות מהשמים, ועי' בש"ל רסמ"ב ודוק]: (ד) בלודוס
נותנין שעורים צ"ן מעורב במים כדי שיחמיטין. ומיירי שנהרשב
שם מים מרובים, דאל"כ בטלו מים צ"ן [כרמנ"א סת"ב סק"ו].
[אב"י מיהו לתוס'] [פסחים ל"ה ב' ד"ה מי פירות], מיירי ששרו
השעורים במים קודם ששמום בצ"ן. וג"ל דא"כ גם שכר המדי
מיירי הכי ששרו והחמיטו הגרשנינים במים קודם ששמום בהשכר,
וה"ק]: (ה) במלרים מערבין שעורין [וואפרלאן] ומלח ומים, וסומין
סדר מועד ח"א

כדי לשלל למוי שטעור, או לעטר להמשלל: (ו) ר"ל מי סובין
שלרכים להצובעים: (ז) עושין עיסה מהצואה, שלא הביאה שלים,
ומכסין בה הקדירה לשאוב זיהומת התבשיל: (ח) [קלויסטער]:
(ט) דסיפרין מדבקין צו נירוחיהן: (י) היא עיסה מעורבת עם
סממנים, שהנסים מדבקין אותו על בשרן להסיר השער. וכל הנהו
דנקטו ת"ק, הם או נוקשה בעין או חמץ גמור ע"י תערובות,
ור"ל אוסר אפי' נוקשה ע"י תערובות: (יא) ר"ל כל חמץ שהוא
ממין דגן, דיש חמץ שאינו ממין דגן, כגון עיסת אורז שהחמין,
אבל לא נקרא חמץ רק סרחון [פסחים ל"ה א':] (יב) דרק באכל
החמץ צעינא חייב כרת, אבל בתערובות, אם יש כזית בכדי חילת
פרס לוקה, אבל צבל יראה עובר אפילו אין כזית בכדא"פ, כל
שאינן ששים עבד החמץ. וכל זה בשאינו מינו, אבל מין במינו אם
התערובות לא בלא קודם פסח, מותר להשהותו, ואם נהערב קודם
פסח יבש צביש, אפי' מין צמינו חוזר וניער בפסח מדרבנן [רמ"א
המ"ב]: (יג) וק"ל דלא לקי לטוקשה [תמ"ג ותמ"ו]:

שמחוק

אלו עוברין פרק ג פסחים

בצק החדש. פי' א"ל מ"י מה מהו המצות שמי' סמ"ג לזמן כ"ג פת"ס מ"ה ט"ז פת"ס ס"ז וז"ל ויהיו שרונים ס"ג ח"ד (גמ' פת"ס) פי' ג' בידי כשרי' ש"י פי' א"ל ויהיו שרונים פי' הי"ה

שנויי נוסחאות

ב שבסדקי נמשכ' שבסדקי דר"ל ונמשכ' שבסדקי וכל' נמשכ' דר"ל עריבה כתי' ונמשכ' עריבה. ואם לא כתי' ו' (ואם לאו); כתי' נמשכ' פחות מכן כ"ה דר"ל (וכס מכוון). הטומאה כתי' א' מוסאה. אם מקפיד (שלו) דר"ל וכתי' ונמשכ' אם מקפיד... וז"ל כתי' ב' ולת'... ואם רוצה בקיומו... כתי' וכתי' כיוצא בזה... אם רוצה הוא... כתי' הרי... כיוצא (בו) כתי' לת'... ה' הלה בטומאה כתי' ונמשכ' (פי' נגמ')... הלה בטומאה; כתי' ב' הלות טומאה. ביו"ט כתי' א' ביו"ט של... ססס.

אור גדול

פרק ג משנה ג כיצד
מפרישין הלה בטומאה ביו"ט. דעת רש"י דתרומה טמאה נותר ליתן לבהמה והבא א"א ליתן לבהמה שיש דאין מבערין קדשים ביום וכ"כ הר"ב ועיי' בחו"ט ד"ה כיצד דתמוה בזה. ודעת הר"ן באמת דאסור ליתן תרומה טמאה לבהמה. והנה מתנא דבי אליהו פי' י"ג הובא בלוקוס פי' לך על פסוק הן לי לא נחת ורע משמע דאסור יקטעוהו וידעת הר"ן. וקצת יש לדחות דהאם מיידי כשהורחא מהם לא משמע בן לפי הנוסחא שהובא בלוקוס:

לוקוטים

וכ"ז נתי' והר"ן א"ל שתי' כתבו דר"א גרסי' גמ' מוטייה או כשרי'תא או כמתני' וק"ל דגמרא פליגי מתי' ק"י י"א ר"מ ו"א א' א'לעזר והשתא הוי דלא כמאן דלי' ת"ק ר"מ פת"ס דר"ל אלוטו הוא החולק עליו שיהי' בזמנו ומדקאמר אף פקטעו גמי מוכח דקאי עליה וז"ל ת"ק ר' אליעזר ודחי דר' אלוטו שאל לחי' הוא החולק עליו: (קול הרמ"א)

דבתערבות מיידי הכא חלה ודחי דלא שאל לן בין אוכל האסור בעין וזוהי כדרי חילת פת' לאוכל ע"ה הערבות: ב' [ואם לא בטל במיעוטו. והר"ב העתיק פחות מאלו בטל במיעוט. וכן הוא בסדר המשנה שפירושלמ]: בצק החדש. כתב הר"ב שמכין עליו ביד וז"ל משמע קול. כתב

הרמב"ם בפירושו וז"ל בתעורו פרק ה' שהבצק המשמיע קול בזמן שאדם מכה עליו כבר התמין ולפיכך הבצק שאינו משמיע קול ויש כיוצא בו וכו'. והראב"ד כתב בהפך שכל זמן שהעיסה מלה קולה לזול כשאלם מקיס עליה חבל כשהיא מתמלת אע"פ שאין בה סדקים ולא הכסופו פניה

[כדלקמן במ"ה] קולה משתקע כחרש והחרשות גם הוא סימן לחמוץ והוא אם יש כיוצא בו וכו'. ע"כ ולכ"ל עלמא משנתנו שהגביה ידו ולא נתעסק בבצק וכן כתבו [הסופקים] כהדיא דכל זמן שעוסק בו אינו כל ידיו חמוץ כדעת רמ"ד: אם יש שם כיוצא בו. כתב הר"ב ואם אין שם וכו'. כדי שיהלך אדם מיל ושיעור זה חמוץ שני חומשי שעה. וכ"כ הרמב"ם וז"ל שעה משעות ההשקיה ור"ל שלא נחשב כפי שעות הזמניות שהזכיר במ"ב פ"א דברכות כי אלו השעות שכתבן הם השווים בשיעוריהן כל אחד חלק מכ"ד מהיום ולילה שניה. אבל זה השיעור שכתבו שהוא בזמן שני חומשי שעה קשה לי להבין שאם כן יעבור מהלך ליום שהוא י"ב שעות שהם שנים חומשי שעה לא יגיעו רק לשלשים מילין שהם שבעה פרסאות וחצי. וכבר כתבתי בריש מסכת ברכות שח"ל שיעורו עשרה פרסאות ליום ועמוד למנין הגיע חומש וחצי חומש למיל. והב"י בשם תרומת הרש"ן כו' קכ"ג. כתב שיעור מיל רביעית שעה וחלק עשרים מן השעה לפי השבון מהלך [אדם] בינו עשרה פרסאות ביום שהוא י"ב שעות ע"כ.

רביעיית למיל והשתי שעות החלקם למ' חלקים נמצא שהשעה [וחלק] עשרים משעה [והנכון שהרמב"ם מחשב ה"ב שעות רק מהנן החמה עד שקיעתה ולפיכך לריבוי לנסות מהו"ל פרסאות עשרת מילין שה' מהן מעלות השחר עד הנן החמה וה' מהן משקיעתה עד לאת הסוכבים פאו לזה חלחין מילין אלאו ה"ב שעות. וכן נראה נכון ממשנתנו דמסכת מגילה פ"ב משנה ד' דעיקר היום מהנן החמה. ועיי' במ"ש הר"ב לקמן בפ"מ מ"ב ובספר מעדני מלך פ"ק דברכות ס' י' הארצתי בזה בס"ד]: ג' כיצד מפרישין חלה בטומאה. כתב הר"ב שאין יטול לאפותה מאחר שאינה ראויה לאכילה. ולהסיקה חמת תבשילו גמי א"ל כדכתב טעמא גבי להאכילה לכלבים דקדשים אין מתבצעים ביו"ט דפי' ברפ"ב דשבת לענין שמן שריפה. ואע"ג דלהלכתא גמ' ביו"ט נרדף אכילה הוא ומותרת. כל שכן היסק לאורך ביסול ואפ"ה אין שורפין שמן טמא והיינו טעמא משום דגזירת הכתוב הוא דאין קדשים טמאים מתבצעים ביו"ט דרחמנא חסדזה להבערתו דהייב (ויקרא ו) באש ישרף הילוך מלאכה היא כ"כ רש"י בפ"ג דביילה. והקבו החוספת שם דהא יש לחלק בין שריפת קדשים דאין בהן נרדף הדיוט לשריפת תרומה והסיקה חמת תבשילו שיש בו נרדף הדיוט גמי. וכתבו דתרומה אין שורפים גזירה אטו קדשים ע"כ. ומ"ש רש"י שם ואלן ולשרפה או להאכילה וכו' וכ"כ הר"ב עצמו בפ"ג דביילה מ"ה. ומיהו בענין אכילה לכלבים חמתהי דלא אשתמיט הנא בשום דוכתא למתני דרשאי להאכיל לבהמה אלא כרשיני תרומה משום דאין ראויין לאדם. ואי טמאה גמי מותרת לבהמה הואיל ואינו ראויה לאדם הוא ליה לאשתמיטין. והו' תנן במ"ה פרק בתרא דתמורה דתמורה טמאה בשריפה ומדלוקין בפה ושמן כל תרומה. ופי' הר"ב לאשתמיטין דמותר בהנאה. ולכאורה הוי רבותא טפי למיתני דמותר להאכילה לבהמה. ובתוספות רפ"ג דביילה דף ק"ז הביאו ראיה לפירש"י מדאמרין בגמ' פסחים גבי תרומת חמץ ומרינא לפני כלבו ודחי הראיה (א' ע' שם בהדברים המובאים בשני חלי' מרובע בהוצאתו.

ואם אינו עשוי לחזק אפי' פחות מכזה חייב לבער לפי שאינו מבטלו שם ואפשר שימלך ויטלו משם: וכן לענין הטומאה. אם נגע שרץ בהאי בצק בפסח שאיסורו חושבו אם יש בו כזית חוץ בפני הטומאה ולא הוי כעריבה ולא נחתא לה טומאה לעריבה ובפחות מכזה אם אינו

שבסדקי עריבה(ה) אם יש כזית במקום אחד חייב לבער. ואם לא בטל במיעוטו(ו). וכן לענין הטומאה (ו). אם מקפיד עליו (י) הוציץ ואם רוצה בקיומו הרי הוא כעריבה(ה). בצק הדרשי(ם) אם יש כיוצא בו שהחמיץ(ב). הרי זה אסור(א); ג' כיצד מפרישין חלה בטומאה ביום טוב(ב)

חומץ בפני הטומאה בין יש בו כזית בין אין בו כזית ולא נחתא טומאה לעריבה ואם לא הקפיד עליו ורובה בקיומו אפי' יש בו כמה זיתים הרי הוא כעריבה. וכשתנגע השרץ בבצק הוי כאילו נגע בעריבה ממש: בצק החדש. שמכין עליו ביד ואינו משמיע קול ודומה לחרש שקוראין לו ואינו משיב. פירוש אחר בצק החדש. שהוא קשה לחרש ואינו יכיר אם החמוץ: אם יש ביוצא בו שהחמיץ. אם יש עיסה אחרת שנגושה בשעה שזו נלושה וכבר החמינה. אסור. ואם אין שם כיוצא בו הוי שיעורא כדי שיהלך אדם מיל בהליכה ביטעיה ושיעור זה חמוץ שני חומשי שעה: ג' חלה בטומאה. שנתמאה העיסה ושוב אין החלה הניטלת ממנה ראויה לאכילה כהן. כיצד מפרישין אותה ביו"ט של פסח הרי אין יכול לאפותה בפסח מאחר שאינה ראויה לאכילה. ולהסתה ולשרפה בערב א"ל שאל חמיוץ. ולהאכילה לכלבים א"ל שאין מצערין קדשים ביו"ט: רבי

וזה גם כן מובאר שכשתחלק ה' שעות לרביעות יהיו מ' הרי אחת מתחלקת לעשרים חלקים. ויאל לנו כי לכל מיל רביעית מהנן החמה עד שקיעתה ולפיכך לריבוי לנסות מהו"ל פרסאות מהן מעלות השחר עד הנן החמה וה' מהן משקיעתה עד לאת הסוכבים פאו לזה חלחין מילין אלאו ה"ב שעות. וכן נראה נכון ממשנתנו דמסכת מגילה פ"ב משנה ד' דעיקר היום מהנן החמה. ועיי' במ"ש הר"ב לקמן בפ"מ מ"ב ובספר מעדני מלך פ"ק דברכות ס' י' הארצתי בזה בס"ד]: ג' כיצד מפרישין חלה בטומאה. כתב הר"ב שאין יטול לאפותה מאחר שאינה ראויה לאכילה. ולהסיקה חמת תבשילו גמי א"ל כדכתב טעמא גבי להאכילה לכלבים דקדשים אין מתבצעים ביו"ט דפי' ברפ"ב דשבת לענין שמן שריפה. ואע"ג דלהלכתא גמ' ביו"ט נרדף אכילה הוא ומותרת. כל שכן היסק לאורך ביסול ואפ"ה אין שורפין שמן טמא והיינו טעמא משום דגזירת הכתוב הוא דאין קדשים טמאים מתבצעים ביו"ט דרחמנא חסדזה להבערתו דהייב (ויקרא ו) באש ישרף הילוך מלאכה היא כ"כ רש"י בפ"ג דביילה. והקבו החוספת שם דהא יש לחלק בין שריפת קדשים דאין בהן נרדף הדיוט לשריפת תרומה והסיקה חמת תבשילו שיש בו נרדף הדיוט גמי. וכתבו דתרומה אין שורפים גזירה אטו קדשים ע"כ. ומ"ש רש"י שם ואלן ולשרפה או להאכילה וכו' וכ"כ הר"ב עצמו בפ"ג דביילה מ"ה. ומיהו בענין אכילה לכלבים חמתהי דלא אשתמיט הנא בשום דוכתא למתני דרשאי להאכיל לבהמה אלא כרשיני תרומה משום דאין ראויין לאדם. ואי טמאה גמי מותרת לבהמה הואיל ואינו ראויה לאדם הוא ליה לאשתמיטין. והו' תנן במ"ה פרק בתרא דתמורה דתמורה טמאה בשריפה ומדלוקין בפה ושמן כל תרומה. ופי' הר"ב לאשתמיטין דמותר בהנאה. ולכאורה הוי רבותא טפי למיתני דמותר להאכילה לבהמה. ובתוספות רפ"ג דביילה דף ק"ז הביאו ראיה לפירש"י מדאמרין בגמ' פסחים גבי תרומת חמץ ומרינא לפני כלבו ודחי הראיה (א' ע' שם בהדברים המובאים בשני חלי' מרובע בהוצאתו.

י כ י ת פ א ר ת י ש ר א ל י כ י נ

י כ י נ (יד) שמחוק שריבה: טו) ובחין עשוי לחזק, אפי' בפחות מכזית חייב לבער, ודוקא בראוי לאכילה (שם פק"ו): טז) בנגע שרץ בבצק כעריבה, אם היה בפסח שאיסורו מחשיבו, אז אם הוא כזית, חוץ, ולא נטמא העריבה, ואם הוא פחות מכזית, אז אם אינו מקפיד, הו"ל כנגע הטומאה בעריבה עלמה. אבל בשאר ימות השנה, לא הלי בשיעור הבצק, אלא אם מקפיד וכו' והיינו דקאמר וכן, רביש כזית ודחי מקפיד עליו: יז) שיעלו משם: יח) ונמאה העריבה אפי' הבצק גדול: יט) כהרס שלא יכיר בו שאין בו הדבור, כמו כן הבצק הנזק לא יכיר בו סימני חמוצותו: כ) ר"ל אם יש כאן עיסה אחרת שניגש

עם זו בשעה א', ובה יכיר כבר סימני חמוץ. אף ששניה לא שהו שיעור חמוץ [ע"ה תל"ס פק"ג]: בא) ובחין כיוצא בה, אם מתעסק בה אז אפי' שהיה יום שלם אינו מחמוץ, ואפ"ה לכתחילה ימחר לאפות כל עיסה כל מה שיטול, ד"ל דשחיות שבין העסק לעסק מנטרפות. אמנם אם שהה עיסה בלי עסק שיעור מיל [והוא י"ח [מינוטען]]. ולח"י שיעור מיל הוא כמעט כ"ג מינוטען במלחה, וה"ה בחמץ [אשרה. ובנתעסק כבר העיסה ונתחממה בין הדיים, או בניתוש צבית שיש בו אש, כשהוי מועטת מתחמץ [מ"י ס:]: כב) ר"ל הלש עיסה טמאה ביו"ט, כיצד יפריש הלחו, לשרוף החלה ביו"ט אסור, גזירה

להסם משום [ביעור] חמץ קודם חיבורו אמרו לבערו בפק. אבל תרומה עמאה שהסורה אמרה שחשקה. מלווה בשריפה ולא להאכילה לכלבים: רבי אליעזר אומר לא תקרא לה שם. פי' הר"ב [לדאכתי כל חדא וחדא חזיא ליה כו' כן פירש"י בפירוש המשנה ומ"ם לקמן דטעמיה דרבי אליעזר] דס"ל הואיל אי בעי מהטיל כו'. [כן הוא בטוה"א ולקמן אפרש דחד טעמא כגוי ואיזוהי העיקר וכתיב בעי מהטיל כו' טעמא] דהא לא מחסרה אלא דיבורא בעלמא. אבל לעיל בנכרי שהלוי לישראל על חמט לא חשבינן ר"ע מברשנורה

רבי אליעזר אומר לא יקרא לה רבי אליעזר אומר לא תקרא לה שם חלה עד שתאפה. לדאכתי כל שם (כו) עד שתאפה (כו). רבי יהודה חדא וחדא חזיא ליה. דמכל חדא וחדא מפריש פורתא ולאחר הפייטה אם רנה ופריש חלה שלימה על הכל. דקסבר ר"א הרודה מן החמור וטון

מטעם הואיל. ואר"י כיון שיכול לעשות בלא הואיל אין לנו לעשות ע"י הטלה לטון [דבסברה זו] [לדאכתי] ממלכת בתוך המים ודאי לא פליגינן ואור"י דהכי עדיף טפי מהטלה לטון דאיכא למיחש שלא תזהר יפה בהטלה לטון ויבוא לידי חמץ. תוספות [ו"ו] ש"ס הר"ב הוא הקדש טעות ואינה הקדש אבד ריהטא לא דק דהא בהדיא שמעינן לר"א דס"ל דהקדש טעות הוא הקדש כמ"ס הר"ב עלמו בריש פ"ו דערכין. ועוד דאין ענין הקדש בטעות לדמתי' דמייירי בחלה דחלה אינה הקדש אלא מבי אמרינן הואיל. והוה כאלו חתטיל עליו והדרא לטבילה ושלו הוא וכן פי' רש"י בטוה"א. והשתא דאמרינן דר' אליעזר ס"ל הקדש בטעות שמה הקדש. א"כ אין שייך הואיל ור' בעי מהטיל בהקדש דהא ריש פ"ו דערכין כתב הר"ב דר"א דס"ל דהקדש בטעות שמה הקדש. סובר דמשום הכי אין נשאלין על ההקדש. ונתחדש לי בזה תירוץ על קשיית החוספות בדרך מ"ו ע"ב בד"ה הואיל אי בעי פי' השני שהקבו דא"כ לר"א הקדש אמאי חזינו חייב עליו בצל יראה הא אי בעי מהטיל וכו' ותרלו מה שתרנו. ולדידי מעיקרא ל"ק דר"א דסבירא ליה להוואיל כו' ס"ל דאין נשאלין על ההקדש. ומס"ה נמי ל"ל דרש"י בדרך מ"ח דדחה לגירסא זו דהואיל אי בעי מהטיל משום דא"כ הוה ליה לר"א לפלוג על ואתה רואה של הקדש. דהא אי בעי פריק ליה והוי דידיה. ואיכא למידק על רש"י אמאי לא מקשה מהך גופיה דאי בעי מהטיל. אלא רש"י ידע להא דר"א אין נשאלין על ההקדש. ומשום הכי אמר ר' אליעזר סבירא ליה הואיל ור' בעי מהטיל דעל כל נדר דדחיק לי מה שפירש"י בחמילת הסוגיא דף מ"ו עמוד ב' שכתב אדרבי אליעזר סבירא ליה הואיל ור' בעי מהטיל דעל כל נדר והקדש ותרומה הקדש בחמירת פה יכול לטבול למחש ולעקור דבורו הילכך ממונו הוא ע"כ וכלי ספק דמזה הלכנו יראה לו להר"ב כמ"ס דר"א דהקדש בטעות אינו הקדש בראשיתו וכו' וזה"ל. דהבא דאכתי לא קתה ליה רש"י לליבגא דהא מפרש לה דאכתי מילי דהוקדש צפה נשאלין עליו בראשיתו השיטה דמסיק דאין לגרום כן אלא חרסין הואיל סתם וה"פ הואיל וכל חדא וחדא חזי' ליה דמכל חדא וחדא מפריש פורתא ואזלא לה הך ליבגא לגמרי. וגם מה שפירש עליו דעל כל נדר והקדש וכו'. וכמסקנא זו נשאלין על ההקדש הואיל וכל חדא כו' הנה דקדק רש"י להקשות מהואיל אי בעי מהטיל וכו' מהטיל משום דלרבי אליעזר אין נשאלין בהקדש כדכתבתי. הנה מתוך מה שכתבתי הך רואה שהר"ב ארכיב אחרי רכשי דמהחילה פי' דאכתי כל חדא כו'. והוא לשון רש"י שבפי' המשנה והוא כפי מסקנתו וד"ל הואיל ור' בעי מהטיל. ואחר כך כתב הר"ב לך דאי בעי מהטיל. ולהוה הטעם אין תריך לטעמא דאכתי כל חדא וחדא כו'. אלא גם בזה לא דק הר"ב כמ"ס ולענין איזה משתי הטעמים עדיף. נראה בעיני דכיון דקושית רש"י על הגירסא דהואיל ור' בעי מהטיל דא"כ הקדש נמי הא אי בעי פריק מתרלים החוספות בחמילת הסוגיא בדבור הואיל שמי. דל"ק דכי פריק א"כ היה קונה אותו ואמרו נחשב חמץ של נכרי כשלו הואיל ור' בעי מהטיל. ועוד כיון שנתחמץ שום אדם לא יפדנו ע"כ. ולפיכך הגירסא שירא וקיימת ולמה כוז מינה. וגם על פירוש רש"י דאכתי כל חדא כו'. הקשו בזהו' דביבור הואיל כו' קמא. ב' קושיות. והא"פ שחירטום מכל מקום נחזי אכן לפי גירסתנו שנתקיימה אמאי לא אמרה הסוגיא הואיל ואכתי כל חדא כו'. אלא דלא סברה להכי תירוצים ואין שיהיה הנה הר"ב טעה בחתתי במאי דפירש כפי פירושים בטעמו דר' אליעזר ואינם עולים בקנה אחד. וגם בזה שכתב דר' אליעזר ס"ל דהקדש בטעות אינו הקדש: רבי יהודה בן בתירא אומר הטיל לטון. סבירא ליה כרבי יוחנן דלא אמרינן

הואיל

מטעם הואיל. ואר"י כיון שיכול לעשות בלא הואיל אין לנו לעשות ע"י הטלה לטון [דבסברה זו] [לדאכתי] ממלכת בתוך המים ודאי לא פליגינן ואור"י דהכי עדיף טפי מהטלה לטון דאיכא למיחש שלא תזהר יפה בהטלה לטון ויבוא לידי חמץ. תוספות [ו"ו] ש"ס הר"ב הוא הקדש טעות ואינה הקדש אבד ריהטא לא דק דהא בהדיא שמעינן לר"א דס"ל דהקדש טעות הוא הקדש כמ"ס הר"ב עלמו בריש פ"ו דערכין. ועוד דאין ענין הקדש בטעות לדמתי' דמייירי בחלה דחלה אינה הקדש אלא מבי אמרינן הואיל. והוה כאלו חתטיל עליו והדרא לטבילה ושלו הוא וכן פי' רש"י בטוה"א. והשתא דאמרינן דר' אליעזר ס"ל הקדש בטעות שמה הקדש. א"כ אין שייך הואיל ור' בעי מהטיל בהקדש דהא ריש פ"ו דערכין כתב הר"ב דר"א דס"ל דהקדש בטעות שמה הקדש. סובר דמשום הכי אין נשאלין על ההקדש. ונתחדש לי בזה תירוץ על קשיית החוספות בדרך מ"ו ע"ב בד"ה הואיל אי בעי פי' השני שהקבו דא"כ לר"א הקדש אמאי חזינו חייב עליו בצל יראה הא אי בעי מהטיל וכו' ותרלו מה שתרנו. ולדידי מעיקרא ל"ק דר"א דסבירא ליה להוואיל כו' ס"ל דאין נשאלין על ההקדש. ומס"ה נמי ל"ל דרש"י בדרך מ"ח דדחה לגירסא זו דהואיל אי בעי מהטיל משום דא"כ הוה ליה לר"א לפלוג על ואתה רואה של הקדש. דהא אי בעי פריק ליה והוי דידיה. ואיכא למידק על רש"י אמאי לא מקשה מהך גופיה דאי בעי מהטיל. אלא רש"י ידע להא דר"א אין נשאלין על ההקדש. ומשום הכי אמר ר' אליעזר סבירא ליה הואיל ור' בעי מהטיל דעל כל נדר דדחיק לי מה שפירש"י בחמילת הסוגיא דף מ"ו עמוד ב' שכתב אדרבי אליעזר סבירא ליה הואיל ור' בעי מהטיל דעל כל נדר והקדש ותרומה הקדש בחמירת פה יכול לטבול למחש ולעקור דבורו הילכך ממונו הוא ע"כ וכלי ספק דמזה הלכנו יראה לו להר"ב כמ"ס דר"א דהקדש בטעות אינו הקדש בראשיתו וכו' וזה"ל. דהבא דאכתי לא קתה ליה רש"י לליבגא דהא מפרש לה דאכתי מילי דהוקדש צפה נשאלין עליו בראשיתו השיטה דמסיק דאין לגרום כן אלא חרסין הואיל סתם וה"פ הואיל וכל חדא וחדא חזי' ליה דמכל חדא וחדא מפריש פורתא ואזלא לה הך ליבגא לגמרי. וגם מה שפירש עליו דעל כל נדר והקדש וכו'. וכמסקנא זו נשאלין על ההקדש הואיל וכל חדא כו' הנה דקדק רש"י להקשות מהואיל אי בעי מהטיל וכו' מהטיל משום דלרבי אליעזר אין נשאלין בהקדש כדכתבתי. הנה מתוך מה שכתבתי הך רואה שהר"ב ארכיב אחרי רכשי דמהחילה פי' דאכתי כל חדא כו'. והוא לשון רש"י שבפי' המשנה והוא כפי מסקנתו וד"ל הואיל ור' בעי מהטיל. ואחר כך כתב הר"ב לך דאי בעי מהטיל. ולהוה הטעם אין תריך לטעמא דאכתי כל חדא וחדא כו'. אלא גם בזה לא דק הר"ב כמ"ס ולענין איזה משתי הטעמים עדיף. נראה בעיני דכיון דקושית רש"י על הגירסא דהואיל ור' בעי מהטיל דא"כ הקדש נמי הא אי בעי פריק מתרלים החוספות בחמילת הסוגיא בדבור הואיל שמי. דל"ק דכי פריק א"כ היה קונה אותו ואמרו נחשב חמץ של נכרי כשלו הואיל ור' בעי מהטיל. ועוד כיון שנתחמץ שום אדם לא יפדנו ע"כ. ולפיכך הגירסא שירא וקיימת ולמה כוז מינה. וגם על פירוש רש"י דאכתי כל חדא כו'. הקשו בזהו' דביבור הואיל כו' קמא. ב' קושיות. והא"פ שחירטום מכל מקום נחזי אכן לפי גירסתנו שנתקיימה אמאי לא אמרה הסוגיא הואיל ואכתי כל חדא כו'. אלא דלא סברה להכי תירוצים ואין שיהיה הנה הר"ב טעה בחתתי במאי דפירש כפי פירושים בטעמו דר' אליעזר ואינם עולים בקנה אחד. וגם בזה שכתב דר' אליעזר ס"ל דהקדש בטעות אינו הקדש: רבי יהודה בן בתירא אומר הטיל לטון. סבירא ליה כרבי יוחנן דלא אמרינן

הואיל

תוספות חדשים

מחירוש הגאון הגדול אב"ד ור"ם דק"ק אמ"ש פ"ד מ"ח ד"ה ש"א ז"ל:

פ"ג ו' אב"ד ר"ה ר"א כו' וזה הטעם א"כ לעטם דאכתי על חדא חזיא עכ"ל. והואיל חזיא ביבור לנכרי בגאון כו' דהא ודאי לא סגי בלא הך טעמא דלכתיב כל חדא חזיא דמש"ה מוצר לאפות כו"ט אם לא יקרא שם הכי דנשק אן חרי טעמא דהואיל דלענין אכור כל יראה אם יקרא שם ויחיה הכיטות כמות שיהא חמירין הואיל ור' בעי מהטיל עליו כשלו מהטיל נמי חייב כשלו לעבור בכל יראה. ולענין אי היה מוצר לאפות כו' חזי' קודם קריאת שם חמירין הואיל וכל חדא וחדא חזיא ליה עיסה מומרת. וכל ז' טעם ומנוחה בטוה"א בפירש"י ומוס' גם מה שצ"ה בגאון לתוך קושית החוספות אכן דאכתי רואה של גבוה כו' דר"א טעמיה דס"ל אין נשאלין על ההקדש אין זה המספק דאין מה חזי על דק"ל כר"א בדין זה דמתי' וק"ל נמי נשאלין על ההקדש א"כ מקמי לדין הא דק"ל אהו רואה של גבוה הלכך על כנף אן חריבין לתירוק סתום' ונראה דמש"ה לא חס הכ"כ דלקדק בלבושו וכן דהקדש בטעות אינו הקדש א"כ דקאי אר"י אליעזר דס"ל דהקדש טעות הוא הקדש מ"ם כיון דדין זה של ר"א השני במשנתו הוא אליבא דהלכתא קמא הכ"כ טעם הפולה אליבא דמתי' דק"ל הקדש טעות אינו הקדש ואין אי נש מיטתו ככל דבר טעם ע"י קדושת סס:

פ"ג (א) [מ"ג ו' אב"ד ר"ה ר"א כו' וזה הטעם א"כ לעטם דאכתי על חדא חזיא עכ"ל. והואיל חזיא ביבור לנכרי בגאון כו' דהא ודאי לא סגי בלא הך טעמא דלכתיב כל חדא חזיא דמש"ה מוצר לאפות כו"ט אם לא יקרא שם הכי דנשק אן חרי טעמא דהואיל דלענין אכור כל יראה אם יקרא שם ויחיה הכיטות כמות שיהא חמירין הואיל ור' בעי מהטיל עליו כשלו מהטיל נמי חייב כשלו לעבור בכל יראה. ולענין אי היה מוצר לאפות כו' חזי' קודם קריאת שם חמירין הואיל וכל חדא וחדא חזיא ליה עיסה מומרת. וכל ז' טעם ומנוחה בטוה"א בפירש"י ומוס' גם מה שצ"ה בגאון לתוך קושית החוספות אכן דאכתי רואה של גבוה כו' דר"א טעמיה דס"ל אין נשאלין על ההקדש אין זה המספק דאין מה חזי על דק"ל כר"א בדין זה דמתי' וק"ל נמי נשאלין על ההקדש א"כ מקמי לדין הא דק"ל אהו רואה של גבוה הלכך על כנף אן חריבין לתירוק סתום' ונראה דמש"ה לא חס הכ"כ דלקדק בלבושו וכן דהקדש בטעות אינו הקדש א"כ דקאי אר"י אליעזר דס"ל דהקדש טעות הוא הקדש מ"ם כיון דדין זה של ר"א השני במשנתו הוא אליבא דהלכתא קמא הכ"כ טעם הפולה אליבא דמתי' דק"ל הקדש טעות אינו הקדש ואין אי נש מיטתו ככל דבר טעם ע"י קדושת סס:

אור גדול במשנה ר"א אומר לא תקרא לה שם כו'. והקשה רש"י לרא לא שם ואח"כ תאפה טעם הואיל. ותירץ דכל כחה

ד רבן גמליאל. מ"ח פ"ב:
לא כל הנשים. כתיב: ו
יבנות ק"ב פ"ב: הפח:
יבנותיו ק"ב פ"ב: פ"ב:
פ"ב: ה' שיאור ישרף.
פ"ב: ע"ב יבנותי פסח:
פ"ב: ה' פ"ב: פ"ב: פ"ב:
והאובלו. מ"ב פ"ב: זה:
וזה. פ"ב: פ"ב: פ"ב: פ"ב:
פ"ב: פ"ב: פ"ב: פ"ב:

הואיל. וסבירא ליה נמי דעובת הגאה ממון. והלכך הויה דך
חלה כדידיה שהרי יש לו צה טובת הגאה לתתה לכל כהן שירלה.
וכ"פ הר"ן. והיינו בדגמ' לא קאמר לימא בעובת הגאה קמפלגי
אלא בדר"א ור' יהושע. ומסיק דל"פ אלא סברי דלינה ממון.
אבל בן כהירא ודאי פליגי בזה.
ועי' מ"ח במשנה ג' פ"א דנדרים:
[לא זהו חמץ שמוזהרים עליו. פי'
הר"ב דלאו דידיה הוא וכו' אבל אחת
רוחה של אחרים. בפרק קמח דף
ה' עמוד ב' ופירש רש"י נכרי:]
אלא מפרשה. פי' הר"ב דלא
אמר' הואיל. ומכיים רש"י הילכך
על חימונה אינה עובר. אבל על
אפייתה עובר. דליכא הוא דלא
חזיא ליה: ה' שיאור ישרף והאובלו
פטור. פי' רש"י בגמ' בין ממלקות
בין מכה ובריש פרקין כחבתי
הטעם שצריך ציבור: זה וזה
האובלו חייב כרת. כתב הר"ב
דקדמי הגבאים נמי הוא סדוק.
ובגמרא אמר רבא משום דלחן
לך סדק וסדק מלמעלה שאין לו
כמה סדקים מלמעלה: באדם שעמדו
שערותיו. שפניו מכסיפין. רש"י:
מן

רבי יהושע לא זה הוא חמץ שמוזהרים
עליו בבל יראה ובבל ימצא. אלא מפרשה
ומנתתה עד הערב. ואם החמיצה.
החמיצה (כו): ה' רבן גמליאל אומר שלש
נשים. לשות כאחת (כו) ואופות בתנור אחד
זו אחר זו (כו). וחבמים אומרים שלש נשים
עוסקות בבצק (כו) אחת לשה. ואחת
עורכת (כו). ואחת אופה (כו) רבי עקיבא
אומר לא כל הנשים. ולא כל העצים.
ולא כל התנורים שוין (כו) זה הכלל תפלוג
תלוש בצונן (כו): ה' שיאור (כו) ישרף (כו)
והאובלו פטור (כו). סדוק (כו) ישרף. והאובלו
חייב כרת. ואיזה שיאור. כקרני הגבאים.
סדוק שנתערבו סדקיו זה בזה. דברי
רבי יהודה. וחבמים אומרים זה וזה.
האובלו חייב כרת. ואיזה שיאור. כל
שהבסיפו פניו) באדם שעמדו שערותיו (כו):

וגוון לפל. הסל מרפן לחלה: לא זהו חמץ שמוזהרים
עליו. דלאו דידיה הוא לאחר שקרא עליה שם וקרא כתיב
(שמות י"ג) לא יראה לך. שך אי אחת רואה אבל אחת רואה
לא ראו שך ולא של חברך דלכתיב לא
מטא לך כסן ור' אליעזר סבר
הואיל אי צבי מתסיל עליה. היא
הקדש בטעמו ולאו הקדש. וחזיא
ליה לאכילה. נמלא דשלו היא וחמץ
של ישראל הוא. ורבי יהושע סבר
לא אמרינן הואיל והלכה כרבי
אליעזר: ה' שלש נשים לשות
באחת. כל אחת תנור מלא ולחן
כלן חמון. אף על פי [כהאחת]
ממחנה עד שיאפו הסמים: והכו"א.
חין להקל כל כך יהיו לשות כאחת.
אלא שלש נשים עוסקות כל אחת
בבצק שלה: אחת לשה. האחרונה
לשה. כשהצרכה האמנותית מקטפת.
(ה) והשלישית שלשה תמחה אופה. נמלא
שלשן עוסקות בבצק אחת. כל אחת
בבצק שלה אחת לשה שלה. ואחם
מקטפת שלה. ואחם אופה שלה:
לא כל הנשים. רבי עקיבא
אמלתייה דרבן גמליאל קא מהדר
ואמר שאין ראוי לעשות כדבריו.

לפי שיש נשים עלליות ומחמיות אם שואת כל כך ויש תנור שאינו חס מהר. ויש עליהם שאין צעירים מהר. אלא כדברי חכמים
ר' ח' (ב) לעשות לעסוק תמיד בבצק. שכל זמן שעוסקין בבצק. אינו צא ליד חמון. וכן הלכה: זה הכלל תפח. הבצק שבידה שרואה
שרואה לתפוח: תלפוח. ידה במים לוגנין ותקטפתה ותלטנין: ה' שיאור. שלא החמין כל לרבו: (ג) [סדוק] דרך הבצק כשמחמין
בעשה סדקים סדקים: כקרני הגבאים. סדק לכלן וסדק לכלן: זה וזה האובלו חייב כרת. דקדמי הגבאים נמי הוא סדוק
ואיזהו שיאור שפטור זה שאין בו שום סדוק אבל הכסיפו פניו כאדם שעמדו שערותיו מוחך פחד (ד) [שפניו מכסיפין] והלכה כחכמים:
(ה) גד' ס"ו והאשונה. (ב) כ"ע"ב ד"י לעשות. (ג) כ"ע"ב ד"י ליתא וס' ודך הפק והביעם הווי"ט כמו שסוד כתיב"ד. (ד) כ"ע"ב ד"י ליתא ל"י חביתו אלו וביעם הווי"ט.

י"ב תפארת ישראל בועז

דמוחר לקיימו כל ז' כדי ליהנות ממנו. א"כ על כרחך הא דכחנס תורה
לא יראה לך, היינו שאינו מעברו לבסוף, אלא כשדעתו לצבור לבסוף
ע"י ליכא דכל יראה. א"כ לבי ססיר מותר לנקותו לכתחילה כדו
לצבור, דהרי ע"י ליכא לאו. אבל לדין דס"ל דכל יראה היינו אפי'
בשדעתו לצבור, אפי' דודאי ניתק לעשה [כלקמן ז"ח א'] עכ"ל היינו
דוקא דלא נלקי עליו, אבל אסר'א דלאו יאכא [אב"י] ונת' ע"ד מחור'
לי מה דמ"ל מחור' [פסחים ל"ו ב'] ד"ה דעתיה עליו דמלכו כמה שפי'
רש"י שדעתיה עליו והם עליה מלשורפה, וק' היכא יסתרו דברי עמון
דנמשה כדי לבערן אינו עובר. ולפי ע"ר נ"י יחא, דהתם לריס"ג
והכא לרבנן ודו"ק]. ואפי' לרמנ"א [תמ"ז] דנס לדין המשטה מחן
כדי לצבור אינו עובר עליו, כ"ל דהיינו דלאו דוקא בכבר מודמן צרשתי
וכמ"ס שם המג"א גרים סק"ב דאינו עובר משום דלפונם הוא. אבל שיאחדל
לקנותו כדי לצבור, וודאי אסור, והרי הכא שלם הבצק ויודע דלאו
שיחמין הו"ל כקונה חמץ כדי לצבור לבסוף דודאי אסור אפי' לר' יהושע.
לולא טעמו שאין החמץ שלו. כך נלפע"ד]. עוד כ' ע"ד הגאון זוק"ל
ח"ו, אך ק"ל אם כל זמן מעבד חמיון, למס כר"ך מים שלט, בשאר לוגני'
פני. ואת"ל כהחמץ בשפוק יד' בליט' כר"ך זון טפ, עכ"ל למס נאסר
ארבא דכנס בחיטתא [כאל"ת תס"ח]. ואף דמי' הסוד שם לחמץ בין עיסה
לדון, הואיל דהתם נהחמץ משעטלה מהממים. ואת"ל דכונת הסוד דהו"ל
לשסות החמץ בנמים עד אחר הכפחה. עכ"ל מלמד ק' תוספות
דמסכת' יתסיל והרי עי"י יעבור, ק"ל מני לגדור ע"ד הכינים דלא
יתסיל. וג"ל דמי' שלא יתסיל, עכ"ל מדמתי דציעבר, כדירי' דמי. ולפי'
ולפי' נס קרית ח"י שם ליתא, ע"ס. ואף דמהני הפקר וביטול, אף דכידו לתור
שיטתו [כהו' ד"ס רבה]. אבל הואיל ופי' צבי מתסיל, דיבור אינו מעשה:

אזן כראוי (כו) דלאו דידיו הוא, ולא ס"ל הואיל הנ"ל. מיהו דוקא
בהלת א"י, אבל בהלת ח"ל כיון דרק מדרבנן צריך להפריש, לביע'
כדירי' דמי. וקיי"ל לכתחילה כר"א, ובעבר ולס הפריש, שיהיו צונן
[מי' תנ"ז]: (כו) ששור עיסה לכל אחת: (כה) אף שעיסה אחת
ממנתה עד שיאכפו השמים: (כט) ס"ל דוקא כשעוסקת בבצק רשאיין
להמתין: (ל) עורכת לחמה, דהיינו שמגלגלת עיסה לעשותה עוגת
דקית, ומשחתן במים: (לא) ר"ל בשעה שזו אופה, אז ב' חברותיה,
אחת לשה שלה והשני' עורכת שלה, וחזרת חיליה: (לב) אדר"ב
קאי, וקאמר דיש נשים עלליות, ויש עליהם לחיס שאינן מתבערין
מהר, ויש תנור שאינו מתחמם מהר, להכי עדיף טפי כחכמים,
דכל זמן שעוסקת בבצק אינו מחמין: (לג) כשרואה שהבצק רואה
לתפוח: (לד) ר"ל תקטוף ותמשך העיסה במים לוגניים, כדי שתתקרר
העיסה שלא תחמין [ולשון לועט הוא כמו לטעם נחושת, והוא
בעשערייכתון], שמוגין ומביא ידו המטחלתה במים על הלחם,
כעוס סכין על האבן: (לה) עיסה שלא החמין כל לרכה: (לו) אף
ע"ב דאינו רק נוקשה: (לז) ממלקות וכרת: (לח) עיסה שע"י חמילתו
נעשו בו סדקין רכבה: (לט) שסדקין דקין כקרני גבאים: (מ) שכתלבו
חלומות העיסה: (מא) מפני פחד, שפניו מכסיפין, והכי קיי"ל
ת"ל

שנויי נוסחאות
לא זה (הוא) כתי"מ ב'
לינה. שמוזהרים כד' ב'
שאנו מוזהרין. בב' ב'
יראה ובבל כתי"מ כל
יראה ובל. מפרשה
ומנתתה וכו' כתי"מ
ובמסכת' ד"ל ובמסכת'
וספרישתי ומנתתה.
ד' זו אחת וכו' כתי"מ
וכתי"מ זו אחת זו וכו'
אחר זו. עוסקות כד' ב'
וכתי"מ עוסקות. בבצק
נמשכ' בבצק כאחת
והמלה אחת ליתא בכל
הדפוסים ופי' ממש' ומג'י'
ובכל כתי"מ רק כתי"מ וכו'
ר"מ וכו' כתי"מ. בבצק
אחת אחת לשות והגיה
מהר"ל כלפניו ובלמה
רק עשות סודי הא סבבה
המלה אחת עמים (ד"ס)
תפח כתי"מ ב' תאפה:
כתי"מ תפח. תלפוח
בצונן כתי"מ ותלפוח:
כתי"מ ובמסכת' ב' בצונן.
ה' שיאור כתי"מ ב'
שיאור וכו' כתי"מ כמון;
כתי"מ בכל המנה מיעור
ונדו"ט ה"ל רב אמר
זה שיעור כו'. כרת
כתי"מ וכו' וכו'. מיתה:
וכן כמון כתי"מ ב'
המאה אסורין מיתה
וכנה שם כנוסחתה.
כדקיי' כתי"מ ובמסכת'
סדקין והבבליק אחרים
כתי"מ ח"ר' מאור אומר
ועי' רש"י וכו'. ואיזה
שיאור כתי"מ ובמסכת'
איזה. ה' כתי"מ איזה
הוא הסיפור: כתי"מ
ב' אלא איזה..

כמה דאפשר למיעבר
בלא הואיל אין לעשות
על ידי הואיל. ותתוס'
חיצו דאין להתיר
משום הואיל משום דלא
שכיח כדמוכח נבי לחם
חפנים ושתי הלחם
דאין אפייתן דוחה
יהי' אפי' דאיכא הואיל
שבות בקדש. הא אינו צורך גבוה. ולי לק"ס כיון דמחית' נאפה ביי"מ משום הואיל. וכפ"ש בעצמו על הואיל ואי' ב' מתסיל לפניו כל יראה. והג"ה הבא לענין אפיית'
מראריותיה. רק מדרבנן יש להיות אסור האפיית' שוב שייך ע"ז אין שבות במקדש דהא האפיית' הוי צורך גבוה. גם מה שהקשה השע"ת שם על קושיות רש"י דיקרא יח
שם ואח"כ תאפה הואיל ואי"ב מתסיל דהא אין נשאלין ביי"מ דמה צורך יו"ט בזה. אפשר דגם זה מקורי לצורך יו"ט שלא יעבור על כל יראה. ובזמן דמוחר לשאל
שוב אף קודם שאלה מותר לאפות מפעם הואיל ואי' בקי מתסיל: ועי':

אלו עוברין פרק ג פסחים

החמץ בכביצה. מ"י. פ"ג
 פ"ה ח"ט ע"ג ר"ח
 פ"ו ט"ז פ"ח כ"א

שנינו נוסחאות

שורפו נמטי'ר
 ישראל. לפני נמטי'ר
 בפני ועד כמה נד"ל
 ונמטי'ר עד כמה
 רמ"א מ' בכביצה מ'
 בכיזו נמטיזו ד"פ ..
 ב"ב צ"ה. ב"ח
 נמטי'ר להפך רמ"א ..
 בכיזו .. בכביצה נד"ל
 גי'ק' (וע"ל) . ב"ח ..
 בכביצה) ולא עליו המלך
 ה"ס ע"י נמטיזו הנביל
 והיו"ט. ורמ"א כו'
 בכיזו מ' בכביצה
 נד"ל ונטי'ר .. ב"ח ..
 בכביצה

תוספות החדשים

שנים ולמעלה דלון נכסותיו
 נלסל ימורו מיר ז'תי
 כענ"ט משום דכ"ח
 עשה והל' עשה עשה
 דתשנינו הנייר ע"י של
 עשו עובר עליו
 ח ה"ר' ד"ה בשר קודש
 כ"ו ולק"ט כחמ"ט ע"ל
 וז"ל נש"ע סימן תמ"ד
 ס"ו וסי"ט ט"ט פחות
 מכביזו מנטלו כלבו דד"ח
 ותכנ המ"ל אכל נפוח
 מכות ח"כ' כ"ח לחת ז'
 לאינו א"ש' ל' לחמו
 קן משמט' נוסחות:

תוספות ר"ע"ק

והמג"א כתב דלפ"ט
 ה"ב' א"ח מ' ח"ט
 דרוקא כמערב פסח
 הוא דאין מערבין אלא
 לדבר מצוה אבל לערב
 ברגליו ולקנות שם
 שביחה מותר אפי'
 לדבר הרשות. א"כ ליתא
 מיטיל לקשויות תוס'
 ה' ואות מ"ח כהרע"ב
 ד"ה בשר קודש משום
 כ"ה ובהו"ט
 כתוב אומר ריב"א
 דמפד"ש בירושלמי
 משום רב"ש קודש לית
 ליה הקנה בבישול
 החמירו בכיזו אבל חמץ
 דאית ליה תקנה בבישול
 לא החמירו עד בכביצה

והמקום אשר תראהו משם נקרא טופים: חזור ושורפו וכו'.
 פירש הר"ב דכתיב נקדש בשם תשרף כו' כ"פ רש"י. והע"ג
 דקרא נצי המלח כתיב בפרשת לו ולענין הזה דמה בפנים
 ילפין מינה כפרק כל שעה דף כ"ד שכל תריפת הפסולין נקדש.
 וכדרכה הכא במקום חלילו וכו'
 ע"ג ברש"י. וכחצו הסוס' דקשה
 לרבינו יתכן ל' מדלורייתא מה לי
 עבר טופים ומה לי לא עבר טופים.
 ו"ל דמקדש בשם תשרף לא מרבינן
 אלא בשם קדשי קדשים ולימורו
 הקלים כדאינתא כפרק כל שעה אכל
 שאר קדשים שנאלים לזרים לא מרבינן וחכמים גזרו לטו קדשי
 קדשים ע"כ ולמסקנא דגמ' בפ"ז דף פ"ב ע"ב ע"כ ר"ל"ט קדשים קלים
 ל"ש קדשי קדשים לאו מקרא מרבינן אלא גמרא גמירי לה לא קשיא ולא מידי דהכי גמירי לה: לפני הבירה. מעני המערכת
 ע"י בפ"מ מ"ח: [רבי מאיר אומר זה וזה בכביצה וכו'. ע"י במשנה ב' פ"ג דברכות]:

המקום אשר תראהו משם נקרא טופים: חזור ושורפו וכו'.
 פירש הר"ב דכתיב נקדש בשם תשרף כו' כ"פ רש"י. והע"ג
 דקרא נצי המלח כתיב בפרשת לו ולענין הזה דמה בפנים
 ילפין מינה כפרק כל שעה דף כ"ד שכל תריפת הפסולין נקדש.
 וכדרכה הכא במקום חלילו וכו'
 ע"ג ברש"י. וכחצו הסוס' דקשה
 לרבינו יתכן ל' מדלורייתא מה לי
 עבר טופים ומה לי לא עבר טופים.
 ו"ל דמקדש בשם תשרף לא מרבינן
 אלא בשם קדשי קדשים ולימורו
 הקלים כדאינתא כפרק כל שעה אכל
 שאר קדשים שנאלים לזרים לא מרבינן וחכמים גזרו לטו קדשי
 קדשים ע"כ ולמסקנא דגמ' בפ"ז דף פ"ב ע"ב ע"כ ר"ל"ט קדשים קלים
 ל"ש קדשי קדשים לאו מקרא מרבינן אלא גמרא גמירי לה לא קשיא ולא מידי דהכי גמירי לה: לפני הבירה. מעני המערכת
 ע"י בפ"מ מ"ח: [רבי מאיר אומר זה וזה בכביצה וכו'. ע"י במשנה ב' פ"ג דברכות]:

נד

י ב י תפארת ישראל י ב י

לא נערימיהו: (גה) ולא מעני עלמון, אפי' יש לו עינים, שמא ישמיר
 ויסיבן לזיוהו ויהידידוהו שלקח מעני הקדש: (גה) חמץ ובשר קדש
 (ס) דס"ל חזרתו כטומאתו, דלון אוכל מטמא אוכל בפחות מכביצה:
 (סא) ס"ל חזרתו כליטור חלילו: (סב) משום חומרא דקדשים:

בללא דפרק ג.

התחיל בהם באחת, והחמיצה האחת, בירוע שהחמיצה גם השנית
 אפילו אין רואין בה סימני חמוץ ואפילו לא נשתהא ט"ל נשואו ח"י
 מיוטמן וז"ל"י במליחה וחמץ שיעור ט"ל כ"ג מיוטמן: מ"ג. הלש
 עימה ב"מ בפסח, לא יקרא שם לחלה עד שתאפה, ובשבת וקרא שם
 ישילנה למים צוננים [ובמחתמטים קצת כשעומדים בבית והלימים כפר"ח]
 וביש כהן קמן פחות מפי' שניה, ודמסא לא ראה קרי [דכראה אפילו
 בן ויטא ממנו] או גדול ששכל לקריו מותר לאפות חלה בשבילו,
 דאף דבכל השנה אין נוהגין ליתן לכהן כזה, שאין מחוקק ככהו ודאי
 דרמא נתחלל מכ"מ"ק בפסח נוהגין כש"ד י"ד [ולח"י אף בפסח אין
 נוהגין, אלא לשרוף כלש בע"פ א' בח"ת"מ, ובי"ם אינו קורא שם עד
 אחר אפי"ו]. ול"מ מותר ללוש בפסח פחות מכשיעור לפטור מחלה,
 דל"מ דלמ"ל לא ילוש עוד עיטא אחרת פחות מכשיעור דשכא ויצמרו
 אח"כ בכלי ויאלכל מכל, ככר ב' הח"י יהוה חשה רהוקה: מ"ד. הו.
 לא יגזרו העיטה בלא עסק אפילו רגע א', ובהניחה בלא עסק מעור
 מיל [ע"י לעיל] הוי חמץ, ואחר שנתעסקו בלא עסק ונחתמם בידיהם, או
 כילוש בבית שיש בו אש, כשהו מועמט בלא עסק מחמוץ, וכל זמן
 שמתעסק בו אפילו כל היום כשהו [ולכ"ח בהשקה מתחילה לישב כדי
 הזולך ד' מילין אע"פ שלא לש' יותר משיעור ולא הנביה ידו מהקטפת
 אסור, ויש להחמיר לעצמו לא לאחרים]. ואם המצה כבר עשויה, וירא
 אותה תבא לידי חמוץ, משברה לעשויה כדי לבשל ע"י העסק החמוץ,
 וסובכ ליהרר לכתחילה, ולפחדר בענין עשיית המצה, דל"מ דהשירות שבין
 עסק לעסק מצטרפות, וביש בעיטה כבר סדקים אפילו לא נתערבו זה
 בזה, אלא א' הולך הנה וא' הנה, ואפילו הוא רק במקצת העיסה,
 הוא חמץ גמור והאוכלו בכרת. ובלא סדק ורק נשתנה מראיתו ללוכך,
 שהסימניו מינו כבארם שעמיו שעויותיו האוכלו פטור: מ"ו. ע"פ בשבת
 בירקין ל"ל י"ג ומבשרין לפני שבת הויין סמוון ב' סעודות. ומעידה ג'
 יעשה כפירות או בשר ודגים ולשליה בשם חוהר יוצא בחירה [ובשבת
 להפריש הלה בשבת זו ואין לו לחם אחר מותר להפריש בפה ויריים
 בלי ברכה ויתגנו לכהן קמן או לגדול משבל לאכול או מבטלו ברוב
 ומותר אפילו לור, כקרבן נתנאל, וע"י רמ"א ס"י תק"ז. וסובכ לעבר
 בע"ש קודם חצות כבשאר שנים, ובשבת אחר סעודת שחרית וניער
 הספה שבלכ בה וקנה הקערה באצבעו, וממנה מעין עם שאר בלי
 חמץ, ובסלנה, אף דאין מסקידין בשבת, בחמץ שאינו אלא גלוי
 דעת, היתרו בשבת, וצריך ביטול אפי' שלא נשאר חמץ, ובנשאר
 חמץ נולא היה עכ"מ. ליתנו לו דרך הערמה, ע"מ שלא להוציא לריה
 שמתיר ברבר מועטם מבטלו וכוספו עליו כלי עד מ"מ"ט ומבשרין
 מ"ז. ההולך בע"פ לרכב מצוה כלמול בנו, או לאכול סעודת אירוסין
 בבית חמיו ובאירם בע"פ, דבל"מ"א אסור לעשות סעודה בעיט' וכן
 אחר שאינו התהן כעצמו שהולך לסעודת מצוה כנ"ל, ונזכר ע"מ בבתו,
 יהזור ויבער, ובאין שהות לחזור ולבער ולהזור למצותו, ובטלו כלבו,
 ובא היה אחר זמן אסור, הווד ומבשר [ולאכן העורר אינו חזר],
 ובחולך להציל מנהר, דלוקיה ומפולת ומכנ"ס, לא יחזור אפילו יש
 שהות, ואפילו לאחר זמן ביעור, וביצא לצורך עצמו אפילו אצל רבו
 ללמוד חזר. מיהא בפהות סכביצה לעולם מבטלו, ובפחות מבית אפילו
 לאחר זמן אסור א"כ ליוון: מ"ח. וכן הרין בשר קודש כותב אפילו
 אצל מי שא מירושלים, דבעבר צוטים שורפו במקומו, ואם לא
 חזור ושורפו לפני הבירה מעני המערכת.

המקום אשר תראהו משם נקרא טופים: חזור ושורפו וכו'.
 פירש הר"ב דכתיב נקדש בשם תשרף כו' כ"פ רש"י. והע"ג
 דקרא נצי המלח כתיב בפרשת לו ולענין הזה דמה בפנים
 ילפין מינה כפרק כל שעה דף כ"ד שכל תריפת הפסולין נקדש.
 וכדרכה הכא במקום חלילו וכו'
 ע"ג ברש"י. וכחצו הסוס' דקשה
 לרבינו יתכן ל' מדלורייתא מה לי
 עבר טופים ומה לי לא עבר טופים.
 ו"ל דמקדש בשם תשרף לא מרבינן
 אלא בשם קדשי קדשים ולימורו
 הקלים כדאינתא כפרק כל שעה אכל
 שאר קדשים שנאלים לזרים לא מרבינן וחכמים גזרו לטו קדשי
 קדשים ע"כ ולמסקנא דגמ' בפ"ז דף פ"ב ע"ב ע"כ ר"ל"ט קדשים קלים
 ל"ש קדשי קדשים לאו מקרא מרבינן אלא גמרא גמירי לה לא קשיא ולא מידי דהכי גמירי לה: לפני הבירה. מעני המערכת
 ע"י בפ"מ מ"ח: [רבי מאיר אומר זה וזה בכביצה וכו'. ע"י במשנה ב' פ"ג דברכות]:

בללא דפרק ג.

התחיל בהם באחת, והחמיצה האחת, בירוע שהחמיצה גם השנית
 אפילו אין רואין בה סימני חמוץ ואפילו לא נשתהא ט"ל נשואו ח"י
 מיוטמן וז"ל"י במליחה וחמץ שיעור ט"ל כ"ג מיוטמן: מ"ג. הלש
 עימה ב"מ בפסח, לא יקרא שם לחלה עד שתאפה, ובשבת וקרא שם
 ישילנה למים צוננים [ובמחתמטים קצת כשעומדים בבית והלימים כפר"ח]
 וביש כהן קמן פחות מפי' שניה, ודמסא לא ראה קרי [דכראה אפילו
 בן ויטא ממנו] או גדול ששכל לקריו מותר לאפות חלה בשבילו,
 דאף דבכל השנה אין נוהגין ליתן לכהן כזה, שאין מחוקק ככהו ודאי
 דרמא נתחלל מכ"מ"ק בפסח נוהגין כש"ד י"ד [ולח"י אף בפסח אין
 נוהגין, אלא לשרוף כלש בע"פ א' בח"ת"מ, ובי"ם אינו קורא שם עד
 אחר אפי"ו]. ול"מ מותר ללוש בפסח פחות מכשיעור לפטור מחלה,
 דל"מ דלמ"ל לא ילוש עוד עיטא אחרת פחות מכשיעור דשכא ויצמרו
 אח"כ בכלי ויאלכל מכל, ככר ב' הח"י יהוה חשה רהוקה: מ"ד. הו.
 לא יגזרו העיטה בלא עסק אפילו רגע א', ובהניחה בלא עסק מעור
 מיל [ע"י לעיל] הוי חמץ, ואחר שנתעסקו בלא עסק ונחתמם בידיהם, או
 כילוש בבית שיש בו אש, כשהו מועמט בלא עסק מחמוץ, וכל זמן
 שמתעסק בו אפילו כל היום כשהו [ולכ"ח בהשקה מתחילה לישב כדי
 הזולך ד' מילין אע"פ שלא לש' יותר משיעור ולא הנביה ידו מהקטפת
 אסור, ויש להחמיר לעצמו לא לאחרים]. ואם המצה כבר עשויה, וירא
 אותה תבא לידי חמוץ, משברה לעשויה כדי לבשל ע"י העסק החמוץ,
 וסובכ ליהרר לכתחילה, ולפחדר בענין עשיית המצה, דל"מ דהשירות שבין
 עסק לעסק מצטרפות, וביש בעיטה כבר סדקים אפילו לא נתערבו זה
 בזה, אלא א' הולך הנה וא' הנה, ואפילו הוא רק במקצת העיסה,
 הוא חמץ גמור והאוכלו בכרת. ובלא סדק ורק נשתנה מראיתו ללוכך,
 שהסימניו מינו כבארם שעמיו שעויותיו האוכלו פטור: מ"ו. ע"פ בשבת
 בירקין ל"ל י"ג ומבשרין לפני שבת הויין סמוון ב' סעודות. ומעידה ג'
 יעשה כפירות או בשר ודגים ולשליה בשם חוהר יוצא בחירה [ובשבת
 להפריש הלה בשבת זו ואין לו לחם אחר מותר להפריש בפה ויריים
 בלי ברכה ויתגנו לכהן קמן או לגדול משבל לאכול או מבטלו ברוב
 ומותר אפילו לור, כקרבן נתנאל, וע"י רמ"א ס"י תק"ז. וסובכ לעבר
 בע"ש קודם חצות כבשאר שנים, ובשבת אחר סעודת שחרית וניער
 הספה שבלכ בה וקנה הקערה באצבעו, וממנה מעין עם שאר בלי
 חמץ, ובסלנה, אף דאין מסקידין בשבת, בחמץ שאינו אלא גלוי
 דעת, היתרו בשבת, וצריך ביטול אפי' שלא נשאר חמץ, ובנשאר
 חמץ נולא היה עכ"מ. ליתנו לו דרך הערמה, ע"מ שלא להוציא לריה
 שמתיר ברבר מועטם מבטלו וכוספו עליו כלי עד מ"מ"ט ומבשרין
 מ"ז. ההולך בע"פ לרכב מצוה כלמול בנו, או לאכול סעודת אירוסין
 בבית חמיו ובאירם בע"פ, דבל"מ"א אסור לעשות סעודה בעיט' וכן
 אחר שאינו התהן כעצמו שהולך לסעודת מצוה כנ"ל, ונזכר ע"מ בבתו,
 יהזור ויבער, ובאין שהות לחזור ולבער ולהזור למצותו, ובטלו כלבו,
 ובא היה אחר זמן אסור, הווד ומבשר [ולאכן העורר אינו חזר],
 ובחולך להציל מנהר, דלוקיה ומפולת ומכנ"ס, לא יחזור אפילו יש
 שהות, ואפילו לאחר זמן ביעור, וביצא לצורך עצמו אפילו אצל רבו
 ללמוד חזר. מיהא בפהות סכביצה לעולם מבטלו, ובפחות מבית אפילו
 לאחר זמן אסור א"כ ליוון: מ"ח. וכן הרין בשר קודש כותב אפילו
 אצל מי שא מירושלים, דבעבר צוטים שורפו במקומו, ואם לא
 חזור ושורפו לפני הבירה מעני המערכת.

פ"ד א מקום שנהגו. עד חצות. עד חצי היום: שלא לעשות. כדי שלא יהא טרוד במלאכה ושכח ביצור חמץ ושחיטה פסח וחקון מזה של מזה: ואל ישנה אדם. הכי קאמר ההולך ממקום שאין עושין למקום שצוין נוחנין עליו

פרק ד א מקום שנהגו לעשות מלאכה

בערבי פסחים עד חצות עושין. מקום שנהגו שלא לעשות א) אין עושין ב). ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין. או ממקום שאין עושין למקום שעושין. נוחנין עליו חומרי מקום שיצא משם. וחומרי מקום שהלך לשם ב). ואל ישנה אדם מפני המחלוקת ד). ב' כיוצא בו המוליך פירות שביעית ממקום שבלוהו. למקום שלא בלו. או ממקום שלא בלו למקום שבלו חייב לבער ה). רבי יהודה אומר אוטרים לו צא והבא לך אף אתהו):

חומרי מקום שיצא משם ולא יעשה דהא דקיי"ל אל ישנה אדם ממנהג העיר אינו אלא מפני המחלוקת וכאן אין מחלוקת דמאי קא אמרת הרוחה אורו בטל חומר זה שבטל חוטב שהמלאכה אסורה וחולק על כלו לא אמר הכי אלא אמר אין לו מלאכה שהרי כמה בטלנים איכא בשוקא כל ימות השנה. והא דהני עהני עליו חומרי מקום שיצא משם אינו אלא בזמן שדעו לחזור למקומו. אבל אין דעו לחזור למקומו טוב כמנהג אנשי מקום שהלך לשם. בין קולא בין לחומרא: ב' המוליך פירות שביעית ממקום שבלו.

פ"ד א מקום שנהגו. עד חצות. עד חצי היום: שלא לעשות. כדי שלא יהא טרוד במלאכה ושכח ביצור חמץ ושחיטה פסח וחקון מזה של מזה: ואל ישנה אדם. הכי קאמר ההולך ממקום שאין עושין למקום שצוין נוחנין עליו

שנויי נוכחאות
פ"ד א אין עושין
כלל המעשה. חומרי מקום בו מקום כתיב ונחשני"ר. המקום המקום. ב' כיוצא בו גדל וכיוצא בו. (אומרים לו) כתיב ונחשני"ר וכמשי"ר ליתא.

תוספות חדשים
פ"ד משנה א מקום
שנהגו לעשות מלאכה בו וכתב רמ"א בסיומן חסא דלדין מקום שהיה שאל לעשות וסיים שש דוקא מלאכות גמורות אסורות:

לקוטים
פ"ד ב חומ"ר ר"א
ממקום. וכו' ומיחו וכו' והרמ"א כתב דעין הכעור לדעת רמ"א אינו דבר מפורסם לכל אלא מיוחד על פסח ביהו ואומר מי שירצה יעול וכמ"ס דף ג' ר"ב ד"ה מתבערין וכו' ולפי"ל ליתא קו' הו"ו ע"כ ואח"כ המחיל לא קאימנא שטר בהך מלחא דבשלמא לדעת רמ"א שוחטים אותם למרחם חיה ובהמה ליתא פרכוס כ"כ דהכמות הן כביתו והמות ניגר מקום שאין הרגל מזו אבל לתום דפי' שמואל על פסח ביהו ואומר לחינו בית ישראל מי שצריך לעול יעול אין פרכוס גדול מזה ששחכרתי כע שמע ליה דל"כ עם מי מדבר על בעלים או על האנשים (ל'ג)

לחיה מן השדה ו) וחיבו עליו בני מקומו לבער מן הבית והולין זה למקום שלא בלו. ובני אותו מקום עדיין חולקין הן מן המכונסים לבית חייב לבער משום חומרי המקום שיצא משם: רבי יהודה אומר אוטרים לו צא והבא לך אף אתה. פלוגתא דרבי יהודה וס"ק בכובש שלשה מיני ירק בחומץ או צביר להתקיים ופינים מהם כלו לחיה מן השדה והשלישי לא כלה ח"ק הכר אוכל מאותן שכלו על סמך אותו שלא כלה הואיל והן בחבית אחת. והכי משמע למלחיה ממקום שלא בלו למקום שכלו לגמרי חייבין לבער. אבל לא כלו כולן אלא מקצתן אוכל אף ממין הכלה כל זמן שלא בלו כולן דאחולין על סמך האחרון. ורבי יהודה אומר אוטרים לו לא והבא לך אף אתה מאותו המין שכלה כמו שהביא זה הא"ש ולא חמלא הילכך אינו אוכל אלא מהמין שלא כלה דאין חולקין מהמינין שכלו על סמך המין שלא כלה וחייב לבער המינין שכלו והלכה כרבי יהודה דקאי בשחיטה דרבן גמליאל שהלכה כמותו במסכת

דשרי ת"ק משום שהמין הכלה בלוע מטעם מין שלא כלה כדמפרש לאדם אחר שיביא גם הוא מזה המין שהביא זה הא"ש לא יוכל ממין שאינו כלה כמו שהביא זה הא"ש ג"כ לא ימלא דמילתא להחיר שלא לבער. ולשון רש"י לא והבא לך אף אתה מאותו

פרק ד א עד חלות. פירוש עד חלות חולין במנהגא אכל מחלות ולמעלה איכא איסורא. ולדברי הר"ב דיהיב טעמא כפי' רש"י משום ביטור וכו' וחקון [מזה של] מזה. נראה דאף בזמן הזה קאמרין. והקשה המגיד בפ"ח מה"ט דאם קן ערבי חג הסוכות נמו הרי יש לו לטרוח בסוכתו אלא הטעם כדאיתא בירושל' דמהנות שחיטה הפסח ואינו דין שמהא עסוק במלאכה וקרביך קרב. ותמיד שאני דרמנמא אמר (דברים י"ט א) והספת דגדג והאידנא א"ע"ג דבטל הטעם לא בטלה הגזירה עכ"ד. ולי נראה ליישב דשאני לרבי מזה מעשיית סוכה דסוכה רגילין להקדים לעשותה וחזיון מקדימין ממואלף יום הכפורים. ולפיכך אין בה מרדה בערב י"ט שכבר הכינה אכל מזה הרי אמרו בירושלמי (ר') יוסף' אוסר מזה ישנה ונהוג טלי עתמא שלא לאפותה קודם ו' שעות

כזמן שחיטה כדאיתא בטור סי' תנ"ח ומשום כך איכא מרדה בע"פ. ועי' במשנה ה' מ"ט ע"כ ד. [ועי' מ"ט במשנה ג' פרק ה' דחולין:] שלא לעשות. כתב הר"ב כדי שלא יהא טרוד בו וחקון מזה של מזה ומסיים רש"י דמזה לטרוח מצע"י כדי להסב מהר כדאמר בפ' בתרא חוטפין מזה בלילי פסחים שבטיל חיטקות שלא יבט: ואל ישנה אדם מפני המחלוקת. עי' במשנה דלקמן: ב' במקום שכלו למקום שלא בלו חייב לבער. חימה לר"י והלא אסור לטרוח מפני המחלוקת ועד כאן לא שריין בהולך ממקום שלא לעשות בו' אלא משום דאמר כמה בטלני איכא בשוקא הא חי לאו האי טעמא הוא אסור לטרוח. ומיהו י"ל אי מדאורייתא חייב לבער משום מחלוקת לא יעבור על דברי תורה. ועוד אור"י דלא שייך מחלוקת בפירות דאמרין ממקום שכלו בלו. תוספות: חייב לבער. פי' הר"ב בכובש ג' מיני ירק בו' אוכל בו' הואיל בו'. וטעמא פי' הר"ב במ"ה פ"ט דשביעית ע"ש: צא והבא לך אף אתה. ל' הר"ב מאותו המין שכלה כמו שהביא זה הא"ש ולא חמלא דהא למזיא כי המין בעלמא כבר חלף הלך לו וכלה, ומין זה הבלוע דלא שכיחא הוא שימלא כבוס כיוצא בזה והואיל ואל"א למלוא אין המין מן השדה והרי לא חמלא ואסור ע"כ. והר"ב נמשך אחר לשון

י ב י תפארת ישראל בו עז

פ"ד א תזרו שמה ע"י עסקו יסכה לבער חמץ ולשחיט הפסח: (ב) ולאנו טובין לעשות מלאכה עד חלות [תס"ח מ"א סק"ו]. מיהו לאחר חלות אסור בכל מקום אפי' בעושה בחנם, מדרבה זמן שחיטת הפסח, ואף דהשתא ליתא פסח, הרי נאסר במינין, והכי נאסר בראסורו אף שנסתלק הטעם. ולא דמי למשקין מגולין, דשרי השתא מליכא גרסים מגולין [י"ד קט"ו], הכס מתחלה גזרו רק במקום שמינין נחשים. האמנם כל מלאכה המותרת בה"מ, שרי ידי עבוי"ם, מדר רש"י. ובשעה ליעול לפרניו, מותר לעלן אחר חלות [מי ע"ס]: ג) מיהו חומרי מקום שהלך לשם, אם דעתו לחזור דוקא ביישוב אסור אבל חזן לתחום שרי, ואם הוא עדיין חזן לתחום, כשהולך למקום שבושין, אין בהשנוי משום חשש מחלוקת דלא יהשדוהו למחמיר, רק יאמרו מלאכה הוא דליה ל'. מיהו כשכוסב חומר מקום שיצא משם בדבר הנראה משום שדעתו לחזור, אל יתראה בפני הלכור: ה) לחיה מן השדה שביעית, דאז חייב לבער מהבית כל מה שהספך מאותו המין מהמספקר: ו) ואי"ל הרי אל ישנה מפני המחלוקת, י"ל בביטור דאורייתא לא חיישינן למחלוקת. אי נמי בפירות, ידעו שהמקום גורס שיהבערו, ולא תליא במנהגא (א): ז) ר"י אדיוק דה"ק קאי, דמה"ק משמע, דדוקא במוליך ממקום שלא בלו למקום שכלו או איפכא, חייב לבער אבל בכובש ג' מינין בחבית אחת, וכלו ב' מינין, ס"ל לה"ק דאובל כולן על סמך אותו שלא

פ"ד א תזרו שמה ע"י עסקו יסכה לבער חמץ ולשחיט הפסח: (ב) ולאנו טובין לעשות מלאכה עד חלות [תס"ח מ"א סק"ו]. מיהו לאחר חלות אסור בכל מקום אפי' בעושה בחנם, מדרבה זמן שחיטת הפסח, ואף דהשתא ליתא פסח, הרי נאסר במינין, והכי נאסר בראסורו אף שנסתלק הטעם. ולא דמי למשקין מגולין, דשרי השתא מליכא גרסים מגולין [י"ד קט"ו], הכס מתחלה גזרו רק במקום שמינין נחשים. האמנם כל מלאכה המותרת בה"מ, שרי ידי עבוי"ם, מדר רש"י. ובשעה ליעול לפרניו, מותר לעלן אחר חלות [מי ע"ס]: ג) מיהו חומרי מקום שהלך לשם, אם דעתו לחזור דוקא ביישוב אסור אבל חזן לתחום שרי, ואם הוא עדיין חזן לתחום, כשהולך למקום שבושין, אין בהשנוי משום חשש מחלוקת דלא יהשדוהו למחמיר, רק יאמרו מלאכה הוא דליה ל'. מיהו כשכוסב חומר מקום שיצא משם בדבר הנראה משום שדעתו לחזור, אל יתראה בפני הלכור: ה) לחיה מן השדה שביעית, דאז חייב לבער מהבית כל מה שהספך מאותו המין מהמספקר: ו) ואי"ל הרי אל ישנה מפני המחלוקת, י"ל בביטור דאורייתא לא חיישינן למחלוקת. אי נמי בפירות, ידעו שהמקום גורס שיהבערו, ולא תליא במנהגא (א): ז) ר"י אדיוק דה"ק קאי, דמה"ק משמע, דדוקא במוליך ממקום שלא בלו למקום שכלו או איפכא, חייב לבער אבל בכובש ג' מינין בחבית אחת, וכלו ב' מינין, ס"ל לה"ק דאובל כולן על סמך אותו שלא

מקום שנהגו פרק ד פסחים

ג במקום שנהגו... פ"ז י"ד פ"ז מ"ו פ"ב ה"ה... שנה ה"ה פ"ב לומר ש"ה... ט"ו ט"ו יב"ד מ" ק"ל ט"ו... ד' : ובכל מקום... מ"ה... ט"ז : בן בתירא... ט"ז מ"ה נכונה מ" ט"ז... מ"ה ט"ז ט"ז :

שנויי נוסחאות

ג (מקום שנהגו) שלא למכור בכ"מ כ' יתא ; צ"ל ו' ובמש"ב : . שלא נהגו למכור , וכנה הרב על המכסה כפ"ו לה"י הכ"ף כ"י ו"ל מקום שנהגו שלא לאכול דקדק ההכס האדול רבנו ז"ל מדקאמר רבנו שלא לאכול ולא קאמר שלא נהגו לאכול מכלל דדוקא קאמר שקצו מהנה איסור שלא לאכול כדי שלא יראו כחובלי קדשים בחזן ואלו אמר שלא נהגו לאכול היה משמע שלא נהגו כי לא איסור ולא היה וכן נמי כ"י קמי מקום שנהגו שלא להדליק כ"ל שקצו איסור שלא להדליק ואלו אמר מקום שלא נהגו להדליק היה משמע שאין שום מהנה לא לאיסור ולא נתיאר עכ"ל (ד"ס) . א"י מוכרין ואל יענה אדם שפני המחלוקת . וע"י כ"ס ע"ז (יד , ב) גרש"י : ועגלים וסייחים ככ"מ סייחים ועגלים ואשגרת לפנייה דהלמודן ככ"מ כנוסחתו .

תוספות חדשים

ג ובפשוטה מקום שנהגו כ"י וכ"כ ב"ע יורה דעה ס' ק"א ס"ד וסיים שם והאידנא נהגו כיתר כלל וכתב בס"ג כעט דלף סוף האידנא כסויי שאין חזן קיאוץ כ"כ בקלף וגם אין דרכו להשאל ולהסביר לנכרי ובכמה סבורים א"ל כל ד"ס לומר דלמשהס נוקמה (ס"ה ופוסקים) :

לטון הגמרא שבאוקימתות האחרות גם לטון אף דחקו לפרש דלאחרים קאי : ג מקום שנהגו שלא למכור . פירש הר"ב . דהחמירו דלמלא אחי למכור גסה ומקשה בגמרא פרק קמא דעבודה כוכבים למימרא דאיסורא ליכא מנהגא הוא דליכא . והא חזן א"ן מעמידין בהמה בפוקדאות [של עכו"ם] מפני שחשדים על הרביעה בריש פרק ב' דע"ז . ומסיק דעובד כוכבים חס על בהמתו שלא תיעקר ועל בהמת ישראל הוא דלף חס אבל זו שקנאה חס עליה : אין מוכרין להם בהמה גסה . פירש הר"ב דגזר שמה ישאלו וכו' . ויעשה העובד

כוכבים מלאכה בשבת . וכן לשונו בפרק קמא דעבודה כוכבים משנה ו' ומה שכתב ח"ג פעמים שמכרה לו [ע"ס] עם חשיכה ולעוק לה ישראל כו' וגמלא מחמור וכו' . וח"ת והרי כתב הר"ב בריש פ' בתרא דשבת לחיובא דמחמור כשפעונה מיהת כל שהוא . וח"כ תיפוק ליה מטעם הקדום דאדם מלווה על שביעת בהמתו . ותירלו בתוספות פרק קמא דעבודה כוכבים דמטום שביעת בהמתו לחוד לא היה אסרינן מכירה דליה צה איסור כי אם לפי שעה כשעת מכירה דסמוך לחשיכה ודוקא שאלה ושכירה אסרינן מטום שביעת בהמתו מטום אי לאו טעמא דמחמור להמיר טפי . ע"כ . וכלומר שהוא לאו דבגופיה . ולי היה נראה דהכא מיירי שאחר הקנייה שכבר קנה העובד כוכבים יחמר ישראל לפי שירא פן יחזור העובד כוכבים ממקומו ויבא עמו לפחות לידו מחלוקת . הי נמי שלא יהא לו תרשומות מן העכו"ם מיד . ודכתב דמחמור אחר בהמתו ליטנא דדינא דמחמור בהמתו הוא דמכרת בקולו אבל ודאי דאיסור דמחמור ויתא כשאר בהמה נמי דמאי שגא דאיסורא דגופיה הוא ובמחמור ליטנא בגמרא ויתא המחמור אחר בהמה בשבת כו' והשאה אחי שפיר דכיון שאחר הקנייה הוא . נמלא שאין זו בהמתו ויהא מלווה עליה בשביעתה אבל מטום מחמור עבד איסורא אפילו כשאינה בהמתו כדאמרין . ויש לדקדק קלח מלבין הרמב"ם שכתב בפירושו שמה ימכרה ע"ס ולא תיטב עבדו ויתמר אותה בעליה וכו' ולי איתא דקודם הקנייה מיירי . לא היה לירך לכחוב אלא שמחמרה כדי שיקנה אותה אלא ודאי שכבר קנאה ומטום שלא ייטב בעיניו ורולה לחזור ממקומו או להסרעם עליו הילכך מחמרה וכו' והאיר והמקח נגמר ונעשה ואין יכול לחזור בדיון א"ן כהן איסור שביעת בהמתו . ומטום מחמור איכא כדאמרין . אלא שגא אה קלח דדוקא צבהמתו אחר רחמנא דהא איסור דמחמור נמי מהך קרא דאיסור דשביעתה הוא דנפיק לן וכתיב ביה ובהמך . ושוב מלאחי בהר"ן דפרק קמא דעבודה כוכבים דמפליג נמי בין מחמור לשביעת בהמה כמו שכתבתי והפריז עוד דמיירי שיוכל לחזור בדיון אם נמלא טעות במקחו כן דרכן של בני אדם לקנות בהמה ואם יהיה טעות במקחו שיחזור ואפילו הכי לא הוי בהמתו הואיל והקנייה נעשית ונגמרה והביא ראיה לדבריו : [וסייחים . מפורש במו"ג פ"ה דבבא בתרא] : ושבורים . פירש הר"ב מחלפי וכו' וכן פירש"י . ובמסכת עבודה כוכבים לא פירש הר"ב כן ושם אפרש בס"ד : רבי יהודה מתיר בשבורה . פירש הר"ב דאינה צה מלאכה לעולם . והלכך מסתמא לשחיטה זבנה ולא משהי לה ולא חזי לה ישראל צי עובד כוכבים דתיפוק חורבה מינה לזבוי שלימה . רש"י : בן בתירא מתיר בכוסם . פירש הר"ב הואיל ולרביעה עומד והחי נושא את עלמו . וכן פירש הר"ב בריש פרק קמא דעבודה כוכבים . ושם לא פירש כן הר"ב אלא בעומד לרכיבה כל חי נושא את עלמו ורבנן כברי דוקא אדם . וכן כתבו התוספות דרש"י לא דק בפירושו זה דבפרק המלניע [ד"ז] . אמרין דכולי עלמא סברי דאדם נושא את עלמו וכפירוש הר"ב טס משנה ה' . מכל מקום נראה לי לישב פירוש רש"י על הדרך שכתבו הסו"ם בפרק המלניע שכתבים היסורים בכל הסוסים מטום טס המיוחד לעופות דלא חלקו חכמים בסוסים ע"כ . ולפיכך נקט רש"י כוס דרכיבה מטום דרבנן דאכרי אפילו בכוס דרכיבה וניחא ליה לאשמעין כח דרבנן דהלכה כמותם מלאשמעין כח דרבי יהודה אע"ג דכח דהתירא הוא . וזה מחזיק לפסק הר"ב והרמב"ם בכלן ובמסכה ע"ז שכתבו דחין הלכה כבן בתירא ובגמ' דעבודה כוכבים אמר רבי יוחנן הלכה כבן בתירא אלא ודאי דלא הוה בגירסתם וכמו שכתבתי בכיולא בזה בריש מילתין . ותמה אני על הרב המגיד בפ"כ מהלכות שבת שכתב הרמב"ם ומותר למכור להם כוס שאין הסוס עומד אלא לרכיבה אדם לא למשו והחי נושא את עלמו . וכנה ה"ה כבן בתירא ובגמ' וכו' אמר ר"י הלכה כבן בתירא ע"כ . ור"י גופיה קאמר בפ' המלניע דר"י בן בתירא סבירא ליה דאפי' עופות חי נושא את עלמו ומתיר אפי' במיוחד לעופות וכן פ"י הרמב"ם במשנהיה דהכא דעבודה

במסכת שביעת פרק הפיגס : ג מקום שנהגו שלא למכור . דהחמירו על עלמן דלמלא אחי למכור גסה : ובכל מקום אין מוכרין להם בהמה גסה . הגזר רבנן שמה ישאלו או ישכר בהמתו לעובד כוכבים ואדם מלווה על שביעת בהמתו . אי נמי פעמים שמכרה לו ע"ס עם חשיכה ולעוק לה ישראל כדי שתלך לפני הקונה והיא מכרת קולו והולכה מחמתו וגמלא מחמור אחר בהמתו בשבת : עגלים וסייחין . קטנים אף על גב דלאו בני מלאכה נינהו מחלפי במכירת גדולים . ושבורים מחלפי במכירת שלמים : רבי יהודה מתיר בשבורה . דאינה צה מלאכה לעולם אבל בעגלים וסייחים מודה כיון דלכי גדלי הוו בני מלאכה ואין הלכה כר"י : בן בתירא מתיר בכוסם . הואיל ולרביעה עומד והחי נושא את עלמו . ואין הלכה כבן בתירא . וע"י סרסור שרי למכור בהמה לעובד כוכבים בזמן שאין הבעלים מלוין שם בעת המכירה . דליכא למיחש שמה ישאלנה וישכרנה שברי אינה שלו . ושמה תלך מחמת קולו וגמלא מחמור להא נמי ליכא למיחש שאינה

דעושה כל השבת אבל מטום שעת המכירה דלפי שעה לא אסרינן דכ"י : בן בתירא מתיר בכוסם . הואיל ולרביעה עומד והחי נושא את עלמו . ואין הלכה כבן בתירא . וע"י סרסור שרי למכור בהמה לעובד כוכבים בזמן שאין הבעלים מלוין שם בעת המכירה . דליכא למיחש שמה ישאלנה וישכרנה שברי אינה שלו . ושמה תלך מחמת קולו וגמלא מחמור להא נמי ליכא למיחש שאינה

דאסר מדינא : ט) דגזרי' שמה ישכרנה לו לשבה , והרי אדם מלווה על שביעת בהמתו , אי נמי גזרינן שמה ימכרה לו בע"ס סמוך לחשיכה , וכשיטענה עכו"ם ויואלאנה מצית ישראל בשבה , יאעק לה ישראל שמכרת קולו , שתלך , כדי לעשות חת רוח לעכו"ם בנקוץ , והרי הו"ל מחמור : י) [פילנטי] : יא) אף דסיח ועגל שבורין לא חזו כלל למלאכה , גזרינן שבורין אטו שלמן , וקטנים אטו גדולים : יב) דלא

י כ י נ תפארת ישראל י כ י נ

כלה , דמדטולן צלוטין מהדדי , השיבי כחד מין שלא כלה כולו אף דדמי למבוא פירות שביעת ממקום שכלו ב' המינין למקום שלא כלו , דהשתא שלקת מת"ן המין הנ' הרי הוא לא כלה ואפ"ה מותר [וע"י שביעת ס"ט מ"ה] , להכי קאמר ר"י לת"ק לא והבא לך אף אהס ענהכרה מין הבלוע מההיתר , כאותו מין שתכלה לאכול מהחבית , והרי לא המלאהו בשדה , להכי יבערו : ח) דגזרו שמה ימכר לו גסה

דאסר מדינא : ט) דגזרי' שמה ישכרנה לו לשבה , והרי אדם מלווה על שביעת בהמתו , אי נמי גזרינן שמה ימכרה לו בע"ס סמוך לחשיכה , וכשיטענה עכו"ם ויואלאנה מצית ישראל בשבה , יאעק לה ישראל שמכרת קולו , שתלך , כדי לעשות חת רוח לעכו"ם בנקוץ , והרי הו"ל מחמור : י) [פילנטי] : יא) אף דסיח ועגל שבורין לא חזו כלל למלאכה , גזרינן שבורין אטו שלמן , וקטנים אטו גדולים : יב) דלא

ו' ר"ע אמר. ויש ג' ימי
 פסח ויש מי ש' ימי
 פסח ולזמן פסח טעם לר"ע
 ש' פסח טעם ל' שלש
 אומניות טעם ל' של
 טעם ל' שלש ו' משבת
 ג' פסח טעם ל' שלש
 ו' פסח טעם ל' שלש
 פסח טעם ל' שלש
 טעם ל' שלש טעם ל' שלש

שנויי נוסחאות
 הנין במשני' שתינין.
 ב' (פלאכה) בני' ל'
 ל' (פלאכה) בני' ל'
 רע"ב. בתחלה בני' ל'
 בתחלה בני' ל' לבתחלה.
 שיכור בני' ל' שהוא
 יבול. (עד חצות) בני' ל'
 ובני' ל' ובמשני' ל' ל' (ואלו הן) בני' ל' ובני' ל'
 ובמשני' ל' ל' ל' (הספרים בני' ל' והספרין.
 והכוונת בני' ל' בני' ל' הכובסין. ר' יוסי
 בר יהודה נמשיות
 ד' ריוח ר' יהודה.
 הרציעות.
 ובמשני' הרציעות;
 במשני' רציעות.
 ו' הרנגולין בני' ל'
 ל' ר' בני' ל' ל' ל' לתרנגולת.
 הרנגולת.
 הרנגולת.

תוספות הרשים
 תקיף טעם ל' ו' ו' ו'
 רמ"א ולא נהגו ככבוד
 מלאכה כי אם עד חצות.
 ומלאכה דבר הכבוד מותר
 כדק' שאלמו בת"ס טעם
 בטעם רש"א בתשובה:
 ו' הר"ב ד"ה אף הרעעע
 כ' והכלה בתחילת עכ"ל
 ובטעם סימן ט"ח ס"ה
 כתב רמ"א וז"ל ויש מקילין
 ששלה אומניות הנכרים
 מתחילין ועושין עד חצות
 לפילו במקום שנהגו שלא
 לעשות ולא התחיל מעט'
 כשכל אומניות וכול' לנורף
 המועד עושין עד חצות
 והכי נהוג:

תוספת רע"ק
 אפי' דאין חוששין
 כלל לוח. אלא דנהגו
 שלא למכור ואם בחמה
 נסה ויחסי שהקשור ב' פ"ב
 דל' דמטעם דסנהגא
 דחוששין אף לבהמתו
 לרביעה. ונתנה פסח'
 ע"ד ר' יוד' ע"ב ר"ה
 אמר רב כו' נראה דל' ל'
 ברש"י והרשב"א. והיינו
 טעם דכתב ולמאי דהרר
 ביה רב ניהא. ובששומא
 תמיה דרש"י הקשה
 הא בכל מקום טעם
 דנהגו שלא למכור משום
 דביבת בהמתו. ואמאי
 נהגו בכוחי שלא למכור
 הא כוחי אינו חשוד
 על הרביעה. ולזה
 נראה למה דהקשה
 המברש"א על קושית
 חו"ס הא אמרינן דאין
 גוברין

דבית שמאי עדיפא דילפי איסור מלאכה מאיסור מלאכה. ומראה לי
 לדחמיה דהלא דכברי איסורא איכא טעמא דאיסור כדאמר
 בירושלמי משום שמיעת הפסח כמ"ס בריש פירקין וקאמרי בית
 הלל דכיון דאיסור מלאכה משום שמיעת הפסח הוא הוי איסור
 מלאכה לדידה כאיסור אכילה דתענית
 שהרי הקרבן והתענית שוים הם
 דשניהם לכפרה באים. ובקרבן עלמו
 הלילה הולך אחר היום ולא היום אחר
 הלילה. אלא דהכא איסור הלילה
 שאחריו לאו משום לחא לדידה אלא
 משום עלמו. ולפיכך יליף התענית
 דמילנו שאיסורו ביום בלבד ולא
 בלילה כלל. כן איסור מלאכה דמחמת
 קרבן הדומה לו כמ"ס לא נאסר
 הלילה שלפניו. וא"ת ומאי דוחקיה
 דרש"י והר"ב דפירשו לעיל דלא
 כירושלמי והרי בכלן לחמיה על
 כרחיק לריך להווא טעמא. ויש לומר

דירושלמי עלמו פריך א"כ יהא כל היום איסור כמו יחיד שמציא
 קרבן לאסור בכל היום ומפרש הפסח משום דרלוהי להקריב משחרית
 אבל פסח אינו יכול להקריבו אלא עד חצות כדאיכא בריש פרק
 דלקמן כמ"ס התוספות בריש פרקין והאי שנויה ס"ל לדוחק דכיון
 דמשום שהוא יום קרבן אסרינן לא שייך לחלק היום בעלמו.
 וביהודה נמי שעושין מלאכה לספרת רש"י והר"ב לית להו טעמא
 דירושלמי באחר חצות אלא כפירושם: הנין. עיין מ"ס במ"ב
 פ"ק דברכות: ו' גומרה ב"ד. דהיינו עד חצות דוקא דאין לך
 לנורף המועד יותר מלפני ולכנס ולכך החירו חכמים ואפילו
 אומרים שלם אומניות עושין. כבר כתבתי לטון הר"ע דלפילו להתחיל שרי וטעמו כמ"ס הראש"ד בהשגה סוף הלכות י"ט
 דמדאמרין ג' אומניות עושין ש"מ דלהתיר באו ולא לאסור באחרים שלא לגומרן דהוה ליה לתימר וחכמים אומרים אין עושין
 אלא ג' אומניות: ו' מושיבין שוכים. לטון הר"ב שוכי יונים וכו'. נראה דגרים במשנה כלישגא אחריעא שכתב רש"י וז"ל לא
 הכי כתב בסדר משנה מושיבין שוכין ותרנגולת כלומר שוכין ליונים ותרנגולת הו מושיבין להתחמם לגדל אפרוחים והכי
 מסתברא דשוכך לא שייך אלא ביונים עכ"ל. והר"ב מפרש דישבת שוכים ליונים נמי לגדל אפרוחי יונים ולגירסת הספרים אע"ג
 דרש"י מפרש לה נמי לענין ישיבה ביום נראה יותר כדברי המגיד בכוף הלכות י"ט כדס"ד בדעת הרמב"ם דמושיבין שוכין
 מלשון שוכך ורולה לומר מקום שיעמדו התרנגולין והתרנגולת. וכן נראה מן הערוך. וקושיא דהשתא אוחזי כו' מ"ס ואם
 מתה מושיבין אחרת תחיה כ"ס שמוחזרין אותה כשזרחה ע"כ: בארבעה עשר. כפיפא דמוליבים כלים מצית האומן מסקי
 המגיד והב"י דהיינו כל היום דלאו מלאכה הוא ולא אסרו במועד אלא שמה יאמרו תקן במועד. והלכך ב"ד כל היום שרי. וכתבו
 שכן מלאו במקלת ספרי הרמב"ם ומדהרמב"ם התחיל כפיפא וביאר זה דכל היום קאמר והדר כתב לכל הני דרישא ש"מ
 דהכי נמי לאו מלאכות הן אלא טריחא אבל העור הקדים וכתב לכל הני סתמא והדר כתב כפיפא דמוליבין כו' וביאר זה דכל
 היום שרי משמע דס"ל דאיך לא משתרו אלא עד חצות: מחזירין וכו' ואם מתה. פירש הר"ב והוא שישיבה כו' דשוכ כו' הלכך

י כ"ן תפארת ישראל
 (ב) כך כ' מע"א ורש"י דפסקו כרמב"ם. ואין להקשות לרמב"ם דהאי
 מושיבין שוכין לאו בביצים מיירי, א"כ מה מקשה הש"ס דלמה לי כפיפא
 השתא אוחזי מושיבין אהדורי מעט, ומאי קושיא, הרי האי מחזירין
 דפיפא על כרחן בבזים מיירי, כדמוכח סגוין, ורישא בהרנגול
 ותרנגולת. וז"ל לרמב"ם האי השתא אוחזי מושיבין דקאמר הש"ס, לאו
 ארישא קאי, רק אסיפא דסיפא, דקאמר הנא חס מתה מושיבין אחרת
 וכו', והכי מקשי השתא אוחזי וכו' שמחזיר אחרת, אפי"ם שרי.
 אהדורי וכו' שזרחה ומחזיר לה גופא כ"ס דשרי. אמנם עכ"ס לפ"ן
 דחקין מנה דמטיי הש"ס סיפא מיירי בזה"ל. הרי כתב דלם מתה
 מושיבין

הנין החמה: ו' ר' מאיר אומר כל מלאכה
 שהתחיל בה קודם לארבעה עשר גומרה
 בארבעה עשר (ב). אבל לא יתחיל בה
 בתחילה בארבעה עשר. אה על פי שיכול
 לגומרה. והביא שלש אומניות עושין
 מלאכה בערבי פסחים עד חצות (א). ואלו הן.
 החייטים (ב). הספרים (ג). והבובסין (ד)
 ר' יוסי בר יהודה אומר אף הרצענים (ה):
 ו' מושיבין שוכין לתרנגולים בארבעה
 עשר (א). ותרנגולת שברחה (ב). מחזירין
 אותה למקומה (ג). ואם מתה מושיבין

של עולי רגלים והלכה כחכמים: ו' מושיבין שוכין. שוכי
 יונים שיהיו יושבים לגדל אפרוחים מושיבין אוחס לכתחלה ב"ד:
 ותרנגולת שברחה. בחולו של מועד. דאילו ב"ד השתא אוחזי
 שוכין לכתחלה אחרת דשרי אהדורי מיבעיא אלא התרנגולת
 שזרחה בחולו של מועד קאמר דמחזירין. והוא שישיבה על
 הביצים ג' ימים קודם שזרחה דשוכין הן הביצים ראויים לאכילה
 ודבר האבד הוא. הלכך אם מתה מושיב אחרת תחיה משום
 הפסד

בועז
 (ב) כך כ' מע"א ורש"י דפסקו כרמב"ם. ואין להקשות לרמב"ם דהאי
 מושיבין שוכין לאו בביצים מיירי, א"כ מה מקשה הש"ס דלמה לי כפיפא
 השתא אוחזי מושיבין אהדורי מעט, ומאי קושיא, הרי האי מחזירין
 דפיפא על כרחן בבזים מיירי, כדמוכח סגוין, ורישא בהרנגול
 ותרנגולת. וז"ל לרמב"ם האי השתא אוחזי מושיבין דקאמר הש"ס, לאו
 ארישא קאי, רק אסיפא דסיפא, דקאמר הנא חס מתה מושיבין אחרת
 וכו', והכי מקשי השתא אוחזי וכו' שמחזיר אחרת, אפי"ם שרי.
 אהדורי וכו' שזרחה ומחזיר לה גופא כ"ס דשרי. אמנם עכ"ס לפ"ן
 דחקין מנה דמטיי הש"ס סיפא מיירי בזה"ל. הרי כתב דלם מתה
 מושיבין

הנין החמה: ו' ר' מאיר אומר כל מלאכה
 שהתחיל בה קודם לארבעה עשר גומרה
 בארבעה עשר (ב). אבל לא יתחיל בה
 בתחילה בארבעה עשר. אה על פי שיכול
 לגומרה. והביא שלש אומניות עושין
 מלאכה בערבי פסחים עד חצות (א). ואלו הן.
 החייטים (ב). הספרים (ג). והבובסין (ד)
 ר' יוסי בר יהודה אומר אף הרצענים (ה):
 ו' מושיבין שוכין לתרנגולים בארבעה
 עשר (א). ותרנגולת שברחה (ב). מחזירין
 אותה למקומה (ג). ואם מתה מושיבין
 של עולי רגלים והלכה כחכמים: ו' מושיבין שוכין. שוכי
 יונים שיהיו יושבים לגדל אפרוחים מושיבין אוחס לכתחלה ב"ד:
 ותרנגולת שברחה. בחולו של מועד. דאילו ב"ד השתא אוחזי
 שוכין לכתחלה אחרת דשרי אהדורי מיבעיא אלא התרנגולת
 שזרחה בחולו של מועד קאמר דמחזירין. והוא שישיבה על
 הביצים ג' ימים קודם שזרחה דשוכין הן הביצים ראויים לאכילה
 ודבר האבד הוא. הלכך אם מתה מושיב אחרת תחיה משום
 הפסד

הפסד דבינים : גורפין . משליכין לחוץ : ובמועד . שחמור יותר אין משליכין לחוץ אלא מסלקין לגרדין : מוליכין ומביאין כלים מבית האומן . בארבעה עשר . ואע"פ שאינו לנורך המועד : **ה** עשו אנשי יריחו . היו נוהגין לעשות אנשי יריחו : מרכיבין דקלים . ענה רך של דקל זכר מרכיבו בדקל נקבה שהזכר עושה פירות והנקבה אינה עושה פירות : כל היום . כלומר בארבעה עשר : ובורכין את שמע . שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בקריאת שמע . פ"א שלא היו מפסיקין בין אחד לואהבת . שרריך להאריך באחד ולהפסיק בין מלכות שמים לדברים אחרים : וקוצרין וגורשין . עושין גדיש מן החדש לפני העומר ולא חיישין למלא אפי למיכל מנייה : ולא מיהו בידם . כל השנה דברים שעשו כלם שלא ברטון חכמים היו עושין אלא שעל אלו הג' לא מיהו . ועל

אם מתה מוסיב כו' פתח בחזרה וסיים במחה והכי הוה ליה למימר הילכך אפי' אם מתה מוסיב כו' דודאי דמשום רבובות הוא הני ליה במחתימין ורובותא דתרנגולת אחרת שלא יטבה על אלו הבינים מעולם איכא טרחא יתירה להושיבה . שאינה יושבת על בינים שהוחמו מאחרת אלא בקושי ומה"ט סבירא לכו הרמב"ם והטור דהך דמטה ב"ד דוקא קאי ולא במול המועד האילו איכא טרחא יתירה והאי פירקא ב"ד עסיק כל מה דאפשר לאוקמי ב"ד מוקמי ואע"פ דהשחא איכא נמי לאקשויי השחא ארובי שובצין לכתחילה אחרת דשרי אם מתה מביעיה דהא לא קשיא דבכמה דוכתי אמרינן זו ואין נריך ללא מחני בחדא סוגיא דרישא ומיעתא מחני בזו וא"ל לומר זו ומיעתא וסיפא מחני בלא זו אף זו הוה קשיא ליה וכיון דאוקימנא מיעתא בזה"מ קמו לכו רישא וסיפא דסיפא דמירי ב"ד בזו וא"ל לומר זו ותו לא קשיא כן אפשר להגיה מלת ב"ד . ויהיה לפי הרמב"ם והטור ע"כ לא ר"ב שהזכר עושה פירות והקריבה אינה עושה פירות וכו"כ רש"י וכו"כ הסו"ס בפרק רבי ישמעאל במנחות דף ע"א ונריך לומר שנקרא זכר על שם שהוא נעוץ ורובב באינן והאילו שהוא נעוץ זו ורובב עליו נקרא נקבה לפי שהוא נקוב ומקבל הזכר וכל זה אינו מספיק להסכמת השמות כי יותר היה ראו שיקרא העושה פירות והכלתי עושה זכר ומלאתי בערוך ערך נסן [ע"מ] שכתב שיש בדקלים זכר ונקבה ופירות הזכר אין בהם מחיקות כתמרים אלא טעם אכילה בלבד ובעודם קטנים . וכשיגדלו לזמן מועט יפסדו מלאכול אבל מהניס לדרך אחרת שבהניע זמן הדקל הנקבה ומשלחת המכבדות שלה עם תמריה ועדין התמרים סן כעדשים מביאין פרי הזכר ומסביבין בעוקן ידה מהן ומזמנין אותן וטריים לה אגד והמכבדות של תמרה מלליחות ומוליאין פירות נאים ובלבד שלא תאחר זמנן אפי' יום אחד שאם תשהה הרבבות דקל יום אחד יפסדו פירות הדקל . ואותן התמרים באחרו בלא הרבבה לא יללימו ובהגיע החור יום י"ד בניסן על זה אמרו מרכיבין דקלים כל היום מפני ההפסד : ובורכין את שמע . כתב הר"ב שני פירושים . ותנאי גינהו כילד היו בורכין את שמע אומרים שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ולא היו מפסיקין דברי ר"מ . ר"י אומר מפסיקין היו אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד . נמצאת למד שפירוש הראשון דברי ר"י הן . ופירוש השני דברי רבי מאיר הן . וכן פירש רש"י . ובפרק היה קורא מפרש הר"ר יונה לדבריו דזה שכתב בד"מ שלא היו מפסיקין בין אחד לואהבת ר"ל שלא היו מפסיקין כלל בין אחד לואהבת שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד . וגם לא היו מאריכין בדל"ת . ור"י אומר מפסיקין היו בדל"ת . אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד . וקשה על זה שלא ה"ל לומר לזמן מפסיקין אלא מאריכין היו . אלא הכי פירשו . אומרים שמע ישראל ולא היו מפסיקין . כלומר שלא היו קוראים אותה בנחת עם הטעמים שלה כמו שאנו טהגים היום שעיקר מלות קריאת שמע הוא לקרות עם הטעמים שלה . ר' יהודה אומר מפסיקים היו . כלומר אומרים היו שמע ישראל בנחת אלא הכריכה היתה שהיו כורכים שמע עם ואהבת ולא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד . ע"כ . אבל מלאתי לפירש"י . צירושלמי . דהכי איחא הסא אמר רב אחא וכו' שמע ישראל וגו' . אלא שלא היו מפסיקין בין אחד לברוך ע"כ ונראה דודאי דרש"י מפרש מהירושלמי הזה וגירסוהו היתה בין אחד לואהבת וראיה לדברי דבפ"ו דמנחות דף ע"א מפרש ולא היו מפסיקים ליתן ריוח בין חיבה לחיבה ע"כ . הרי שכתב פי' הראשון דירושלמי ומכל מקום צירושלמי אין למחוק הגירסא דכ"ל דהרוקח גירסוהו כך היתה שכתב ב"י בסיומן פ"א בשמו להפסיק בין אחד לברוך וג"ל שפ"ס הירושלמי כתב כן : וקוצרין וגורשין לפני העומר . בגמרא פריך והסגן פ"ו דמנחות מנחה ח' קולרים בבית השלחן שבטעמים אבל לא גודשין אנשי יריחו קוצרין ברטון חכמים שלא ברטון חכמים ולא מיהו צידם . ותו על ג' חנן והני ד' הו' אלא סמי מכאן קאירה : וקוצרין לפני העומר . כאית חניי דתני מלפני העומר צירושלמי ריש מסכת חלה כמ"ס שם דלאידן

אחרת תחרתיה לי . גורפין לה) מתחת רגרי בהמה בארבעה עשר . ובמועד לוי מסלקין לצרדין לוי מוליכין ומביאין כלים מבית האומן לה) אף על פי שאינם לצורך המועד : **ה** ששה דברים עשו אנשי יריחו (ס) . על שלשה מיהו בידם . ועל שלשה לא מיהו בידם . ואלו הן . שלא מיהו בידם . מרכיבין דקלים (ט) כל היום (טא) . ובורכין את שמע(טב) . וקוצרין וגורשין לפני העומר (טג) . ולא מיהו

מיהו כן כתב בית יוסף סי' תקלו ולפיכך נמי כמו שאפשר להגיה בדברי הר"ב מלת אפילו . כן אפשר להגיה מלת ב"ד . ויהיה לפי הרמב"ם והטור ע"כ לא ר"ב שהזכר עושה פירות והקריבה אינה עושה פירות וכו"כ רש"י וכו"כ הסו"ס בפרק רבי ישמעאל במנחות דף ע"א ונריך לומר שנקרא זכר על שם שהוא נעוץ ורובב באינן והאילו שהוא נעוץ זו ורובב עליו נקרא נקבה לפי שהוא נקוב ומקבל הזכר וכל זה אינו מספיק להסכמת השמות כי יותר היה ראו שיקרא העושה פירות והכלתי עושה זכר ומלאתי בערוך ערך נסן [ע"מ] שכתב שיש בדקלים זכר ונקבה ופירות הזכר אין בהם מחיקות כתמרים אלא טעם אכילה בלבד ובעודם קטנים . וכשיגדלו לזמן מועט יפסדו מלאכול אבל מהניס לדרך אחרת שבהניע זמן הדקל הנקבה ומשלחת המכבדות שלה עם תמריה ועדין התמרים סן כעדשים מביאין פרי הזכר ומסביבין בעוקן ידה מהן ומזמנין אותן וטריים לה אגד והמכבדות של תמרה מלליחות ומוליאין פירות נאים ובלבד שלא תאחר זמנן אפי' יום אחד שאם תשהה הרבבות דקל יום אחד יפסדו פירות הדקל . ואותן התמרים באחרו בלא הרבבה לא יללימו ובהגיע החור יום י"ד בניסן על זה אמרו מרכיבין דקלים כל היום מפני ההפסד : ובורכין את שמע . כתב הר"ב שני פירושים . ותנאי גינהו כילד היו בורכין את שמע אומרים שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ולא היו מפסיקין דברי ר"מ . ר"י אומר מפסיקין היו אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד . נמצאת למד שפירוש הראשון דברי ר"י הן . ופירוש השני דברי רבי מאיר הן . וכן פירש רש"י . ובפרק היה קורא מפרש הר"ר יונה לדבריו דזה שכתב בד"מ שלא היו מפסיקין בין אחד לואהבת ר"ל שלא היו מפסיקין כלל בין אחד לואהבת שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד . וגם לא היו מאריכין בדל"ת . ור"י אומר מפסיקין היו בדל"ת . אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד . וקשה על זה שלא ה"ל לומר לזמן מפסיקין אלא מאריכין היו . אלא הכי פירשו . אומרים שמע ישראל ולא היו מפסיקין . כלומר שלא היו קוראים אותה בנחת עם הטעמים שלה כמו שאנו טהגים היום שעיקר מלות קריאת שמע הוא לקרות עם הטעמים שלה . ר' יהודה אומר מפסיקים היו . כלומר אומרים היו שמע ישראל בנחת אלא הכריכה היתה שהיו כורכים שמע עם ואהבת ולא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד . ע"כ . אבל מלאתי לפירש"י . צירושלמי . דהכי איחא הסא אמר רב אחא וכו' שמע ישראל וגו' . אלא שלא היו מפסיקין בין אחד לברוך ע"כ ונראה דודאי דרש"י מפרש מהירושלמי הזה וגירסוהו היתה בין אחד לואהבת וראיה לדברי דבפ"ו דמנחות דף ע"א מפרש ולא היו מפסיקים ליתן ריוח בין חיבה לחיבה ע"כ . הרי שכתב פי' הראשון דירושלמי ומכל מקום צירושלמי אין למחוק הגירסא דכ"ל דהרוקח גירסוהו כך היתה שכתב ב"י בסיומן פ"א בשמו להפסיק בין אחד לברוך וג"ל שפ"ס הירושלמי כתב כן : וקוצרין וגורשין לפני העומר . בגמרא פריך והסגן פ"ו דמנחות מנחה ח' קולרים בבית השלחן שבטעמים אבל לא גודשין אנשי יריחו קוצרין ברטון חכמים שלא ברטון חכמים ולא מיהו צידם . ותו על ג' חנן והני ד' הו' אלא סמי מכאן קאירה : וקוצרין לפני העומר . כאית חניי דתני מלפני העומר צירושלמי ריש מסכת חלה כמ"ס שם דלאידן

שנויי נוסחאות גורפין כד"ל וגורפין : כד"ל גורפין ובל כפי ר"מ גורפין ורש"י בהמה כד"ל חתמה ב"ל ע"א : מסלקין חתמה מסלקין כד"ל ח' מסלקין : מוליכין ומביאין כלים במשכ"ב מוליכין כלים ומביאין . ש"א י"ג ש"א י"ג לעורך כד"ל שאינו . ח (וא"ו הן שלא מיהו בידם) במשכ"ב לוח : כד"ל ובמשכ"ב ואילו שלא . (וקוצרין) כד"ל ח' ליהא . וע"י רש"י וע"י בממלא (ט) (כ) סמי מילין קרייה ויחמט דממלא לא הוה כחוס זה מדלא מקשה והא נמתיי מן קרייה ותו דלא לקשה סמא דממלא דממלא דממלא (ע"ל ח) וע"י בירוש' ובפ"ו (ד"ס) . לפני העומר כד"ל ובכ"ל ובכ"ל מפני . (וא"ו מיהו בידם) וכו' כד"ל . במשכ"ב לוח . (וא"ו שפיהו בידם) כד"ל ליהא .

תוספות רע"ק מוכרין לבתי שפא יתור וימכור לישראל ותיריך דתוס' קאי באריך תירוצא דהוה מקרי לפני דלפני . ולוח שפיר כתבו לפני דההר ביה רב נוחא . היינו דאין השעם משום רביעה אלא משום אסו בהמת נסח דאסור משום שאלה ונפשוני . וזה שייך גם כן בכוחו דימכור לעו"ג ויהיה נפיוני או דישראל לעו"ג וד"ק :

אור גדול משנה ו (בתי"ב ד"ח) בתורין וכו' ויהיה הלשון הילכך ב"ד כ"י . י"א דבי"ד אפילו לא ישבא ג' ימים ואפילו ליבא מסידא דביצית דאפילו לבת תי"ל ח פושיבין :

יכין תפארת ישראל בווע

לבריה . דאין טרחה בזה כל כך [מקל"ו] : (ל"ד) ב"ד : (ל"ה) [אויססיפטן] : שזרקין הובל לחוץ : (ל"ו) ר"ל בזה"מ : (ל"ז) אבל לא יזרקנו לחוץ : (ל"ח) ב"ד : (ל"ט) נהגו כוונ' שלא ברטון חכמים : (מ) בדקלים יש כמו בכל האילנות ז' מנייה הזכר עושה תמרים גרושים , והנקבה אינה עושה כלל , ולכן מועטין ענף מהזכר בנקב שעושין בהנקבה , ועי"ן הנקיבה עושה תמרים ימים , והמעשה זו נקרא הרבבה [אינאמפטן] : (נא) של י"ד , וטעמם מרחשנו והפסד אס לא ירכיבו ציזים זה : (נב) דמזוה לקרות פסוק ראשון של ק"ש בכונה יתירה , ולהפסיק בין חיבה לחיבה כרי לכוון יפה , והס קריאה בנחילה וכדבריה יחד כדי שלא להפסיק בין המלות , וי"א שלא היו אומרינן ברוך שם כבוד מל"י . (נג) שעשו גדיש מהבצואה חדשה לפני הבאת העומר , ולא השעו שמה יאכלו קודם העומר . ובגמ' אמרי' סמי מכאן קאירה , דף

מושיבין וכו' נמי סיפא היא . והול"ל מיעתא מיירי בזה"מ . וי"ל דמשום נטה רש"י מפי' זה ופירש דמושיבין שובצין . ר"ל תרנגולת על בינים , וכן פסק רח"י שם כרש"י . ולפ"ו יבוב קאי הש"ס וכן תרדו הכל על נסן] :

מושיבין וכו' נמי סיפא היא . והול"ל מיעתא מיירי בזה"מ . וי"ל דמשום נטה רש"י מפי' זה ופירש דמושיבין שובצין . ר"ל תרנגולת על בינים , וכן פסק רח"י שם כרש"י . ולפ"ו יבוב קאי הש"ס וכן תרדו הכל על נסן] :

מתירין... יבואו פאה פ"ו...
פ"ו... ש"ה ששה רבדים...
ל"ו... פ"ה כתיב...
יבואו פאה פ"ה...
פ"ו... פ"ה פ"ה...
בירר... פ"ה פ"ה פ"ה...

שנויי גוסחאות

מתירין גמיות של הקדש...
הקדש... ד"ג...
וכמנ"ל... גמיות...
כ"י... וכו"ל...
הקדש של הרוב ושל שקטו ככתיבה (ט, א)...
וע"כ... וכו"ל...
הנשירים (בשבת) כתיב...
ה' הנשר...
הנשירים...
וכי"ל...
ליתא...
דברים...
המטה...
ההלכה...
ע"כ...
אחו...
מלכי...
אביו...
היה...
דגרו...
במטה...
אלה...
ומחוץ...
תמלא...
בשם...
אוחס...
כ"ל...
וקלי...
קשיא...
מגיע...
בה...
בחרומו...
עלמו...
דקן...
שרפה...
מלכים...
דאם...
(*) כ"ה נכ"כ ד' ריווא...

לקושים

ח"ט ד"ה גירר וכו'...
ע"פ...
וכו'...
דחילה...
חונקים...
זמן...
גדול...
מלאכה...
זריכה...
לא...
שכל...
יסונו...
גנבן...
דא"ל...
האדרי...
השרים...
העמות...
סמוך...
ישנה...
מלי...
שם...
כסדר...
כגון...
הגוף...
הנאה...
ועל...
יחד...
ומ"ש...
וכגון...
דא...
ואתם...
ואתם...
ע"כ...
בין...
אל...
דכשר...
חדות...

ללחך חניי... הכא לפני הפסח...
הכא לפני הפסח: מתירין גמיות...
כמ"ס הר"ב הוא מלבן זרין דארזא...
ולא אח היזין דליכא דמפרש לה...
אילנות כו'. [ועי' מ"ש מ"ו פ"ג]

דמעילה: ונותנים פאה לירק...
הר"ב דק"ל דכל דבר שאין מניטו...
לקיום כו'. ואמרינן גמ' דלינו...
גמי ס"ל להך כללא דמתנן סתמא...
במ"ד פרק קמא דפאה...
הלפת שמכניסין אותן לקיום ע"י...
האענות עסקין מר סבר מניטו...
לקיום ע"י ד"ל שמיא קיום...
סבר לא שמיא קיום: [ש"ששה...
דברים כו'. בגמ' שלטו זו אינה מן...
המטה...
ההלכה...
ע"כ...
אחו...
מלכי...
אביו...
היה...
דגרו...
במטה...
אלה...
ומחוץ...
תמלא...
בשם...
אוחס...
כ"ל...
וקלי...
קשיא...
מגיע...
בה...
בחרומו...
עלמו...
דקן...
שרפה...
מלכים...
דאם...
(*) כ"ה נכ"כ ד' ריווא...

בירם סי). ואלו שמיחו בידם...
גמיות (ס) של הקדש (ס). ואובלין...
הנשירים בשבת (ס). ונותנים פאה לירק (ס).
ומיחו בידם חבמים: [ש"ששה דברים עשה...
חוקיה המלך. על שלשה הודו לו. ועל...
שלשה לא הודו לו. גירר עצמות אביו ועל...
מטה של חבליהם (ס) והודו לו (ג). כיתת נחש...
הנחשת והודו לו (ג). גנו ספר רפואות (ג)

פטורה מן המעשר משום דהפקר היא: [גירר עצמות...
אביו. משום כפרה ולא קברו לפי כבודו על משה נאה כדי...
שיתנה על רשעו ויורשו הרשעים: בתת נחש הנחשת...
כדכתיב בדברי הימים לפי שהיו טוהין אחריו: וגנו ספר...
רפואות. לפי שלא היה לבס נכנע על מליים אלא מתרפאים...
מיד

יבין תפארת ישראל בועז

(ג) היינו כרמ"ל בשם י"א כ"ה ר"מ סי"ח...
כרמ"ס דחייב בכבודו ובמוראו אף שאינו רשע גמור...
אבל לזהר מיתה בין דא"ס' באינו רשע כו' לנפ"ד רק מדרבנן...
אפי' מקלל לאחר מיתה לא ה' חייב חי לאו דרביא קרא...
להכי נרשע לא גזרו. [אב"ו ואין להרצן בזה קו' הסור...
מנ"ק [ג"ר ב'] כהנייה להן אביהם גזילה נסיונות...
אביהן, ומקסי הש"ס קרי ג' וסיוא בעמך ל"ה בעושה מעשה עמך...
הרי דברשע גמור מותר לבנותו. עכ"ל הסור, ומה קו' הרי...
רק מחיים קאמר. ליתא, דקו' הסור, רק מקרא דונשיל בעמך...
וודאי דאף כהיים פסור מכבודו. ולפע"ד גמ' י' לחלק בין...
לקום ועשה כי הכא ודוק:]

וגררו בה לקברות: (ג) דמדלג עשה מעשה עמך אינו חייב...
רפואות, שבו נכתב קמיעות עם לורות ומולות, וכדי שלא יעטו...
סגן

מיד. והרמב"ם פירש ספר רפואות ספר מודיע מעניני לוחות הטובים והטלסמאות כלורה פלוגת העשויה בזמן ועת ידוע מרפאת מחולי פלוגי. וזה סיה קרוב להטעות הכריות אחר עבודה כוכבים ולכן נגזר: עיבר ניסן בניסן. לאחר שכנס ניסן נמלך ועשה ארז שני והכתוב אומר (שמות יב) המדש הזה לכם. זה ניסן. ואין אחר ניסן. ולא עיבר חזקה לאחר שכנס ניסן ממש. אלא יום שלשים של ארז עיבר את השנה ואין ק"ל אין מעברין את השנה בשלשים של ארז הואיל וראוי לקבצו ניסן:

יטען באלהיו נאמר להם היו שופים כאשר גורה לכם בעת האכילה שהמליא לי מה שיכניע אותי ויסיר רעבותי ואתיה והתקיים כן חודה לו שהמליא לי רפואה ירפא חולי כשהתרפא ממע ומפני כן פירש פירושו שכתב הר"ב בשמו. והוקשה לו גם כן על פירושו דמעיקרא למה נעשה זה הספר על הצורות [דכיון שהיה מפורסם בין ישראל עד שהולך לגונו יתכן לומר שנתהבז מחכמי ישראל. ועוד דהיה ליה לשורפן] "ובהקדמת הרמב"ם לפירושו הוושט כהן ששלמה כהן ספר רפואות הזה] ואמר בלא עשאו

על שלשה לא הודו לו דר"ג וכי"ק וכי"א ואילו שלא הודו לו כתי"מ ליה. קיצץ. סתם. עיבר ככ"ק הסדר סתם. קיצץ עיבר. קיצץ דר"ג קיצץ. (שם) היכל דר"ג ההיכל. (ושגורן למלך אשור) כתי"ק ליה. (ולא הודו לו) כתי"א ליה. (ועליון דר"ג ליה וכן ליה כתי"ק (ושם סיני. .) וכן ליה כתי"א א' במכה (ושם וכי"א את מוצא מי גיחון). (ולא הודו לו) כתי"א ליה. ניסן בניסן כתי"ק ניסן וניסן (ז).

המחבר כדי לעשות מעשה אלא על דרך החכמה בטבע המליאות וכדרך שאמרו ז"ל [שנת ע"ה א'] לא תלמד לעשות אצל אלה ללמד להבין ולהורות: קיצץ דלתות היכל. כדכתיב במלכים (ב') יח (טו) בעת ההיא קלץ חזקיה את דלתות היכל ה' וגו' ויתנם למלך אשור ולא הודו לו שהיה לו לבטוח בהקב"ה: סתם מי גיחון. בדברי הימים (ג') לב' (ג') כתיב והוא יחזקיה סתם את מוצא מימי גיחון העליון. ולעיל מיניה כתיב ויסתמו את כל המעינות וגו' למה יבואו מלכי אשור ומלואו מים רבים. וגיחון דהכא לאו היינו גיחון דפרשת בראשית הוא הסובב את כל הארץ כוש. אלא מעין היה בירושלים שנקרא כן. כדכתיב בתחלת ספר מלכים והרכבתם את שלמה וגו' וארדתם אותו אל גיחון ומשח אותו שם. כפירש"י בפרק קמח דברכות דף י': עיבר ניסן בניסן. כמו שנאמר בדברי הימים [ב' ג'] ויועץ המלך וגו' לעשות הפסח במדש השני:

לקושים

ומ"ש פכ"ד דהו תתי דסתין אהדי כפי האמור לק"י דכיון שהתנה היא הלא לעשות מעשה כלומר במהרה לא רצו למועט ממנו מחמת דכתיב הוא ליה כפרה בגריה דהא לא היתה כוונתו דרך נקמה אדרבה דיתא ליה עבד ליה ומלכד זה יש לחקק בין גזיון דגריה שכוח לשעה אכל למעט ממנו התענה כשאר המלכים הוא גזיון דגריה ולא מלאו לו (לעשות) כן. ומ"ש סמ"ג דאין ראיה מילתיה וכתיב אף אנו גיחן עיקב ונתיב ראיה מיוסף הנדון דכתיב גיח ויחטו אותו. ומ"ש שאל דוד הוא על קיום כשר. ואמנם ראיתי לה"ה סמ"ג ז"ל בס' ליקט קצת שכתב דלוינו מבינים כזה עש המו"ט מכת הדין דס' הדין הו' ע"ש וכ"כ כה"ע ז"ל ואיכתיב דכתי מוכח שם שלא היתה התענה אלא בשמן שבושע ולענין שריש עיניו כ"ש (שוכטט לרוד):

י ב י תפארת ישראל

צבן לע"ז, נגזר שלא יהיה מלוי ביד ההמון, אכל לא שרפו כדי להשתמש בו במקום סכנה: (נג) חקך טיבי וזכ שעל דלתות היכל [מ"י ורד"ק:] (גד) מפני צדו המקדש והיה לו לשחרו בדברים אחרים, אף שיהיה לו חקק ע"ז, או היה לו לסמוך על נס: (גה) נחל יסה שצורכיה, וכשלא האריכות על יושלים, סתמו, כדי שלא יהיה להם לשחות: (נו) מדהבטיחו הנביא שלא יכששו ירושלים, וגם היה שם מעין אחר בלא יכול לסתמו, אף שאין מימיו יסון כהלו, לא היה לו להשחות נחלה ה', מפני ייבוב א"י: (נד) בל' של ארז שהיה כבר ר"ח ניסן, עיבר השנה ועשה ארז שני מפני שהיו הרבה

טמאים שלא יוכלו להטהר לעשות הפסח בזמן קלר כזה, והעפ"כ לא מיחו בו, מכוס איומה המלכות, ואין כלן השם איסור כרת מחמת בפסח, מדקו"ל אהם ואפילו מוידן [כ"ה כ"ה א']. עוד נ"ל דהא דבירוחי כלל הנה כל ג' דרישא בחד ולא מיהו, וכ"כ כלל כל ג' דרישא בחד ומיחו, והכא אמר בכל צדא הודו, ולא הודו, דההם כל הנ' דרישא בלא מיחו היינו מהד טעמא מודלן איסורן חמור ויהיה קשה להפריכן. וכ"כ אהוין ג' שמיחו, היינו מהד טעמא מחשש שיעברו איסור דהוריה' הא אטו הא, אכל הכא בין ביהודו לו לא הודו, איכא בכל חדא טעמא אחרניה:

הלכתא גבירתא כללא דפרק ד

פרק ד משנה א. אפילו במקום שנהגו שלא לעשות היינו דוק מחזק החסד, אבל בלילה עד ה'הית מותר ואין אסור רק במלאכות נגזרות לא בשאר מלאכות ואנו נוהגים היתר אפי' במלאכה נגזרה, עד הצות, ומחצות ולמעלה שהיה בזמן המקדש זמן שחיטת פסח, לב"ש אסור והתעשה משמתין ואינו רואה סימן ברכה בשכר או אפי' כהנם והוא מלאכה נגזרה בלחפור בגדים [ורק ברבר האבוד או שאין לו מה יאכל מותר בק"י סת"הם, וכן מותר להקן כליו ל"ש, או לכתוב ספרים לעצמו דרך לימודו], דהוי דבר שנאסר במנין וולא יתן בגדים לכובס אחר הצות], ונוהגים להסתפר ע"י עובים אחר הצות לא ע"י ישראל, וכ"כ דאסור לללח לעבדים, ובשבת מותר בנפילת צפרנים אחר הצות כא"ז. ומתריץ ובהר"ל חסמיריס, ומכ"מ יכול לנקר הצואה שחתת צפרנים מהמת קפידה דמ"י ונוהגים שלא להקין דם בכל ע"ש ומשום שרב שבעות דסכנה, ושרעפסין וקאפסועפעען בערב שבעות אסור, ובשאר ע"ש מתריץ אסור, ומתריץ מותר, חזן מהושעתא רבה, ובע"ז האחרון של פסח טריו. וההולך במקום שעושין למקום שאין עושין נוהג חומרי מקום שהלך לשם בישוב ודאע"ז דשאר רברים ומידי דאבילה מותרים בשרעות לחזור בצנעה, במלאכה ליכא צנעה ואינו מותר רק במדרב, או כשהוא עדיין הוץ לתחום (ואו אפי' אין דעתו לחזור מותר). וההולך במקום שאין עושין למקום שעושין ודעתו לחזור נוהג חומרי מקום שיצא משם ונרק באין דעתו לחזור מותר, ולא יתראה שהוא בשל מחמת איסור ספני המחלוקת: כ"ב, וכן הדין במולך מירות שביעית במקום שכלה מינו בשרה דהייב לבערו, למקום שלא בלה עדיין, או להיודך, הייב לבער. והבובש ג' בבשים בחבית אחת כל שכלה מינו מן הדשה יבער מינו מן החבית: מ"ג. מקום שנהגו שלא למכור בהמה דקה שחורין על הדיעה אין מובילין, ובכל מקום אסור בבהמה גסה, אטו סאלה ושכירות לעובר כוכבים שעשה בה מלאכה בשבת, ורק על ידי פיסור או בקנאו לשחימה נזיגים ויהי. ועכשיו נהגו היתר בכל ואפילו לקנות כדי להריות ולמכורן ובעל נפש עמם בבהמה סמאה, דליכא למימר דלשחימה לוקח, ובשאלה נולמ'ו גם בשכירות מחזין ביד הנוהגים היתר: מ"ד, רק

במקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים אוכלים, ולירידן מנהג לאסור שרואה כאוכל קדשים בחזן ואפי' בשלו ואח"כ צלא ונודקא בהולח קצת או בצלאו ואח"כ בשלו מותר] ואפי' בשר עגל ועוף אסור שאפי' דגים, וכן לענין הדלקת נר לבבד ליל י"ח ובלא חל בשבת דהייב להדליק חלוי במנהג, שלא יבא לידי תשמיש המטה נורק בבתי כנסיות ובתי מדרשות ובמכוואות האפלים ואצל הולים בב"מק מותר, ומרכיב נרות ומציעים בגדים נאים בב"הכזן ולירידן המנהג להדליק, ואפי' יש לו נר בבית צריך נר בחדר ששוכב] ומציעין מפה לבנה ע"ג השולחן ומעמידין נרות עליה כבעש ומברכין להדליק נר של י"ח, ובשבת מברכין של שבת י"ח: ב' ה'. אסור מלאכה בס"ב [הויכא שאינו דבר דאבוד דמיתר לקנות וב"ש לכתוב כדרך ה"ה], ג"כ תליא במנהג טקומות [וע"י עובים אפי' במקום שנהגו איסור. מותר], ופרקמטיא להריות ולהשתכר. במלאכה וואפילו במקום שנהגו היתר סב"מק כבר משוכנס אב משפסין במ"מז, ובכ"מק ת"ח בסלים שלא להסח דעתם סאבילות, ויכול לעשות עצמו בזה ת"ח, ולא דוי יהורא, ומנהגינו לאסור עד הצות בכל מלאכה שיש בו שהיו קצת אפילו סעשה הדיום, מס"א' הדקקה נרות או קשירה וכדומה דס"ח. ולח"וב פרות, אע"פ דהוי דבר אבוד, טוב לעשותה ע"י עובים, ובא"א מותר לעשותה בעצמו וכל העושה מלאכה בס"ב אפילו במקום שנהגו היתר, אינו רואה סימן ברבה: מ"ו. אעפ"י ד"א דאפילו במקום שנהגו היתר במלאכה עד השבת: הצות ורק בחייטים, ספרים וכוכבים מותר [וי"א אף הרגעונים]. און מקל נן להיתר דג' מלאכות איז אפילו במקום שנהגו איסור, ולפ"ו לירידן נהגו היתר במלאכה, מותר אפילו להתחיל כל בלאכה עד השבת: מ"ז. כל אלו מותרין אפי' להתחיל ואפילו כל היום, להקן מקום שיעמדו התרגולים והתרגולות ואפילו לושב על רביעים [ולפ"ו ולמ"א אסור להשיב רק באופן דבסמוך] ותרגולות שישבה על הביצים לאסור ומת, מושיבין אחרת תחתיה. ונורפין וכל מתחת רגלי בהמה, ווב שבתצ, רק כנתרבה וציאנו לאשפה נר"ר קיל סתה"מ, דבלא"ה יסלקנו לצדדים, ומליכים ומביאים בלים סבית האומן אפילו בלצורך המטיע: